

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KARAR DESTEK SİSTEMLERİ
KULLANARAK SAFRANBOLU TABAKHANE
BİNASININ YENİDEN KULLANIM
OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer ÖZEREN

YÜKSEK LİSANS

Mimarlık Anabilim Dalı

Kasım-2018
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Ömer ÖZEREN tarafından hazırlanan “KARAR DESTEK SİSTEMLERİ KULLANILARAK SAFRANBOLU TABAKHANE BİNASININ YENİDEN KULLANIM OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı tez çalışması 09/11/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emre DİNÇER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KORUMAZ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih CANAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emre DİNÇER

İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa Yılmaz
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ömer ÖZEREN

Tarih:09.11.2018

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

KARAR DESTEK SİSTEMLERİ KULLANARAK SAFRANBOLU TABAKHANE BİNASININ YENİDEN KULLANIM OLANAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer ÖZEREN

**Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KORUMAZ

2018, 115 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KORUMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih CANAN

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emre DİNÇER

Safranbolu tarihi ve kültürel zenginliği ile UNESCO tarafından kabul edilen dünya mirası kentleri arasındadır. Geleneksel Türk evlerinin yer aldığı Türk toplum, mahalle yapısının sergilendiği müze bir kenttir. Kent merkezinin bulunduğu çukur bölgesi, dönemin ticaret merkezidir. Farklı gelir kaynaklarına sahip olan kent deri sektöründe döneminde önemli merkezlerden birisidir. Bu sebeple dönemde aktif olarak işletilen 48 adet tabakhane atölyesi bulunmaktadır. Günümüze ulaşan tescilli 12 adet tabakhane binası bulunmaktadır. Bunlardan biri olan kaderine terk edilmiş Safranbolu Tabakhane Binasının yeniden kentte kazandırılması çalışmanın amacıdır.

Çalışma içeriği, Türkiye’de mimari yönüyle önemli tabakhane binalarının bilgilerine ulaşarak Safranbolu Tabakhane binasının tarihi, sanatsal, mimari, kentsel araştırmaların belgeleme çalışması ve devamında yeniden kullanım olanaklarının kapsamaktadır. Yerel yönetimler tarafından kente yeniden kazandırılması düşünülen tabakhane binasının, yurtiçi ve yurtdışındaki tabakhane binalarıyla benzer ve farklı yönleri incelenmiştir.

Tabakhane binasının yeniden kullanım olanaklarının değerlendirilmesi için yapılan çalışmalar maddeler halinde anlatılmıştır.

Tezin I. bölümünde Karabük ili Safranbolu ilçesinin: tarihi, coğrafi yapısı ve mimari mirası ele alınmıştır. II. bölümde ise Tabakhane binaları ve dericilik hakkında bilgi verilerek, Safranbolu’nun dericilik geçmişi ve Safranbolu Tabakhane binasının tarihi, planı, mimari ve süsleme özellikleri detaylı ele alınarak incelenmiştir. III. bölümde yeniden işlevlendirme konusunda çalışılmıştır. Aynı bölüm içerisinde yapının mevcut fiziki durumu ve yakın çevresinin hâlihazır durumu, detaylı rölöve çizimleri ile sayısal ortamda belgelenmiştir. Son bölümde anket çalışmalarından yararlanarak bilimsel tabanlı analitik karar vermek için AHP metodu kullanılmıştır. Yapıya verilecek işlevin belirlenmesinde paydaşların katılımı ile analitik hesaplamalar sonucunda müze işlevi alternatif fonksiyonlar arasından en çok puanı almıştır.

Anahtar Kelimeler: AHP, Safranbolu, Koruma, Tabakhane, Yeniden İşlevlendirme

ABSTRACT

MS THESIS

EXAMINATION OF SAFRANBOLU TANNERY BUILDINGS REFUNCTION PROCESS USING WITH DECISION SUPPORT SYSTEMS

Ömer ÖZEREN

**THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
SELÇUK UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN ARCHITECTURE**

Advisor: Assist. Prof. Mustafa KORUMAZ

2018, 115 Pages

Jury

Assist. Prof. Mustafa KORUMAZ

Assist. Prof. Fatih CANAN

Assist. Prof. Ahmet Emre DİNÇER

Safranbolu is among the world heritage cities which are accepted by UNESCO with its historical and cultural richness. The Turkish community, where traditional Turkish houses are located, is the museum where the neighborhood structure is exhibited. The pit area where the city center is located is the trade center of the period. The city, which has different sources of income, is one of the important centers in the period of leather industry. For this reason, there are 48 tannery workshops active during the period. There are 12 registered tannery building that has survived. The purpose of this study is to restore the abandoned Safranbolu Tannery Building, which is one of them, to the city.

Scope of work to catch up with the architectural aspects important tannery building in Turkey and Safranbolu Tannery building's history, artistic, architect, documentation of urban research and re-use opportunities. The similar and different aspects of the tannery building, which is thought to be restored to the city by the local governments, have been examined with the domestic and international tannery buildings.

The studies for the evaluation of the reuse facilities of the tannery building are described as substances.

In the first part of the thesis, the historical, geographical and architectural heritage of Safranbolu district of Karabük province is discussed. In the second section, information about tannery buildings and tanning, the history of tannery of Safranbolu and the history, plan, architectural and decorative features of the Safranbolu Tannery building were examined in detail. In the third chapter, re-functioning was studied. In the same section, the physical state of the building and the state of the immediate surroundings are documented in a digital environment with detailed survey drawings. In the last section, AHP method was used to make scientific based analytical decision by using survey studies. As a result of the analytical calculations with the participation of stakeholders in the determination of the function to be given to the structure, the museum function received the most points among the alternative functions.

Keywords: Adaptive Reuse, AHP, Safranbolu, Protection, Tannery

ÖNSÖZ

‘Karar Destek Sistemleri Kullanılarak Safranbolu Tabakhane Binasının Yeniden Kullanım Olanaklarının Değerlendirilmesi’ başlıklı bu çalışma S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana bilim Dalına Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans tezimin konusunun belirlenmesinde benimle değerli fikirlerini paylaşan, beni yönlendiren, her konuda destek ve yardımcı olan, tez danışmanım Dr. Öğretim Görevlisi Mustafa KORUMAZ’a gönülden teşekkür ederim.

Sayın Mimar Ömer Faruk YÜKSEKZEYBEK’e bina lazer tarama ölçümlerini yaptığı, bana vakit ayırdığı ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında benden desteklerini esirgemeyen, sağladıkları sevgi dolu ortam ve yaptıkları fedakârlıklarla çalışmamı sonuçlandırmamda yardımcı olan aileme, öncelikle babam Hacı Mehmet ÖZEREN’e, annem Şerife ÖZEREN’e çalışma ortamı sağlamamda benden desteklerini esirgemeyen meslektaşım olan sevgili eşim Edibe Begüm ÖZEREN ve saygıdeğer ailesine, kardeşim Beyza Nur ÖZEREN ‘e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ömer ÖZEREN
KONYA-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	2
1.2. Kapsam	3
1.3. Metot	3
1.4. Kaynak Araştırması	6
2. SAFRANBOLU YERLEŞİMİN GENEL ÖZELLİKLERİ	9
2.1. Coğrafi Konum	9
2.2. Tarihi Gelişim	10
2.2.1. Kentin İsimleri	10
2.3. Mimari Mirası	11
2.3.1. Safranbolu Evleri	11
2.3.2. Dini Yapılar	13
2.3.3. Eğitim Yapıları	13
2.3.4. Sosyal Yapılar	14
2.4. Tarihi Ticaret Merkezi ve Ekonomik Yapısı	14
2.5. Kent Turizm ve Mimari İlişkisi	15
2.6. Kent Yapısı ve Doğal Çevre	16
2.7. Yapı Malzemesi Kaynakları	18
2.8. Kentsel Korumaya Yönelik Genel Yaklaşımlar	19
3. TABAKHANE YAPILARI VE DERİCİLİK	20
3.1. Dericilik ve Tabakhaneler	20
3.2. Yurtdışında Tabakhane Binaları	22
3.2.1. Chouara Tabakhanesi	22
3.2.2. Deri Avrupa Genel Merkezi	23
3.2.3. Taş Tabakhane	25
3.2.4. Deri Müzesi	27
3.2.5. Deri ve Çizme Fabrikası/Mimarlık Ofisi	28
3.2.6. Tabakhane Sanat Merkezi	29
3.3. Türkiye’de Tabakhane Binaları	31
3.4. Safranbolu da Dericilik	34
3.5. Safranbolu Tabakhane Binası	37
3.5.1. Yapının Konumu	39
3.5.2. Yapının Tarihçesi, İşlevi	39

3.5.3. Yapının Plan ve Mimari Özellikleri.....	40
3.5.4. Mevcut Fiziki Durum Değerlendirmesi	42
3.6. Yapının Mimari Belgelenmesi	43
3.7. Yapının Mimarlık Tarihindeki Yeri, Dönem Araştırması	44
3.7.1. Dönem Araştırması ve Karşılaştırmalı Değerlendirme	44
3.8. Endüstriyel Miras ve Endüstriyel Arkeoloji	48
3.9. Yeniden İşlevlendirme Kavramı (Adaptive Reuse).....	49
4. ALAN ÇALIŞMASI-SAFRANBOLU TABAKHANE BİNASI YENİ İŞLEVİ KARAR VERME SÜRECİ.....	51
4.1. AHP Yöntemi içeriği ve Kullanım Yerleri	51
4.2. Karar Verme Sürecinde AHP Yönteminin Kullanımı	52
4.2.1. Ana Kriterler Seçimi, Değerlendirme Süreci.....	54
4.2.2. Alternatiflerin Seçimi	55
4.2.3. Ön Sonuçlar, Alan Çalışması Sonuçlar.....	55
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	70
5.1. Sonuçlar	70
5.2. Öneriler	71
KAYNAKLAR	72
WEB KAYNAKLAR.....	77
ÖZGEÇMİŞ	106

SİMGELER VE KISALTMALAR

AHP: Analytic Hierarchy Process

ICOMOS : International Council on Monuments and Sites

UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

K.V.K.K: Kùltür Varlıklarını Koruma Kurulu.

TICCIH:The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage

ERIH:The European Route of Industrial Heritage

ICOHTEC:International Committee for The History of Technology

DOCOMOMO:Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement

E-FAITH:European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage

1. GİRİŞ

Tabakhane binaları, inşa edildiği ve işletildiği dönemlerde kentlerin sanayi merkezleri olmuş ve nüfusun büyük bölümünün istihdamlarını sağlayarak kentlerin ekonomilerine katkı sağlamışlardır. Her ne kadar dini, siyasi ve askeri yapılar kadar kentsel alanda baskın olmasalar da, mütevazı duruşları ile dönemlerinin modern fabrikaları olan bu yapılar, yapım teknikleri ile de inşa edildiği dönemlerinin güçlü özelliklerini barındırmaktadır. Kentlerin hafızalarında önemli yerleri olan bu yapılar, zaman içerisinde teknolojik gelişmeler neticesinde terk edilmiş ve işlevlerini yitirmişlerdir. Günümüzde atıl halde bulunan bu yapıların birçoğu zamanla harap olup gitmektedir. Kentlerin kimliklerinin oluşmasında önemli yerleri olan bu gibi yapılar kentlere yeniden kazandırılmazlarsa geçmiş ile bağlar kopacak, kültürel değerler unutulup yeni nesillere aktarılamayacaktır. Bu nedenle endüstriyel miras olan tabakhane binaları hem tarihsel hem kültürel değerler açısından korunmalı ve yeniden kullanılarak yaşatılmalıdır.

Tabakhane Binaları, Geleneksel Türk evleriyle tanınan Safranbolu'nun 19. yüzyılda ticari lokomotif olduğu deri sektörünün birincil elemanıdır. Çukur mevkiinde bulunan 3.dereceden tescilli 12 tabakhane binası bulunmakla birlikte, dönemlerinde bu bina sayılarının 40 ve üzerinde olduğu bilinmektedir. Aktif olarak işletildikleri dönemlerde bu yapılar şehrin hayvancılık ve tarımdan sonra en büyük iş kolu kabul edilmektedir. Ayrıca tabakhane yapıları, derilerin işlenerek farklı ürünlerin üretilmesiyle, kentte sektörün alt kollarının gelişmesinde önemli yer teşkil etmişlerdir. Bu sayede ticaret hacmi artan kentin ekonomik gücü sayesinde sivil mimari yapılarına kaynak temin edilmiştir.

Safranbolu kent hafızasında önemli yeri bulunan tabakhane binasının kente kazandırılarak yaşatılması, kentin endüstriyel kimliği ile de var olduğunun göstergesi olacaktır. Bu nedenle yapının yeniden kullanım olanaklarının değerlendirilmesinde kamusal bir yarar vardır. Yeniden kullanım olanakları değerlendirilirken endüstriyel kimliğe sahip yapıların dönüşümleri incelenmiştir. Yeni seçilen fonksiyon, kişisel verilerden daha çok bilimsel tabanlı, akademik değerlendirme metodu ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda AHP metodu kullanılmış, yapıya seçilecek en uygun yeni fonksiyon, tüm paydaşların katılımı ile analitik bir yöntemle belirlenmiştir. Bu yöntem ile tabakhane binasının en uygun fonksiyonu, çok katılımlı bir metot ile seçilmiştir. Tabakhane binası için kullanılan bu yöntem benzer nitelikli binalar içinde de kullanılabilir.

1.1. Amaç

Genel anlamda koruma, araştırma, belgeleme konusunda, üzerinde en fazla çaba sarf edildiği ve yayın yapıldığı Safranbolu evlerine gösterilen özenin eski kamu yapıları, endüstriyel yapılar, hamamlar, köprüler, hanlar ve mezarlar, camii-kilise-mescit gibi dini yapılara da gösterilmediği dikkati çekmektedir (Özköse, 2003). Bu nedenle farklı işlev ve yapı tekniğine sahip olan Tabakhane Binası, gerek kent hafızasındaki yeri, gerek kent için üstlendiği işlev bakımından önemli bir yere sahiptir. Günümüzde atıl halde bulunan yapının, kente tekrar kazandırılması ile geleceğe bırakılan miras açısından Safranbolu'nun sadece evleriyle değil, diğer anıtsal yapılarıyla da korunması gerektiğini vurgulanmaktadır. Bu nedenle tez konusu seçilen yapıyla ilgili olarak tez içeriğinde aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir.

- Güncel olarak kaderine terk edilmiş Safranbolu Tabakhane binasının yeniden kentte kazandırılmasına yönelik bir yöntem ortaya koymak.
- Kent hafızası için önemli olan bu yapının yeniden kullanım ve olanaklarını değerlendirmek.
- Kaybolan endüstri mirasının korunmasına yönelik akademik ve genel halk nezdinde farkındalık yaratmak.
- Tarihi yapıların bilimsel veriler doğrultusunda yeniden kullanılabilirliğini değerlendirmek.
- Tabakhane bölgesini, kentin kültür ve turizmine kazandırmak
- Gelecek kuşaklara kültürel değerlerimizin aktarılmasına katkı sağlamak ve tabakhane bölgesindeki konumunun devamlılığını sağlamak.
- Yeni verilecek fonksiyonda paydaşların katılımını sağlamak.
- Halkın farklı kesimlerini çoklu karar verme sürecine dahil ederek bilimsel veriler ışığında analitik hesaplar yaparak kente en uygun fonksiyonu belirlemek.
- Yeni işlev belirlemede analitik bir yöntem önermek ve bu yöntemi Safranbolu Tabakhane binasını yeniden işlevlendirilmesinde kullanmak.
- Çok katılımcılı ve paydaşların etkili olduğu bir değerlendirme yöntemi ile binanın özgünlüğünün korunması ve buna bağlı olarak farklı fonksiyonların analitik seçimleri ile de tarihi yapıların en uygun fonksiyonlarla gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaya yönelik bir model ortaya koymak.

1.2. Kapsam

Çalışma kapsamı, Türkiye'deki mimari yönüyle önemli tabakhane binalarının bilgilerine ulaşılması ile Safranbolu Tabakhane binasının tarihi, sanatsal, mimari ve kentsel araştırmalarının belgeleme çalışması tamamlanarak binanın sınıflandırılmasını gerçekleştirmek. Safranbolu tabakhane yapısı, alan çalışması bağlamında bu tür yapıların yeniden kullanımlarının bilimsel yöntemler ile nasıl belirleneceği çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Bu çalışma kapsamında;

- Safranbolu'nun tarihi, coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı, kent ile doğal çevre ilişkisi, mimari kültür mirası genel olarak incelenmiştir.
- Dericilik tarihi, Türklerde dericilik, geleneksel deri işlemeciliği, tabakhane binaları ve Safranbolu'da dericilik konuları özet olarak çalışma kapsamındadır.
- Safranbolu Tabakhane binasının tarihi, mimari ve süsleme özellikleri incelenmiştir.
- Araştırmalar sırasında aynı fonksiyona sahip yapılar göz önünde bulundurularak benzer ve farklı yönleri karşılaştırılmıştır.
- Endüstri Mirası ve Arkeolojisi, Yeniden İşlevlendirme gibi konular incelenerek hazırlanacak olan yenileme projesi için altlık oluşturulmuştur.
- Yapılan anket çalışmasıyla halkın kent kimliğinde önemli yeri olan yapının yenilenmesine katılımları sağlanmıştır.
- AHP metodu ile bilimsel veriler değerlendirilerek Tabakhane binasına verilecek yeni işlev belirlenmesi çalışma kapsamındadır.

1.3. Metot

Bu çalışmanın değerlendirme yöntemi AHP (Analytic Hierarchy Process)'dir. Bu yöntemi kullanarak farklı paydaşların katılımları ile tarihi yapılar için en uygun fonksiyonun seçiminin yapılması hedeflenmiştir. AHP analiz yöntemi, sistematik olarak yeni işlev alternatiflerinin karşılaştırılması ve etken faktörlerin ağırlıklarının bulunması ile en uygun çözümün bulunması konusunda yardımcı olmuştur.

Tabakhane Binaları İçin İşlev Araştırması: Tabakhane yapılarının yeni işlevi seçilirken kentsel ölçekte bir anket çalışması yapılmıştır. Böylece kentlinin konu ile ilgili düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu anket çalışması ile kentlinin

gereksinim duydukları fonksiyonların belirlenmesi, kentlinin kültürel miras ile ilgili karar verme sürecinde katılımlarının sağlanması hedeflenmiştir. Kentlinin yapı için uygun gördüğü fonksiyonlar ve önem sıraları belirlenmeye çalışılmıştır. 150 kişinin katıldığı anket çalışmasında, Tabakhane binaları ile ilgili kentlinin görüş ve fikirleri elde edilmiştir. Anket sonucunda en çok beş oyu alan alternatifler belirlenmiştir. Bunlar; Kültür Merkezi, Müze, Eğitim Yapısı, Otel ve Kafe-Restorant'dır.

Değerlendirme yönteminde kullanılacak kriterler ise literatür araştırmaları doğrultusunda, altı madde ile ilişkilendirilmiştir. Bu kriterler, Kültürel, Ekonomik, Mimari, Çevresel, Sosyal ve Süreklilik olarak belirlenmiştir. Belirlenen kriterler doğrultusunda, alternatifler ile beraber alanlarında uzman 10 kişi ile birlikte, ayrıca meslek ayrımı yapmadan kentliden oluşan 10 kişilik denek grupları ile AHP (Analytic Hierarchy Process) değerlendirmesi yapılmıştır. Anket sonucunda AHP analiz yönteminin matris hesaplamaları yapılmış ve bu hesaplama sonucunda, etken faktörlerin önem sıralamaları elde edilmiştir. Faktörlerin belirlenen önem derecesine göre kentli ile yapılan ankette elde edilen veriler doğrultusunda 5 fonksiyon türünün en uygun olanı saptanmıştır.

Kentlinin katılımları ile en çok talep edilen 5 fonksiyonun belirlenmesi

---

Literatür araştırması ile temel kriterlerin belirlenmesi (6 madde)

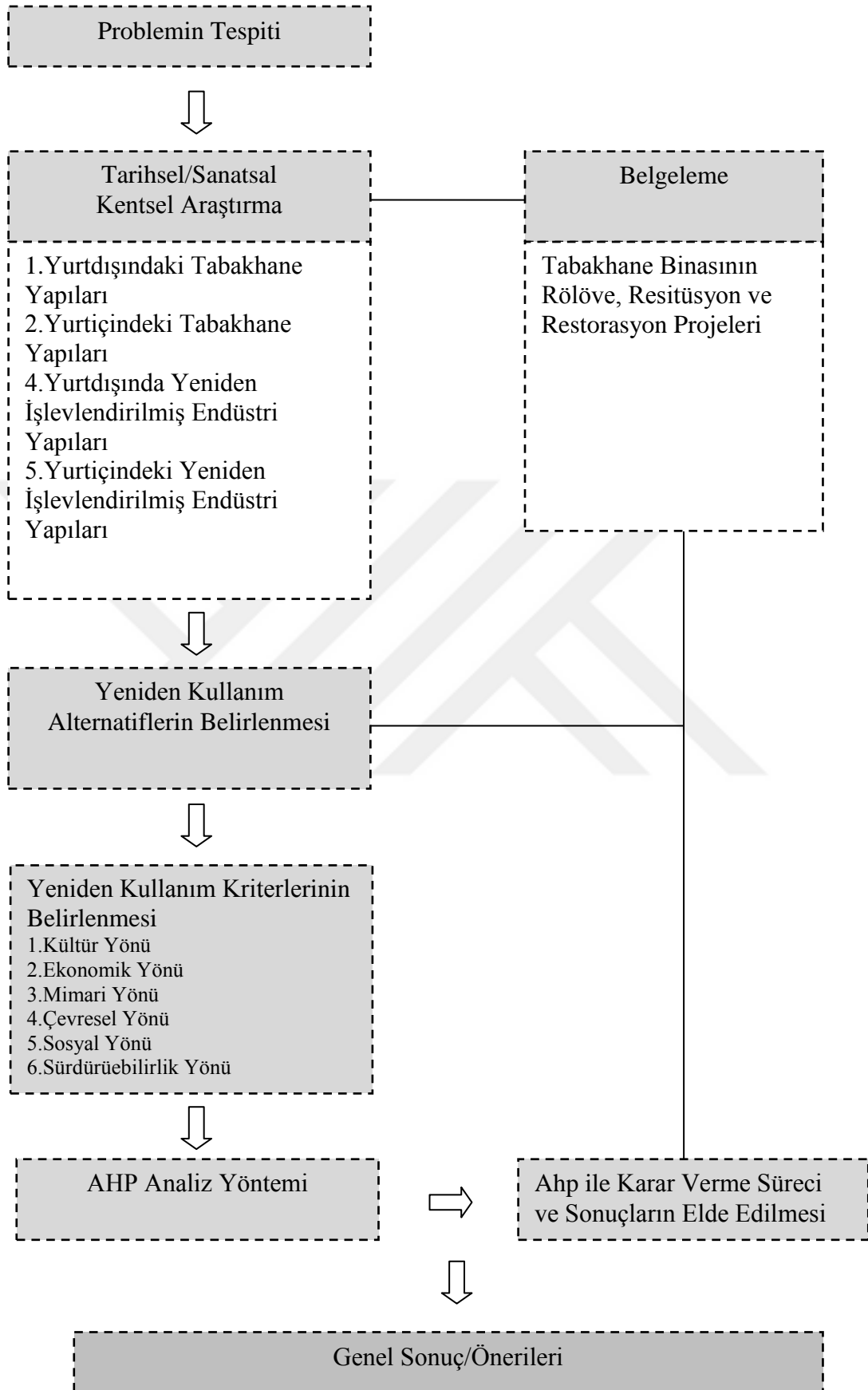
Belirlenen 6 maddenin karşılıklı değerlendirilmesi ile ağırlıklarının belirlenmesi

---

Anket sonuç en çok istenen 5 fonksiyonun 6 kritere göre sıralamasının bulunması

Çizelge 1. Çalışma kapsamında AHP yöntemi ile karar verme süreci

Çizelge 2. Çalışma modeli ve metodu

1.4. Kaynak Araştırması

Çalışmada ilk olarak, tezin alan çalışmasını oluşturan Safranbolu Kenti'ne ilişkin araştırma ve gözlemler oluşturulmuştur. Alan çalışması öncesinde çalışma bölgesine ait yerel yönetim ile görüşme, konu ile ilgili kütüphane çalışmasının yapılması vb. gerekli hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Seçilen yapıya ait görsel ve yazılı dokümanlar sağlanmış, yerinde tespit ve araştırma çalışmaları yapılmış, çalışma çizim ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Yapının mevcut durum analizleri ve yeniden kullanım önerileri ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında, genel olarak endüstriyel miras kapsamındaki tabakhane binaları, Türkiye ve dünya bağlamındaki örnekleri incelenmiştir. AHP metodu ve uygulama örnekleri araştırılmıştır. Konu ile ilgili yazılı kaynaklar, tezler, yayınlar, sempozyum bildirileri, incelenmiş ve internet ortamında araştırmalar yapılmıştır.

Acar (2006), "Geçmişten Günümüze Ekonomik ve Ticari Hayata Bakış Safranbolu El Sanatları" isimli eserinde, Safranbolu'nun coğrafi özellikleri, tarihi ve kentin sosyal ve ekonomik yapısı tarihsel süreç içerisinde incelenmiştir. Kent için önemli ticaret kollarından olan dericilik, yemenicilik, saracılık ve diğer el sanatları gibi iş kolları hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Fidan (2011), "Safranbolu'da Tabakhane Bölgesi Örneğinde Endüstriyel Alanların İncelenmesi, Kamusal Fonksiyonlarla Yeniden Değerlendirilmesi" isimli tez çalışmasında, Safranbolu tarihi, coğrafi yapısı, kent yerleşim planları incelenmiştir. Ayrıca Çukur, Bağlar ve Kıranköy gibi yerleşim yerleri hakkında bilgiler ve haritalar elde edilmiştir. Safranbolu Tabakhane bölgesi ve içerisinde bulunan tabakhane yapılarının tescil fişleri konumları ve bölgesel analizleri incelenmiştir. Safranbolu'daki deri ve deri işleme aşamaları incelenmiştir.

Harputlilgil (2012), "Yapı Elde Etme Sürecinde Mimari Tasarım Kalitesinin Ölçülmesi Ve Arttırılmasına Yönelik Analitik Hiyerarşi Prosesi Tabanlı Karar Destek Yaklaşımı Ve Örnek Olaylarla Sınanması" isimli tez çalışmasında, AHP tabanlı mimari tasarım kalitesinin değerlendirilmesi yaklaşımları, AHP metodu ile analizler uygulama biçimleri ölçülebilir tasarım kriterleri incelenmiştir. Çoklu karar verme süreçleri ile örnek olaylar incelenmiştir. Alternatiflerin ve kriterlerin seçilmesi incelenmiştir. Bilimsel verilerin AHP tabanlı Expert Choice programına girilmesi, program aracılığı ile analizlerin yapılması ve AHP değerlendirme yönteminin profesyonel yazılımlar ile hesaplamaları incelenmiştir.

Huey-Jiun, Zhi-Teng (2010), “A multi-objective decision-making process for reuse selection of historic buildings” isimli makalesinde, tarihi binaların yeniden kullanılması için önerilen AHP metodu, tarihi binalarının yeniden kullanım olanakları ve kullanım kriterleri incelenmiştir. Çalışmadaki veriler incelenerek, metodun uygulanması için hiyerarşi tablosu detaylı olarak oluşturulmuştur.

Kazas (2008), “Endüstriyel Miras Kapsamındaki Alanların Kentsel Yenilemeyi Oluşturmadaki Rolünün İrdelenmesi, Ödemiş Örneği” isimli tez çalışmasında, endüstri devriminin gelişim süreci ve sonuçları incelenmiştir. Sanayileşmenin kentlerdeki sosyal ve ekonomik boyutları incelenmiştir. Endüstriyel Miras, Endüstri Arkeolojisi ve Yeniden İşlevlendirme kavramları incelenmiştir. Ödemiş’teki endüstriyel miras alanlarının, kentsel yenileme alanları ve getirilen öneri metot incelenmiştir.

Koizhaiganova, Koyuncu (2015), “Geçmişten Günümüze Denizli’de Dericilik Faaliyetleri” isimli çalışmasında, dericilik ve dünyada dericilik tarihi incelenmiştir. Ayrıca deri imalathaneleri olan tabakhane yapılarının kent içerisinde yerleri ve inşa edildikleri yer ve özellikleri incelenmiştir.

Köksal (2005), “İstanbul’daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri” isimli tez çalışmasında, Osmanlı İmparatorluğu teknoloji tarihinin önemli bir bileşeni olan ve kentin fiziksel gelişiminde etkin bir rol alan İstanbul’daki endüstri mirasını belgeleme ve uluslararası kabuller çerçevesinde koruma ve yeniden işlevlendirme önerileri incelenmiştir. Endüstri Devrimi’nin Avrupa ve Osmanlı Devleti üzerindeki etkileri ele alınarak incelenmiştir. İstanbul’daki endüstri mirasının korunması ve yeniden işlevlendirilmesi için bu konuda Avrupa ülkelerinde yapılan çalışmaların değerlendirilmesi incelenmiştir.

Tolga (2006), “Endüstriyel Alanların Dönüşümü, Kentsel Mekâna Etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası İçin Bir Dönüşüm Senaryosu” isimli tez çalışmasında, dünyadaki endüstriyel alan dönüşüm örneklerinde, dönüşümün temel stratejileri incelenmiştir. Burada endüstrinin kentte yaptığı tahribatın ortadan kaldırılmasının sağlanması, üretim sürecinde kentten uzak kalan bölgenin kentle bütünleştirilmesi, bunları yaparken de aynı zamanda endüstriyel mirasın korunarak gelecek nesillere görsel ve deneysel olarak doğru aktarılması ile ilgili hususlara bakılmıştır. Çalışmada bu hususlar, Türkiye’deki dönüşüm örnekleri üzerinde irdelenmiştir. Bu göre çalışmadaki işlevi sona eren Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası Beykoz kıyı şeridiyle, tarihi alanlarla ve diğer eski endüstri alanlarıyla beraber

değerlendirilerek kültürel bir dizgiye oturtulmasını öngören dönüşüm senaryosu incelenmiştir.

Yazıcıoğlu (1982), “Safranbolu-Karabük-Ulus-Eflani” isimli eserinden, geleneksel Safranbolu evlerinin plan tipleri, yapım teknikleri ve yapım malzemeleri incelenmiştir. Kentte bulunan camiler, han, hamam ve çarşılar hakkındaki bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca kent yerleşimleri olan Çukur, Bağlar ve Kıranköy de bulunan ev tip özelliklerine bakılmıştır.

Yetim (2008), “Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bu Programı Seçmelerinde Etkili Olan Öncelikli Faktörlerin Analitik Hiyerarşi Prosesi Metodu İle Analizi” isimli makalesinde, AHP metodu anket uygulamaları ve çoklu karar verme süreçleri incelenmiştir. Hiyerarşi tablosu, öz vektör ve diğer veriler detaylı olarak incelenmiştir. Anket sorularının hazırlanması ve cevaplarının ortalamaları alınarak tablolara işlenmesi incelenmiştir.

2. SAFRANBOLU YERLEŞİMİN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. Coğrafi Konum

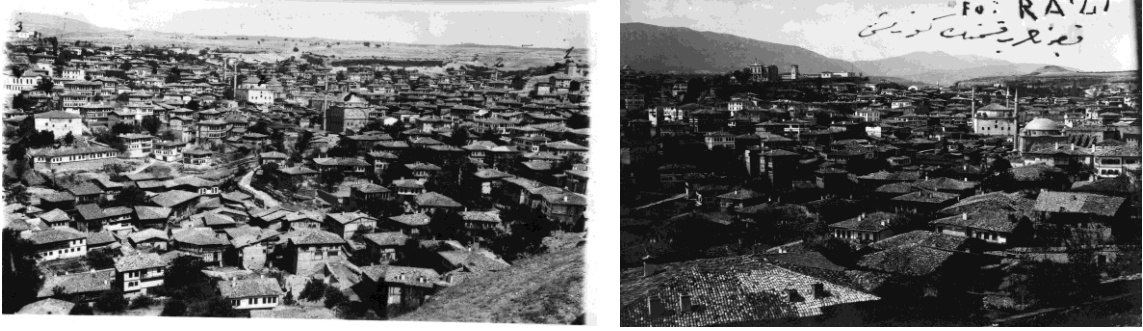
Batı Karadeniz Bölgesinde Karabük ilinin sınırları içerisinde yer alan Safranbolu, nüfus bakımından ilin en büyük ilçesidir. İlçenin koordinatları 41° 16' kuzey enlemi ve 32° 41' doğu boylamındadır.

İlçe, doğusunda Kastamonu ili, batısında Zonguldak Karabük illeri, güneydoğusunda Çankırı-Ovacık ilçesi, kuzeydoğusunda Bartın-Eflani ilçesi ile çevrili Batı Karadeniz kentidir (Harita 1).

SAFRANBOLU - KARABÜK : 8 Km.	SAFRANBOLU - KASTAMONU : 104 Km.	SAFRANBOLU - KAPADOKYA : 500 Km.
SAFRANBOLU - BURSA : 415 Km.	SAFRANBOLU - ANKARA : 230 Km.	SAFRANBOLU - ANTALYA : 743 Km.
SAFRANBOLU - BARTIN : 80 Km.	SAFRANBOLU - İSTANBUL : 390 Km.	SAFRANBOLU - İZMİR : 737 Km.
SAFRANBOLU - ZONGULDAK : 90 Km.	SAFRANBOLU - SAMSUN : 418 Km.	SAFRANBOLU - VAN : 1338 Km.

Harita 1. Türkiye Haritasında Safranbolu Ulaşım haritası (Anonim, 2015)

Resim 1. ve Resim 2. Safranbolu'nun eski tarihli fotoğrafları (Anonim, 2015)

2.2. Tarihi Gelişim

Tarihi Paleolitik çağa kadar uzanan Safranbolu, MÖ 1000. yılda Paflagonya olarak geçen bölge içinde yer alır. Paflagonya MÖ 14. Yüzyıl başında Hititler tarafından Gascalar'dan alınmış ve bir asırdan fazla burada yaşamışlardır. Bölgede sırasıyla, MÖ 1200'de Dorlar'ın, MÖ 1100-700 arasında da bölgeye adını veren Paflagonyalıların yaşadıkları bilinmektedir. Ardından gelen uygarlıklar sırasıyla; Lidyalılar (MÖ 584) , Persler (MÖ 362), Pontuslar (MÖ 120), Bitinyalılar (MÖ 104), Roma İmparatorluğu (MÖ 64-MS 395), Doğu Roma (395), Danişmentliler (1100), Çobanoğlu (13.yüzyıl), Candaroğulları (14. yüzyıl). Candaroğulları'nın 1416 yılında Osmanlılar'a bağlanmasıyla, şehir Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Gülmez, 2006).

Osmanlı döneminde Safranbolu, o günkü adıyla Medine-i Taraklı Borlu ve Yörükhanı Taraklı Borlu olarak Kastamonu'nun sancağıdır. Safranbolu 1867 yılında Kastamonu merkez sancağından ayrılıp, Viranşehir sancağının merkezi olmuştur. 1870 de kent Viranşehir sancağı kaldırılınca, Kastamonu merkez sancağına tekrar bağlanmış ve 1927 yılında Zonguldak iline bağlanana kadar değişiklik yaşamamıştır. Son olarak 1995 yılında, Karabük il olunca da Karabük'e bağlanmıştır. (Yazıcıoğlu, Al, 1982)

2.2.1.Kentin İsimleri

Kentin, Türklerin bölgeye hâkimiyet kurmadan önce bilinen adları, Teodorapolis, Germia ve Dadybra'dır. Türklerle beraber 1196'da ismi Zalifre olarak değiştirmiştir. Daha sonra sırasıyla burç anlamına gelen (Borg), Borlu ile beraber Zalifre Borlu olarak kullanılmıştır. Daha sonraları Taraklı Borlu 18. yüzyılda Zağfiran Borlu, 19. yüzyılda kısa bir süre Zağfiran-ı Benderli ve 19. yüzyıl sonlarında Zağfiranbolu olmuştur. Harf inkılabından sonra önce Zafranbolu'ya, 1940 yılından sonra da bugünkü adı olan Safranbolu'ya dönüşmüştür (Tunçözgür, 2002).

2.3. Mimari Mirası

Bölgede varlığından bahsedilen birçok medeniyetin adı geçmektedir; Buna karşın kentte bu medeniyetlerin birçoğundan bir iz bulunamamıştır. Sadece, Safranbolu ve Eflani çevresinde Roma-Bizans dönemine ait 24 tümülüs, kaya mezarları, kabartmalar, Sipahiler Köyü de de bir Roma Tapınağı olduğu bilinmektedir. Ayrıca Kıranköy'deki Ulu Camii olarak bilinen Aya Stefanos Kilise'sinin ise Roma-Bizans döneminde inşa edildiği, Eski Camii'nin de Bizans kilisesinden dönüştürülmüş olduğu tahmin edilmektedir (Gülmez, 2006).

Türlere ait kalıntılar 14.yüzyılda itibaren, Candaroğulları döneminden başlamaktadır. Bu yapılar zaman içinde farklı bakım, onarım ve dönüşümler geçirmişlerdir (Günay, 1981).

Resim 3. Safranbolu'nun günümüzdeki genel görünümü

2.3.1.Safranbolu Evleri

Safranbolu Evleri geniş ailelerin yaşadığı, içerisinde her aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılayabildiği odaların bulunduğu ve farklı eyvan sayılarına sahip sosyal özelliği olan yapılardır. Evler selamlık ve haremlik olarak kültürel ve dini inanışlara uygun yapılmışlardır. Selamlık kısımları erkeklere, haremlik kısımları ise kadınlara ayrılmış bölümlerdir. Farklı işlevlerde kullanılan bu odalar, erkeklerin iş görüşmelerinden misafir ağırlamalarına, kadınların kına gecelerinden oturma günlerine kadar aktif kullanılmıştır.

Evlerin yapıları incelendiğinde, giriş katlarının taş duvarlarla yapılmış oldukları ve biçimsiz arsa sınırlarına uydukları saptanmıştır. Üst katlarda ise ahşap karkas sistem uygulanmıştır. Zemin katlar dış mekâna tamamıyla kapalıdır. Yaşama katları ara ve üst

katlardadır. Genellikle evler zemin üzerine bir ya da iki ahşap kat olarak yapılmış olmasına rağmen, nadiren üç ahşap katı olanlar da vardır. Ara ve üst katlarda odalar genellikle bir ya da iki yöne üçer pencerelidir. Pencereleer iki yana alt kısımlarından açılabilirdiği gibi, tümüyle de açılabilir. Pencereleer in standart görünümde olması, ara ve üst katlardaki ahşap karkas strüktürün aralıkları ve ahşap boyutlarıyla ilgilidir. Bu nedenle binalar genellikle dört yöne eğimli kırma çatılara sahiptirler (Bayazıt, 2014).

Safranbolu evlerinde büyük oranda Eldem (1955)'in belirttikleri geçerlidir. Eldem'e göre odaların sayı ve biçimleri, uygulanacak plan tipinin oluşmasında en fazla etkisi olan unsurlardır. Odaların sayılarına göre, plan tipi değişmekte veya gelişme göstermektedir. Bazı plan tipleri ancak belirli oda sayıları ile elde edilebildiği gibi bazı plan tiplerinin de, fazla odalı olmalarına gerek duyulmamıştır. Mesela orta sofalı planda, en az dört oda gereklidir. Fakat köşe sofalı evlerde, oda adedi iki veya üçten fazla olamamaktadır.

Safranbolu evlerinde sofa birçok işlev içeren bir mekândır. Sofa, ev içi hayatının merkezi konumunda olup çoğu zaman oturma mekânı olarak kullanılır. Tüm aile günün büyük bir bölümünü burada birlikte geçirir. Sofanın bütünüyle odalar tarafından çevrelenmesi bu mekânın ışık almasını engellediği için odalar arasında yer alan ve pencerelerle dışa bakmayı sağlayan eyvanlar kullanılır. Sofalar odaların sokak, yön ve iklim koşullarına göre odalar arasında kalan mekândır. Sofa her ev planında bulunur, odalar sofanın bir yanında, iki yanında ve dört köşesinde yer alırlar. Sofalar odaların adedine ve evdeki konumlarına göre farklı şekillerde olabilir. Safranbolu evleri genellikle ayrıık düzende yapılmıştır ve bahçeleri vardır. Zemin katlar geçmişte ahır, odunluk, kömürlük gibi işlevlere ayrılmıştır. Evlerin zemin katında bir taşlık ya da hayat yer alır. Eğer zemin taş kaplıysa taşlık, toprak bırakılmışsa hayat adını alır. Hayat'ın sokağa ve komşulara bakan cepheleri kafeslerle kapatılmıştır. Sokak cephelerine cumbalı kafesler bakmaktadır.

Binaların mekân ve kat sayıları genellikle kullanıcı ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bağlardaki yazlık bir evde ticari ilişkiler olmadığı için minimum temel ihtiyaçlara göre yapı şekillendirilirken, çarşıdaki kışık evler aynı zamanda misafir ağırlama ve iş görüşmeleri yapılan mekânlara sahiptir. Ayrıca Safranbolu eğimli bir arazide kurulmuş olduğu için evlerin kat sayısı ve odaların konumları arazinin eğimine ve eve yoldan girişe göre belirlenmektedir.

Resim 4. Geleneksel Safranbolu Evleri

2.3.2.Dini Yapılar

Camilerin sayısı otuz kadardır. En eskisi 14. yüzyıldan Candaroğlu devrinde inşa edilen, Süleyman Paşa Camii (Eski Cami)'dir. Daha sonra yapılan diğer önemli camiler: Köprülü Mehmet Paşa Camii (1662), İzzet Mehmet Paşa Camii (1796), Dağdelen Camii (1768) ve Kazlıoğlu Camii (1779)'dir.

Resim 5. Köprülü Mehmet Paşa Camii

Resim 6. Süleyman Paşa Camii (Eski Cami)

2.3.3.Eğitim Yapıları

Süleyman Paşa Medresesi (14 yüz yıl)'nin bugün sadece temelleri kalmıştır. Cami-i Kebir Mahallesi bulunan medrese yapısı, 1846 yılında onarım görmüştür; ancak 1976 yılında yıkılmıştır (Fidan, 2011).

2.3.4.Sosyal Yapılar

Cinci Hoca Kervansarayı (Cinci Hanı) (17. yy.), Eski Hamam (14. yy.), Yeni Hamam (17. yy.) bunlara ek olarak da 80 kadar çeşme ve 15 kadar köprü bulunmaktadır.

Safranbolu’da Türk Anıtları Kronolojik Listesi çalışmanın ek bölümünde verilmiştir. (Günay, 1981) (Bkz. Ek 1).

Resim 7. Cinci Hanı Genel Görünümü

2.4. Tarihi Ticaret Merkezi ve Ekonomik Yapısı

Safranbolu’daki ekonomik düzeni, kapalı ekonomi sistemi ve İstanbul başta olmak üzere diğer büyük Anadolu şehirleriyle kurduğu ticaret bağlantıları oluşturmuştur. Verimli topraklarla çevrili olması ve zengin su kaynakları da Safranbolu’ya yıl boyunca tüketileceği yiyeceğini üretme olanağı vermiş, evlerin yapısı da elde edilen yiyeceğinin yıl boyu saklanması için gerekli ortamı sağlamıştır. Safranbolu halkı, ev içi üretiminden elde edilen meyve, sebze ve yazlık kışlık olarak saklanabilen yiyecek maddeleri yanında, çevredeki tarlalardan elde edilen buğday, arpa, pirinç gibi temel gıda gereksinimini kendi karşılamıştır. Sadece et, yağ ve şekeri dışarıdan almıştır. Yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak için ise, evlerinde dokumacılık gelişmiş, üretilen kumaşın fazlası satılarak yerine iplik alınmış, böylece işleyen ve süreklilik kazanan bir üretim sağlanmıştır. Kapalı ekonomik düzeninden elde edilen gelire ek olarak, Safranbolu halkı, el sanatlarından ve ticaretten önemli ölçüde gelir elde etmiştir. Safranbolu’nun avantajı Asya-Avrupa ana ticaret yolunu Karadeniz’e bağlayan Gerede-Sinop yolu üzerinde yer alan coğrafi konumdur. Bu nedenle, benzer yapıdaki

diğer Anadolu yerleşmeleri gibi, büyük kentler ve kırsal kesim arasında aracılık yapan ticari bir merkez niteliğini kazanmış ve tüccarlar için duraklama noktası olmuştur (Gülmez, 2006).

Ticaretini yaptığı ürünler arasında dericiliğin özel bir yeri bulunmaktadır. Gelişmiş işçiliği ve kaliteli üretimi ile Safranbolu, Anadolu'ya olduğu kadar, Avrupa'ya da oldukça uzun süre işlenmiş deri satan en önemli merkez olmuştur. Kentte dericilik için uygun fiziksel ortam, Akçasu ve Gümüş Deresi'nin birleştiği Tabakhane Deresi'nin oluşturduğu coğrafi konumudur. Çünkü Çarşı'nın güney tarafında Gümüş ve Akçasu Derelerinin birleşmesiyle oluşan Tabakhane Deresi'nin merkez yerleşimin dışına, güneye doğru akması, tabaklama sırasında oluşan, koku ve kirliliğin, yerleşmeyi etkilemeden kentten uzaklaşmasını sağlamıştır.

Deriye bağlı gelişen meslek dallarının arasında en yaygın olanı yemeniciliktir. Sadece yemenicilerin bulunduğu, Arasta veya Kavaflar Çarşısı'nda 46 adet yemenici dükkânı bulunmaktadır. Ayrıca dericilikle bağlantılı olan semercilik ve saraçlık da önemli üretim kollarını oluşturmuştur. Bununla ilgili Tunçözgür (2002), deri üretiminin, büyük ticaret hacmi, kapitülasyonlarla beraber ticarete azınlıkların etkisinin artmasıyla zengin Rumların elinde bulunduğunu ve Türklerin ise perakende ve el sanatları ile uğraştığını belirtir.

Kentte adını veren safran da ticareti yapılan ürünler içerisinde önemli bir yeri vardır. Sarı boya yapımında, tıp alanında ve yemeklerde kullanılan safran bitkisi dünya üzerinde sınırlı alanda yetişmesi nedeniyle bölgeye önemli ölçüde gelir gittiği söylenebilir.

Safranbolu Ticaret ve Sanayi Odası, ilk olarak 15 Şubat 1906 yılında kurulmuş, bir ara faaliyetlerini durdurmuşsa da 1 Mayıs 1910 tarihinde yeniden faaliyetine devam etmiştir. Bu kurumun 1924 yılındaki yayınladığı Zağfiranbolu adlı risalede, dönemin meslek grupları ile ilgili sayılara ulaşılmıştır (Bkz. Ek 2). Ayrıca bu risaleye göre ilçede üç adet fabrika bulunmaktadır. Bunlar Helkeme kereste fabrikası, Yenihan kereste fabrikası ve Safranbolu Debbağ şirketine ait Debbağ fabrikalarıdır (Tunçözgür, 2002).

2.5. Kent Turizm ve Mimari İlişkisi

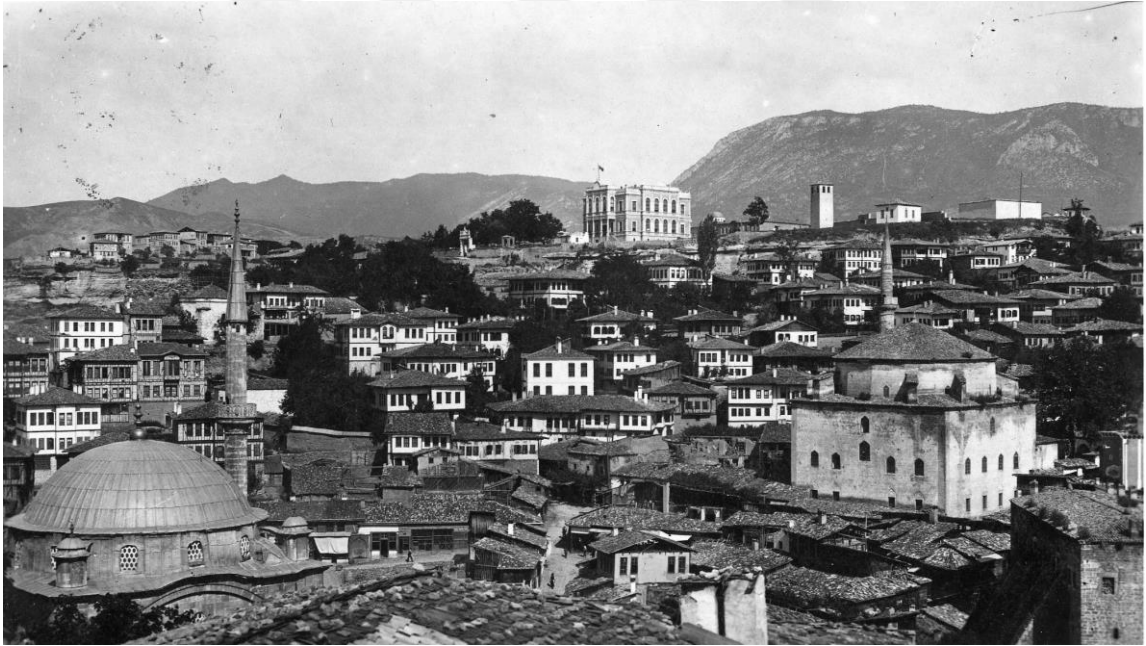
Turizm açısından kent Çukur mevkiinde bulunan Geleneksel Türk Evlerinin otel ve pansiyonlara dönüştürülmesiyle canlanmış ve yurtiçi ve yurt dışından birçok turisti misafir edebilecek potansiyel elde etmiştir. Bugün aynı zamanda Bağlar mevkiinde yeni

yapılan otellerle de daha yüksek kapasiteli turist toplulukları için konaklama imkânı sağlanmaktadır.

2.6. Kent Yapısı ve Doğal Çevre

Türk kentinin karakteristik özelliklerine sahip olan Safranbolu'nun belirli bir imar plan şeması yoktur. Bunun nedeni Türk şehirlerinin genel yapısının önceden planlanmamış olmasıdır. Türkler ihtiyaçlarına bağlı kalarak, zamanla kendiliğinden eklenerek büyüyen, topoğrafyaya yayılan birbirinin hakkını gözetken sokak yapısına sahip, içinde bulunduğu doğal çevreye uyumlu ve onu koruyan kentler kurmuşlardır. Bu yapılaşma diğer Türk kentleri gibi Safranbolu'nun da genel yapısını oluşturmuştur. Bu yaklaşım, plansız bir kent etkisi vermesine karşın, Safranbolu'da özgün bir kent dokusu oluşturmuştur. Tüm doğallığı ve plansızlığı ile Safranbolu, geleneksel Türk Kentleri gibi çarşı odaklıdır. Çarşı; cami, han ve hamam gibi sosyal yaşam ihtiyaçlarını karşılayan anıtsal yapılarla beraber merkezi oluşturur ve kent bu merkez etrafında gelişir.

Resim 8. Safranbolu'nun 1930'lü yıllara ait fotoğrafları (Anonim, 2015)

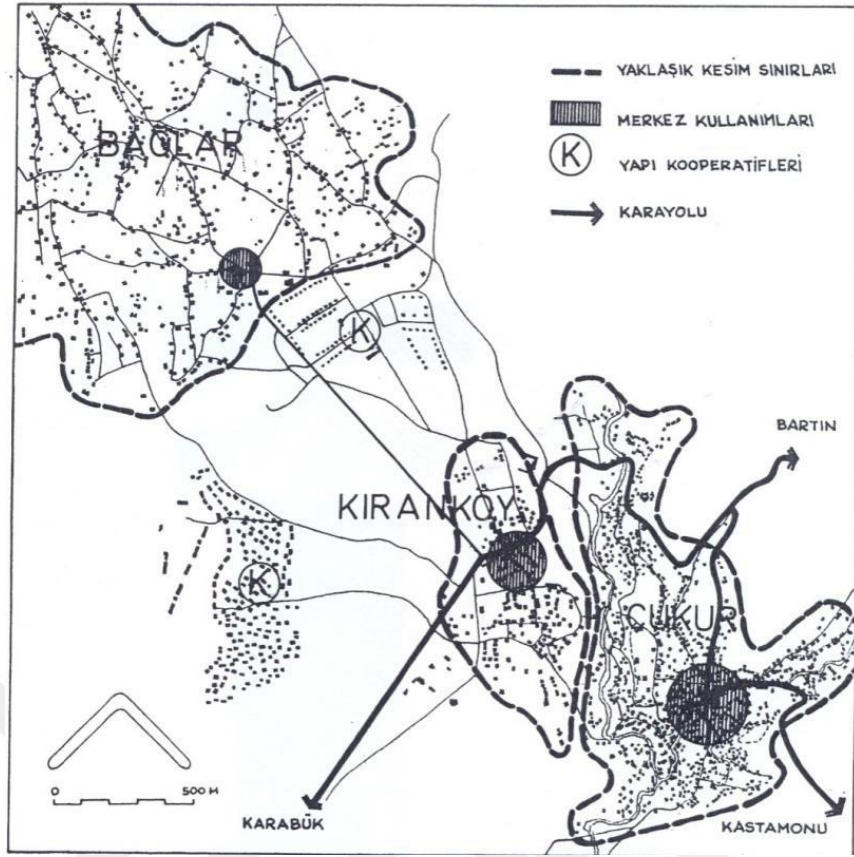
Kentleşmenin ilk merkezi kabul edilen yer; Eski cami, hamam ve medresenin çevresidir. Ardından Cinci Hanı ve Köprülü Mehmet Paşa gibi varlıklı kişiler tarafından yaptırılan yapılar bu merkezin etrafında şekillenerek kent merkezini oluşturmuştur. 18 yüzyıldan sonra şehrin ekonomik gücünün artmasıyla halk tarafından yaptırılan cami ve çeşmelerle genişleyerek bugünkü halini almıştır. Kent kuzeyden güneye doğru inen bir

topoğrafya üzerinde, Gümüş ve Akçasu derelerinin açtıkları vadiler ve bu vadiler üzerindeki yükseltilere kurgulanmıştır. Hıdırlık, Kale ve Hasan Dede Kayasından oluşan yükseltilerin oluşturduğu bu üçgenin içinde kalan çukur alan, merkezi oluşturan çarşı için fiziksel imkân sağlamıştır. Sahip olduğu konumunun durumundan dolayı şehrin merkezi, Çukur adını almıştır. Vadi yamaçlarında kurulan mahalleler ise bu merkezin etrafında zaman içerisinde eklentiler yapılarak gelişmişlerdir (Gülmez, 2006).

Vadiler Safranbolu üzerindeki etkisi sadece kentsel yapılanmayı biçimlendirmekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda iklimsel olarak kışları sert hava koşullarından bölge halkını korumuştur. Yazları ise aynı durum söz konusu olmayınca halk yaz günlerini daha serin olan Bağlar'da geçirmiştir. Hava koşullarını dikkate alan yaşam kültürü, beraberinde mimarisini de oluşturmuş ve Safranbolu da yazlık ve kışlık iki ayrı yerleşme gelişmiştir. Çukur ve Bağlar'ın dışında üçüncü bir yerleşim yeri Rumların yaşadığı Kıranköy'dür (Harita 2). Mübadeleye kadar bu bölgede yaşayan Rumlar Kıranköy'ün Çukur'a göre daha yüksek olması nedeniyle ikinci bir eve gereksinim duymamışlardır. Çukur'da ki evlere göre Bağlar'da ki evler daha geniş ve bahçelidir. Kıranköy'de ki evler de zemin katlarında farklı olarak dükkânlar bulunmaktadır.

Resim 9. Safranbolu'nun 1930'lü yıllara ait fotoğrafları (Anonim, 2015)

Harita 2. Safranbolu'nun 1900'lü yıllara ait yerleşim planı (Fidan, 2011)

2.7. Yapı Malzemesi Kaynakları

Safranbolu'nun yapılaşmasında kullanılan malzemeler ve özellikleri aşağıdaki gibidir:

Taş: Yakın çevredeki kalkerler yapı taşı olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda bu kalkerler kireç yapımında kullanılmıştır. Küfünk¹ adı verilen gözenekli hafif bir taş ahşap çatki dolgusu ve testere ile kesilerek baca yapımında kullanılmıştır.

Kerpiç: Genel olarak her topraktan kerpiç yapılmıştır.

Kiremit: Çerçen, Bostanbükü ve Çamlıca köylerinde elde yapılmış, fırında pişirilmiştir.

Ahşap: Safranbolu evlerine bakıldığında ahşabın sık kullanıldığı görülmektedir. Bölgenin büyük bir kısmının ormanlar ile kaplı olmasından dolayı hammadde temini kolay olduğundan, ahşap sık kullanılmaktadır. Ormanlardaki ağaçların cinsleri köknar, kayın, çam ve meşedir. Yapıda kullanılan ağaçlar köknar ve çamdır (Yazıcıoğlu ve Al'a göre, 1982).

¹ Küfünk: Yöresel bir ifadedir ve yöresel kalker taşına verilen isimdir.

3. TABAKHANE YAPILARI VE DERİCİLİK

3.1. Dericilik ve Tabakhaneler

Yeryüzünde tabakhanelerin ilk ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. İlk bulgular milattan önceye kadar uzanmakta olup, Mısır'da yapılan arkeolojik kazılar neticesi elde edilebilmiştir (Tekin,1997). Tabakhaneler, bol suya ihtiyaç duyduğundan deniz kenarlarında veya akarsu kenarında yapılmışlardır. Eski adıyla Debbağhânelerde bol miktarda suya ihtiyaç duyulduğu için, bir debbağhâne kurulurken ilk dikkat edilen şey suyu bol olan bir yerin seçimidir. Akarsuların şehir girişlerinde tabakhane binaları kurulması, şehir suyunu bozduğu ve kötü koku yaydığı için yasaktır. Kurulmuş ise, yapılar kaldırılarak, akarsuyun şehir çıkışına taşınmışlardır. Kentlerin içine kurulan veya kentin gelişmesiyle zamanla şehir içinde kalan tabakhaneler de çevreye kötü koku yaydığından kentliyi rahatsız etmiş ve bu durumun çözümü için tedbirler ileri sürülmüştür.

Dünyadaki en eski meslek grupları arasında yer alan dericilik çok çeşitli meslek gruplarına kaynaklık etmiştir. Hayvanların evcilleştirilmeye başlanması ve doğa şartlarına karşı koymak amacı ile deri ve deri işlemeciliği ilk çağlardan günümüze insanın ve teknolojinin gelişimi ile şekillenmiş, örtünme-barınma ihtiyaçlarına cevap vermiş ve günümüze kadar ulaşmış sanatsal ve kültürel değer taşıyan bir meslek olarak varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Deri, tamamen organik bir ürün olması nedeni ile taş ve ağaçtan sonra en çok kullanılan doğal malzeme olmuştur (Koizhaiganova-Koyuncu Okca,2015).

Deri işleme ve deriden eşya yapımı, Anadolu coğrafyasının en eski zanaatlarından birisidir. Anadolu dericilik geleneği Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşen Türklerin deri işlemede ki yetenekleri ile gelişimini sürdürmüştür. Eski Türk boylarında hakana ödenen vergi anlamına gelen "teri" ve "tirik" kelimeleri bile dericiliğin, Anadolu öncesi Türk toplumlarının ekonomik sistemlerinde nasıl bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Tekin,1997). Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle Doğu-Batı, Kuzey-Güney yollarının buluşma noktasındaki Sivas, Kayseri gibi eski kentler, deri ve türevlerini üreterek deri sektörünün gelişmesinde rol almışlardır. Anadolu Selçuk devleti döneminde ahilik teşkilatı ilk defa dericiler arasında kurulmuş ve daha sonra diğer meslek dallarını da içerisine almıştır. Anadolu'da dericilik en parlak dönemini Ahilik Kurumu içerisinde yaşamıştır. Esnaf zümresinin başta gelen mesleği dericilik (debbağlık) geçerli iş olduğundan Ahi Evren ilk olarak debbağlık loncasını kurarak loncanın şeyhi olmuştur (Kemaloğlu,2013). Ahi Evran, esas mesleği ve geçim

kaynağı olan debbağlık (deri işçiliği) ile uğraşarak, büyük bir deri imalathanesi açmış ve burada çok sayıda işçi çalıştırmıştır (Yıldız,2012). Bu da debbağ esnafının pîri olarak yüceltilmesine sebep olmuştur. Bu bakımdan Türk debbağlarının silsilenâmeleri kendisine dayandırılmıştır.

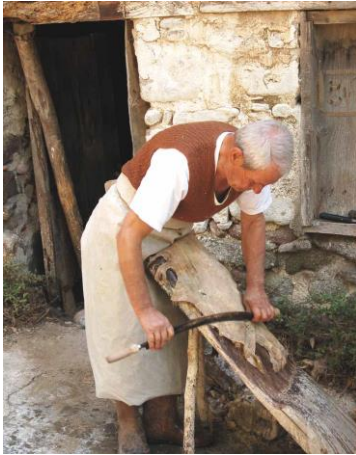
Özellikle 16. ve 17. yüzyılda deri terbiyesi ve deri eşya yapanlar hakkındaki bilgilere ünlü seyyah Evliya Çelebinin Seyahatnamesi'nde rastlanmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminde İstanbul Kazlıçeşme ile birlikte Uşak, Manisa ve Denizli önemli deri işleme bölgeleridir (Acar, 2011). Evliya Çelebi 17. yüzyılda İstanbul'da 700 debbağhane olduğundan ve dükkânlarda çeşitli renklerde sahtiyanların varlığından söz etmektedir.

Dericilik mesleğinde birden çok terim kullanılmaktadır. Geçmişte deri üreticilerine meslek terimi olarak “sepici veya debbağ”, havyan derilerinden meşin, kösele imal etme işine “debagat”, bu işin yapıldığı yerlere “debbağhâne” gibi terimler kullanılırken, bu sözcükler “tabak”, “tabakhane”, “köşker”, “kavaf” örneklerinde olduğu gibi zamanla Türkçeleşmiştir (Koizhaıganova-Koyuncu Okca,2015).

(Tekin,1997) XIX. asırdaki debbağhâneler hakkında Balıkhâne Nâzın Alırıza Bey'in şu cümlelerine yer vermiştir;

“... Bu dükkânların her biri birer fabrika halinde, ikişer, üçer katlı büyük binalardı. Her debbağhâne bir ustanın idaresi altındaydı. Her birisinde bostan kuyusu büyüklüğünde kuyular, büyük kazanlar bulunurdu. Her tabakhânenin hayvanla taşınır birer değirmeni bulunur, burada palamut öğütülürdü”

Dediğini naklederek debbağhânelerin mimari yapısı hakkında bilgi vererek hakkında açıklamada bulunmasına rağmen kazanlar ve aletler hakkında bilgi vermemektedir.

Resim 12 ve Resim 13. Deri Tabaklayan Usta ve Derinin Kurutma İşlemi (Korumaz, 2017)

Osmanlı döneminde deri savaş malzemesi kabul edilmiş olduğundan devletin izni olmadan ihraç edilmesi yasaklanmıştır. Bu nedenle debbağlar tarafından işlenen derilerin öncelikle tersane, cephane, tophane ve mehterhane gibi askeri kurumların ihtiyacının karşılanmasında kullanılmıştır (Hülagü, 2002).

Söylemez (2016) 'e göre deri işleme aşamaları; dabbaklar öncelikle ham derileri tabakhanein yanından geçen dereye yıkayarak kaba kirini alıyordu. Daha sonra bu derileri, inek idrarı, kireç, su ve tuz karışımı içeren özel ve büyük kuyulara koyarak iki veya üç gün bekletiyorlardı. Bu karışım, derinin üzerindeki yağı, eti ve tüyü gevşeterek daha kolay temizlenmesini sağlıyordu. Dabbaklar, büyük bir incelikle deriyi temizlendikten sonra güneşte kuruması için çevredeki teraslara ve duvarlara seriyorlardı. İki gün güneş altında kuruyarak sertleşen derinin tekrar yumuşatılması gerekiyordur.

Osmanlı döneminde deri tekeli olan Safranbolu'da ortaya çıkmış olan deyimim çıkışı; taze köpek dışkısı da tıpkı güvercin pisliği gibi içerdiği enzimlerden dolayı deriyi yumuşatabildiğinden, tabakhanelerin olduğu yerleşim yerlerinde, çoluk çocuk ellerinde teneke maşrapalarla, dumanı tüten taze dışkı toplayıp koşa koşa tabakhaneye yetiştirdikleri nakledilmektedir. Çünkü bayatlarsa maddi değeri düştüğü bilinmektedir. Sonraları İstanbul Kazlıçeşme'de kurulan deri fabrikaları da aynı yöntemi yıllarca kullanmışlar. O zamanlar hızlı koşanlara, bugün ise acelesi olanlarla kullanılan argo deyimim kaynağı buradan gelmektedir.

3.2. Yurtdışında Tabakhane Binaları

Tabakhane binaları sadece Anadolu coğrafyasında değil dünya genelinde görülen yapılardır. Bu yapılardan özel örnekler konunun kavranması, mimari yapılarını niteliğinin anlaşılması yönü ile önemlidir. Günümüze ulaşabilmiş döneminin endüstri yapıları olan tabakhane binalarının yeniden işlevlendirilmesi dünya genelinde Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere gerçekleştirilmektedir.

3.2.1. Chouara Tabakhanesi

Fas'ın Fes şehrinde bulunan dört tabakhane yapısından en büyüğü olan Chouara Tabakhanesinde, 11.yüzyıldan günümüze kadar geleneksel yöntemlerle deri işletmeciliğini sürdürmektedir. Teknolojik gelişmelerden etkilenmeyen ortaçağ teknikleri ile üretim gerçekleştiren tesis günümüzde turizm açısından dünya genelinde bilinirliğini sağlamış her yıl çok sayıda turisti bünyesine çekmiştir (Söylemez, 2016).

Resim 14. Chouara Tabakhanesi (Söylemez, 2016)

Resim 15. Chouara Tabakhanesi (Söylemez, 2016)

Resim 16. ve Resim 17. Chouara Tabakhanesi İç Görünümü (Söylemez, 2016)

3.2.2. Deri Avrupa Genel Merkezi

İspanya Barcelona'da Igualada'nın güneyinde yer alan sanayi bölgesi Rec Bölgesi'nde iki tabakhaneye yeniden işlev verilmesi 2015 yılında Taller 9s Mimarlık ofisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Mimarlık ofisinin proje raporunda yer alan bilgiye göre; eski deri tabakhaneleri olağanüstü miras değerine sahip olmayan mütevazı mimari yapılarıdır. Ancak tarihi bellek açısından kent için büyük önem taşımaktadırlar.

Projenin kapsamında mimarlar, endüstri miras varlıklarını güçlendirmek isterken ve aynı zamanda kentsel bir stratejik odak noktası oluşturan 21. yüzyıla ait alanlar yaratmaktadır.

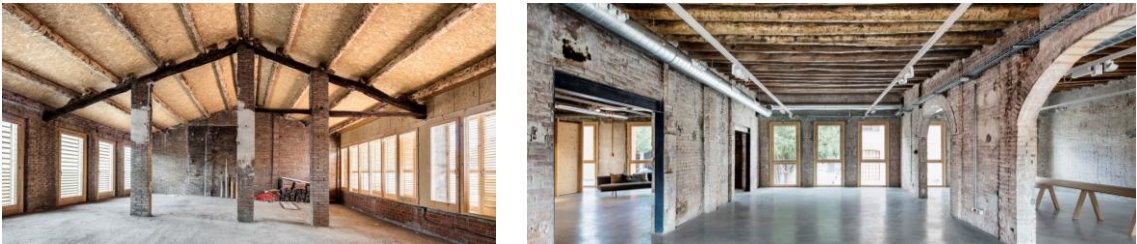
Proje, mevcut bina elemanlarının ve duvarların içinde buldukları mekândan ziyade dış ortama uygun olmasını hedeflenerek tasarlanmıştır. Cepheler orijinal hali korunarak ve açıklıklar yeni ahşap işçilikleri ile yapılmışlardır. Yapı, mahallenin renkleri ile boyanarak yerle bütünlük sağlamıştır (Cusido , Marzo, 2016).

Resim 18. Genel Görünüm (Goula , 2016)

Resim 19. Ön Cephe (Goula , 2016)

Resim 20. ve Resim 21. İç Mekanalar (Goula , 2016)

Resim 22. ve Resim 23. Arka Cephe (Goula, 2016)

3.2.3. Taş Tabakhane

Arrokabe Arquitectos Mimarlık ofisi İspanya'nın kuzeybatısındaki Santiago de Compostela'da ki eski bir tabakhane binasının eski taş duvarlarının arkasında yer alan mekana küçük bir etkinlik alanı tasarlanmıştır. Bina daha önce tabakhane için kurutma alanına inşa edilmiştir. Mimarlık ofisi, iç mekanı tamamen elden geçirilerek, sergi, konuşma veya performans için kullanılabilir iki seviyeli bir alan yaratmıştır.

Proje raporlarına göre tasarımda ki amaç, harap durumlarına rağmen, mevcut taş duvar duvarlarını korumaktır. Duvarları tamamen tamir etmek yerine, İspanyol mimarlar mümkünse kusurlarını benimsemeyi seçmişlerdir. Sokağa bakan doğu duvarı filizlenen bitkiler ve küçük lekeler ile tamamen aynı kalmıştır. Güney cephesinde, bir dizi yeni açıklık getirilip ve bunlar çağdaş pencerelerle doldurulup, uzun çelik çerçeveli bir balkonla birbirine bağlanmıştır. Kuzey cephesi için daha büyük bir boşluk olduğundan, alan eski taş işçiliği ile bariz bir tezat oluşturması için beyaz renge boyanmıştır. Mimarlar göre proje orijinal döşeme izlerine sadık kalarak aynı alanın farklı şekilde yorumlanmış olarak görülüyor ve tüm binayı yeniden inşa etmek yerine binadan kalan parçaları tasarımın unsuru görerek binanın karakterini vurgulamışlardır. İç mekanda, elemanların korunmasını sağlamak için duvarların arkasına ikincil bir yapı inşa edilmiştir. Zemin kat yeni bir beton zemin verilerek ve üst katta ahşap döşeme kurularak, yapısal destek sağlamak için çelik çubuklarda mukavemet sağlanmıştır (Frearson, 2016).

Resim 24. Güney Cephe (Frearson, 2016)

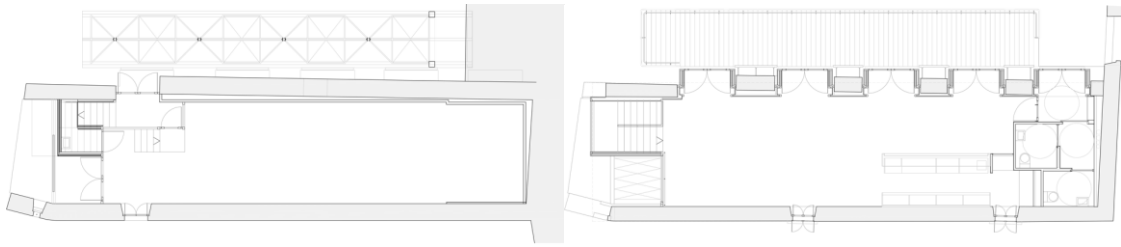
Resim 25. Kuzey Cephe(Frearson, 2016)

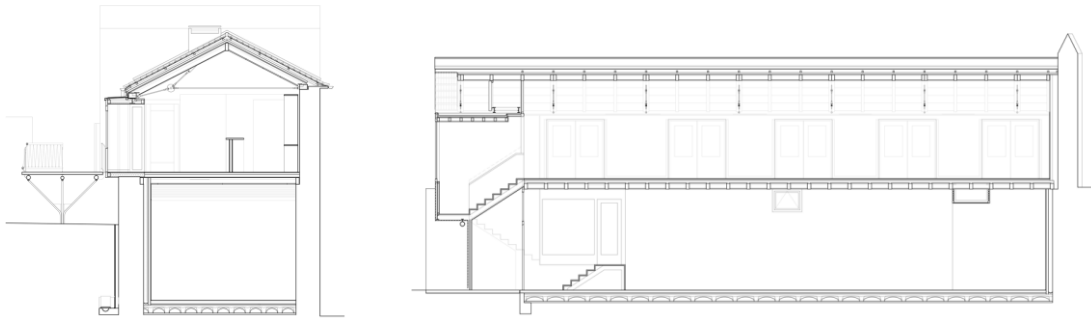
Resim 26. ve Resim 27. Ön ve Arka Cephe (Frearson, 2016)

Resim 28. ve Resim 29. İç Mekanlar (Frearson, 2016)

Resim 30. ve Resim 31. Kat Planları (Frearson, 2016)

Resim 32. ve Resim 33. Kesitler (Frearson, 2016)

3.2.4. Deri Müzesi

2008 yılında Kızıs Mimarlık Ofisi tarafından restore edilen Yunanistan'ın Samos adasında, Tambakika bölgesindeki Tabakhane binası karakterini koruyarak tabakhane müzesi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Müze, bir giriş - resepsiyon binası ve toplantı salonu ile eski adıyla Talambekos - Synadinos tabakhane binasından oluşmaktadır. Eski tabakhane binası müzenin temel sergi alanı oluşturur. Mevcut bina ve üretim sürecinin özellikleri bağlı kalarak restore edilmiştir (Kizis,2011).

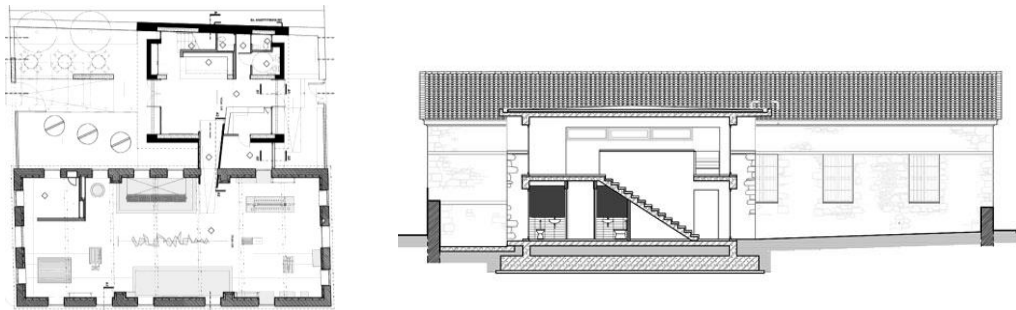
Resim 34. Genel Görünüş (Kizis,2011)

Resim 35. Genel Görünüş (Kizis,2011)

Resim 36. ve Resim 37. Genel Görünüş (Kizis,2011)

Resim 38. ve Resim 39. Plan ve Kesit (Kizis, 2011)

3.2.5. Deri ve Çizme Fabrikası/Mimarlık Ofisi

1900'lı yıllarda Avustralya'nın Victoria şehrinde, inşa edilen deri ve çizme fabrikası yeniden işlev kazandırılarak 2006 yılında Wolveridge Mimarlık ofisi tarafından ofis yapısı olarak tasarlanmıştır. Mimarlar proje metinlerinde, geniş açıklığa sahip olan yapının özgün yapısını değiştirmeden, günümüzün çağdaş ofislerin ihtiyaçlarına benzediğini belirtmektedirler. Mimarlar, açık bir stüdyoda çalıştıklarını ve esnek mekânlara ihtiyaç duyduklarını bu nedenle tasarımlarını bu kısas doğrultusunda yaptıklarını açıklamaktadırlar. Tasarım alanı sadece ofis yapısı değil aynı zamanda

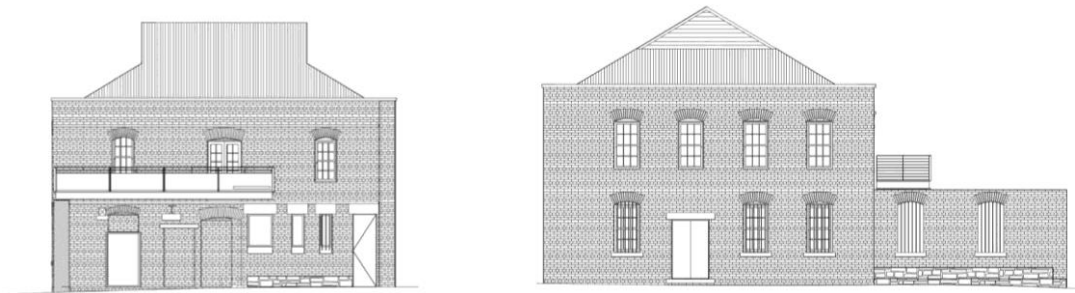
endüstri kimliği ile tasarlanan ürünlerin sergilendiği sergi alanı olarak değerlendirilmiştir (Wolveridge, 2011).

Resim 40. Genel Görünüş (Wolveridge, 2011)

Resim 41. ve Resim 42. İç Mekanlar (Wolveridge, 2011)

Resim 43. ve Resim 44. Ön ve Arka Cephe Çizimleri (Wolveridge, 2011)

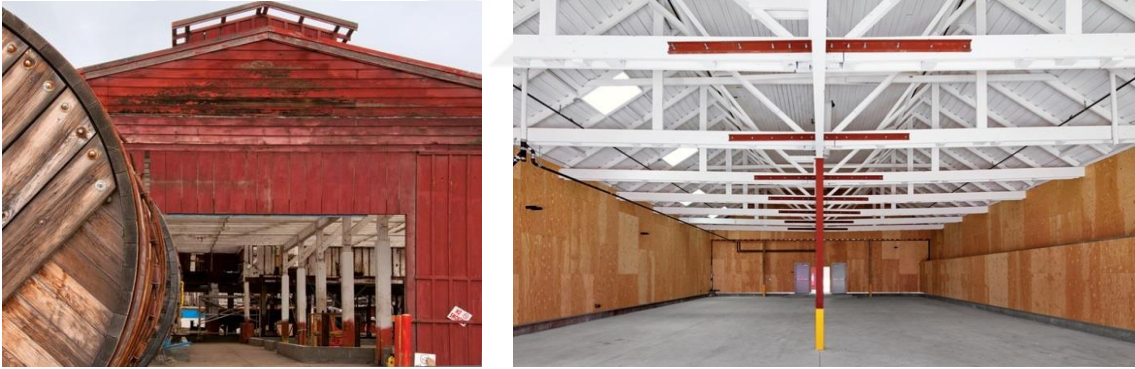
3.2.6. Tabakhane Sanat Merkezi

Amerika Birleşik Devletlerinin Santa Cruz şehrinde sanat ortamını yeniden canlandırmak için şehrin ekonomik kalkınma ajansı, 1861 yılında yapılmış olan

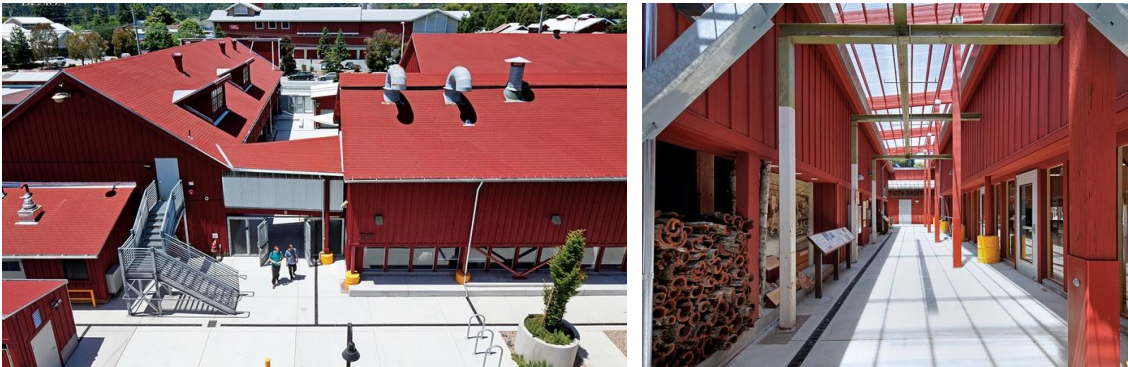
tabakhane kompleksi satın alarak, Mimar Mark Cavagnero Associates'i ile anlaşarak 2001 yılında tabakhane yapılarına yeniden işlev yerilmiştir. İlk olarak 8 dönümlük arazi üzerinde bulunan beş binanın ikisinin dönüşümü yapılmıştır. Binalar özgün yapı ve malzemeleri korunarak dönüşümleri sağlanmıştır. İki bina arasında avluyu düzenleme elemanı yaparak galeri ve 28 adet stüdyo tasarlanmıştır. Zaman içerisinde sanatçıları kiraya verilerek bu stüdyolar canlandırılmış ve eski tabakhane yapıları sanat merkezi haline gelmiştir (Cohen, 2012).

Resim 45. Genel Görünüş (Cohen, 2012)

Resim 46. ve Şekil 47. Giriş ve İç mekan (Cohen, 2012)

Resim 48. ve Resim 49. Genel Görünüş (Cohen, 2012)

3.3. Türkiye’de Tabakhane Binaları

Büyüyen şehir sınırları içerisinde kalan ve teknolojik gelişmeleri yakalayamayan yapılar kullanılmayarak terk edilmiş, yıkılmış ve yerlerine farklı yapılar yapılmıştır. Bu nedenle ülkemizde tabakhane yapılarının çok az kısmı günümüze ulaşmıştır. Günümüze ulaşan yapıların çok az kısmı yeniden işlevlendirilmiştir.

3.3.1. Kuşadası Tabakhane Bölgesi

Kuşadası’ndaki tabakhaneler 1970’lerden sonra uzun yıllar evsizlere barınak olmuş ve büyük ölçüde de tahrip olmuştur. Eski tabakhane bölgesi, hala sahip olduğu mütevazî tasarım özellikleri ile Kuşadası için önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Aynı işlevi devam ettirmesi mümkün olmayan bu yapıların varlıklarını sürdürebilmeleri için yeniden işlevlendirilmelerine yönelik belgeleme, analiz ve restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Restorasyonu ve ticari fonksiyonları ile yerli ve yabancı turistler tarafından kent merkezinde ziyaret edilecek bir yere dönüşümü sağlanmıştır.

Eski tabakhane yapıları yığma taş sisteminde inşa edilmiştir. Çatı makasları, pencere-kapı doğramaları ahşaptır. 2 katlı olan yapılarda ara katlarda çelik putrel üzerine ahşap döşeme uygulanmıştır. Tümü alaturka kiremitli yapıların arasındaki alanlarda sokak ve avlu düzenlemeleri yapılmıştır (Anonim, 2014).

Resim 50. ve Resim 51. Genel Görünüş (Anonim, 2014)

Resim 52. Genel Görünüş (Anonim, 2014)

Resim 53. Tabakhane Bölgesinin Eski Fotoğrafi (Anonim, 2014)

Aydın Kuşadası tabakhane bölgesinin yeniden işlevlendirilen proje kapsamında bölgede restoran-bar, cafe, kitabevi ve kültür merkezinin yer alacağı bir de yaşam merkezi bulunmaktadır. Restorasyonunu mimar Nur Bağcı Kocasoy, peyzaj mimarisini ise Dr. Turgay Ateş'in yaptığı tabakhane binaları dört adettir. Aslına uygun olarak yeniden yapılandırılan bu taş binalar; eski mimari tarzdaki avlu kültürü ile oluşturulan, içerisinde bir restorana-bar, kafe, kitabevi ve kültür merkezinin bulunduğu bir yaşam alanını tanımlar. Restore edilen binalar Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından tescillenmiştir (Yılmaz,2013).

3.3.2. Diğer Tabakhaneler

Ülkemizde dönemlerinde aktif olarak faaliyet gösteren tabakhane binalarını zamanla işlevlerini kaybederek yıkılmışlardır. Yerleri, farklı fonksiyonlar olarak kullanılmaktadırlar.

3.3.2.1. İstanbul Tabakhaneleri

Tekin (1997)'e göre Yedikule'deki tabakhane binaları İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dağınık bir halde olduğu tahmin edilen deri esnafı bu sayede birlik oluşturmuştur. Fatih'in vakfiyesinde belirtildiğine göre bölgede 360 adet tabakhane yapısı bulunmaktadır. 1700'lere gelindiğinde bu sayının 65'e kadar düştüğü tarihi kayıtlarda gözükmektedir.

Zamanla devletin sanayileşme sürecine paralel olarak deri üretim merkezi, Beykoz'da kurulan bugünkü adıyla Beykoz Deri ve Kundura Fabrikasına dönüşmüştür. III. Selim döneminde (1789-1807) Beykoz bölgesinde askeri ihtiyaçları karşılamak amacıyla dericilik faaliyetleri başlamıştır (Küçükerman, 1993). Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası 200 yıl boyunca ülkenin kapasite olarak en büyük deri fabrikası olmuştur. Fabrikanın dericilik bölümü 1993 Çevre Bakanlığı kararıyla kapatılmıştır. Günümüzde turizm alanı olması öngörülmüştür (Tolga 2006).

Resim 54. Beykoz Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası (Tolga, 2006)

Resim 55. Beykoz Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası (Tolga, 2006)

3.3.2.1. Uşak Tabakhaneleri

Uşak'ta dericiliğin tarihi MÖ.5. yüzyıldan beri devam dericilik, Uşak'ta var olan ilk sanayi dallarıdır. Cumhuriyet döneminde bulunan tabakhanelerde 400 çalışan bulunmaktadır (Koçan, 2011). Günümüzde bölge deri sektöründe faaliyetlerine devam etmektedir. Yerel yönetimlerce bölgenin kentsel dönüşüme girmesi planlanmaktadır.

Türkiye'de bulunan Aydın Kuşadası ve İzmir Birgi Tabakhaneleri detaylı olarak ileriki bölümlerde gösterilmiştir.

Resim 56. Uşak Tabakhaneleri Tarihi Fotoğrafları (Koçan, 2011)

3.4. Safranbolu da Dericilik

Geçmişte Safranbolu'nun en önemli üretimi deri ve deriden türetilmiş eşyalardır. Tabakhane bölgesinin, doğal yapısı, atık suyun kolay atılabilmesi, pis koku ve görünümünün kenti etkilememesi açısından çok eskiden beri tabakçılığa ayrıldığı söylenebilir. 1568 yılına ait Osmanlı tahrir defterinde Safranbolu'da ki meslek grupları yazılırken debbağlıkta yazılmıştır. Bu bilgiden yola çıkarak Safranbolu'da dabaklığın tahmini 450 yıldır yapıldığı söylenebilir (Acar, 2011). Miladi 1880 yılı ile 1892 yılı Kastamonu Vilayeti Salnamelerine göre Safranbolu'da 84 adet debbağhane vardır.

Safranbolu'da deri işlemeciliğinin merkezi tabakhanedir. Tabakhane bölgesi, Safranbolu Çarşısı'nın içinden geçen Akçasu Deresi ile Gümüş Deresi'nin birleştiği, dere yatağının genişlediği yere denilmektedir. Mahalle bazında Karaali, Camii Kebir mahallelerinin sınırları içinde yer alır. Tabakhaneyi sınırlandıran sokaklar, Debbağ Pazarı, Yokuşbaşı Sokağı, Akpınar Sokağı ve Yukarı Tabakhanedir. Bölge kendi içinde Aşağı ve Yukarı Tabakhane olarak ikiye ayrılmaktadır. Tabakhane mescidinin olduğu kısım Yukarı Tabakhane, Deri Fabrikasının çevresi Aşağı Tabakhanedir.

Derinin tabaklandığı suyun bulunduğu ve üretim sırasında bölgeye yayılan koku bu bölgede yerleşimi zorlaştırdığı için kurulduğu günden 1924'lere kadar Tabakhane bölgesindeki tüm yapılar deri imalathanesi olarak yapılmıştır. Çoğunluğu iki katlı yapıların üst katları derilerin asıldığı 'Yeğdene' adı verilen çatıların araları boş, rüzgâra, sıcağa açık bırakılmış vaziyette inşa edilmiştir.

Karabük demir Çelik Fabrikalarının açılmasıyla birlikte, 1950'lerde dericiliğin ekonomik ömrünün azalması, buralarda üretimin gerilemesine, giderek tabakhanelerin terk edilmesine neden olmuştur.

Resim 57. Safranbolu'da Deri İmalatında Kullanılan Malzemeler

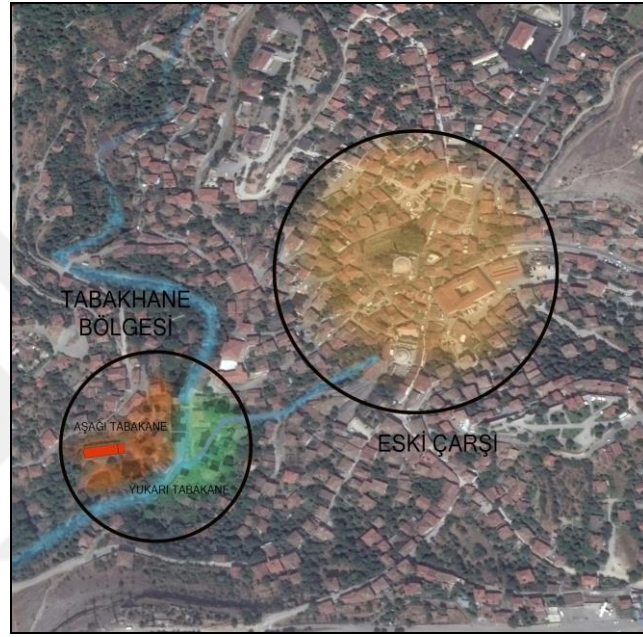
Resim 58. Safranbolu'da Deri İmalatında Kullanılan Malzemeler

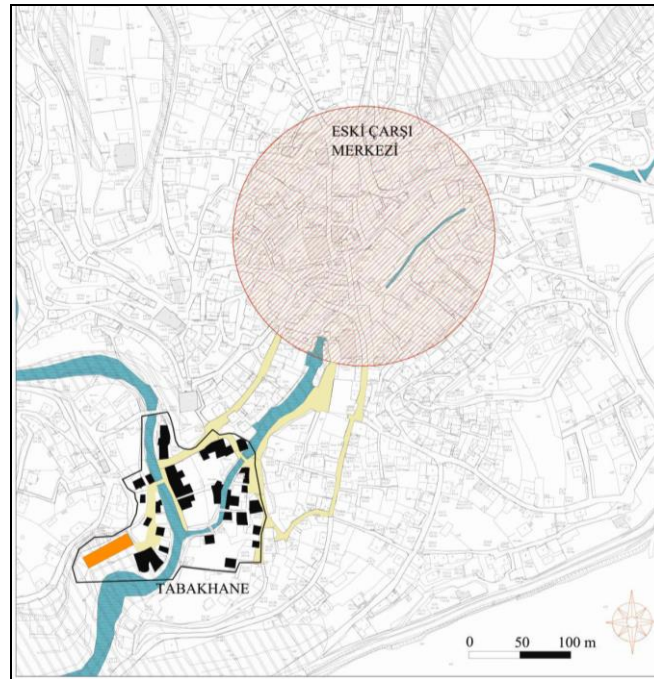
Resim 59. ve Resim 60. Safranbolu'da Deri İmalatında Kullanılan Malzemeler

Resim 61. Safranbolu’da Deri İmalatında Kullanılan Malzemeler

Resim 62. Tabakhane bölgesi Safranbolu merkez bağlantısı

Resim 63. Tabakhane bölgesi yerleşim planı (Fidan, 2011)

Safranbolu Çarşısının yerleşimi şekillenirken eğimli arazide aşağı doğru inildikçe yerini yapılan işe göre daha çok kirlilik arz eden iş yerlerine bırakılarak konumlanmıştır. Bu yüzde tabakhaneler en alta yer alırlar. Başka bir nedeni de tabaklar köpek dışkısının deri imalatında kullanıldığından dolayı 200-250 köpek beslemektedir (Acar, 2011). Bu durumda şehrin içerisinde sosyal hayatı olumsuz etkilemektedir.

3.5. Safranbolu Tabakhane Binası

Yapı 429 Ada 2 ve 3. parselde bulunmaktadır. Bina deri imalathane binası olarak yapılmıştır. Yapı günümüzde iki şahsa aittir. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nca 997 sayılı kararlı 3.5.1985 tarihinde yapı tescillenmiştir. Ankara Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nca 27.11.1990 tarihinde 1500 sayılı kanunla tescil durumunun devamına karar verilmiştir. Yapının tescil numarası E69A'dır (Fidan, 2011). Bölgede tescilli 12 deri imalathane binası vardır.

Resim 64. Tabakhane Binasının 1900'lü yıllara ait (Anonim, 2015)

Resim 65. Tabakhane Binasının günümüze ait genel bakış

Resim 66. Tabakhane Binasının 1900'lü yıllara ait fotoğrafı (Anonim, 2015)

Resim 67. Tabakhane Binasının 1900'lü yıllara ait (Anonim, 2015)

Resim 68. Tabakhane Binası Ön Cephe

Resim 69. Tabakhane Binası Sağ Cephe

Resim 70. Tabakhane Binası İç Mekan

Resim 71. Tabakhane Binası Sol Cephe

Resim 72. Tabakhane Binası Genel Görünüm

Resim 73. Tabakhane İç Mekan

Resim 74. Tabakhane Binası Genel Görünüm

Resim 75. Tabakhane İç Mekan

3.5.1. Yapının Konumu

Tabakhane binası, aşağı tabakhane bölgesinde bulunmaktadır. Kanyon yüzeyi ile dere yatağının arasında yapılmıştır. Batısında yeşillik alan bulunmaktadır. Doğusunda günümüzde mesken ve ticari yapı alanları bulunmaktadır.

3.5.2. Yapının Tarihçesi, İşlevi

Tabakhane binası, idari kısmı (429 ada, 2 parsel - 96,00 m²) ve atölye kısmı (429 ada, 3 parsel – 664,00 m²) iki ayrı parselde bulunmaktadır. İki katlı moloz kesme taştan inşa edilen yapının yapım tarihi hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yapı gerek malzeme gerekse de inşa tekniği açısından 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilebilir.

- 20. yüzyıl Başında faaliyete geçmiş olan fabrika, Safranbolu eşrafının bir ortak girişimidir. Kurtuluş Savaşı esnasında büyük çaplı üretim yaparak ordunun ve halkın deri ihtiyacını karşılamıştır.
- Savaşın bitmesi ile ihtiyacın azalması ve deri sanayisinde meydana gelen yeniliklere ayak uydurulamaması sebebi ile işletme zor duruma düşmüştür.
- Fonksiyonunu yitiren tabakhane binası kapatılarak buhar kazanları ve tamburları satılarak fesih edilmiştir (Anonim,2015).
- Tabakhane Binası Koruma İmar Planlarında, “Sosyal Tesis Alanı” olarak değerlendirilmiştir.

Kastamonu Mebusu Halit Bey’in çalışmaları ile işletmenin bir Anonim Şirkete dönüştürülmesi ve belli hisse oranında devletleştirilmesi gündeme gelmişse de başarılı olunamamıştır (Anonim, 2015).

Kastamonu Mebusu Halit Bey’in Türkiye Büyük Millet Meclisi’ ne Başvurusu

Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine,

Zağferanbolu’da Debbağ Esnafı tarafından bir şirket teşkil edilerek mahalli mezkurda bir Debbağ Fabrikası yapılmıştır.

Bu uğurda mezkur esnaf sermayelerini tamamen sarf etmiştir. Fakat mevaddadi iptidaiyye ve mahalli sarf hakkında ilmi tetkikat yapılmamış olduğundan, fabrika işletilememiştir.

İstiklal Muharebeleri esnasında ayakkabı yetiştirmişlerdir.

Bundan ümide düşerek ve Kaza Kaymakamının da teşvikatına güvenerek, bu fabrikayı tesis etmişlerse de fabrikanın küşadından pek az zaman sonra, idari ve iktisadi sebeplerle işletilememesi kendilerini ümitsizliğe sevk etmiştir.

Bu gibi müteşebbislerin, Cumhuriyet döneminde teşebbüslerinin himayesizlik yüzünden akamete mahkum olması, sanayi teşebbüsatta bulunmak ve şirket teşkil etmek isteyenlerin maneviyatını sarsacağından, halka böyle su-i misallerin gösterilmemesi lazım olduğu kanaatindeyim.

Safranbolu Debbağat Şirketinin ,Anonim hale vazi ve müessesat-ı milliyenin de hissedar olarak iştirakinin temini sureti ile mezkur fabrikanın işletilmesini temenni ederim Efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reisi

3.5.3. Yapının Plan ve Mimari Özellikleri

3.5.3.1. Planlar

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan bina harçlı moloz kesme taş örgülü olarak inşa edilmiştir. Dıştan 49.21x12.38 metre ölçülerinde, içten ise 48.02x11.16 metre ölçülerindedir. Yapı iki ayrı fonksiyonu bir arada bulundurarak tasarlanmıştır. 2 katlı birim fabrika kısmı, doğu cephesindeki tek katlı birim idari kısım olarak yapılmıştır. Yapıya güney cephede bulunan dikdörtgen formlu iki kapı açıklığı ile giriş sağlanmıştır. Yapının merkezinde bulunan ana giriş kapısı 2.50x3.06 metre ebatlarındadır. Kapının üst kısmında 0.56 metre yüksekliğinde yay şeklinde açıklık bulunmaktadır. İkinci kapı ise 1.92x3.03 metre genişliğindedir. Yapımında idari birim olarak tasarlanan tek katlı mekana doğu cephesinden giriş sağlanmaktadır. Yapı batı cephesinden 13.04 metre doğusundan ikiye bölünmektedir. 13.04x11.16 metre genişliğindeki ilk mekanın ortasında taş kolon kalıntısı bulunmaktadır. İçten 26.56x11.24 metre ölçülerindeki ikinci mekanın doğu duvar köşegeninden 8.19 metre uzaklığında ikinci taş kolon kalıntısı görülebilmektedir (EK:4). İki mekan arası kapı açıklığı ile sağlanabilmektedir. Yapının zemin katının güney cephesine bitişik merkezi olan bölümden ikinci kata çıkışı sağlayan taş bir merdivenin kalıntı varlığı yapı içerisinde görülebilmektedir. Aynı zamanda duvar yüzeylerinde asma katın zeminini taşımak için duvar içlerine yerleştirilmiş ahşap taşıyıcıların yerlerinde belli olmaktadır. Yapının yıkılmadan önce çekilmiş olan fotoğrafları da bu durumu teyit etmektedir.

3.5.3.2. Kesitler

Duvar kalınlıkları 0.52 m. ile 0.65 m. arasında değişiklik göstermektedir. Yapının temelleri hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. Zemin doğal örtü toprak örtüsü olarak bulunduğu gözlenmektedir. Birinci kat hizasının doğu ve batı cephesi arasında tabi zeminle 0.85 metre kot farkı vardır. Yapı içerisinde ölçüldüğünde zemin kat yüksekliğinde bulunan ahşap döşeme izlerinin 4.85 ve 4.93 metre arası değiştği görülmektedir (EK:4,5,6).

3.5.3.3. Cepheler

Doğu; Kesme taş örgü üzerine sıvalı cephe 12.39 metre uzunluğunda, 7.29 metre yüksekliğindedir. Cephe ortasında dikdörtgen formlu bir kapı açıklığı ile yapı içerisine girilmektedir. Yapı günümüzde mesken olarak kullanılmaktadır. Kapı açıklığının sağında ve solunda pencere açıklığı yerleştirilmiştir. Cephenin solundaki pencere zeminden 1.35 metre ve 1.34 metre yükseklikindedir. Duvarların üst bölümü çatı örtüsü ile kapatılmış ortasında daire pencere yerleştirilmiştir. Doğu cephenin güney cephe ile birleştği köşe kesme taş doku örülerek dışarı çıkarılmıştır (EK:4).

Güney; Kesme taş örgü üzeri sıvalı ahşap hatıllı güney cephenin duvarlarının üst kısımları yıkılmıştır. Cephe 9.28 metre yükseklikte, 49.27 metre uzunluğundadır. Cephenin batıya yakın olan bölümünde toprak yığınına, kuzeyde ise araziye dayandırılmıştır. Eğimli bir arazide inşa edilmesinden dolayı batı cephede duvar yüksekliği doğu cepheye oranla daha fazladır. Cephede tabakhaneye giriş kapıları bulunmaktadır. Cephede toplam katta 24 adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Zemin katta bulunan 12 açıklığa demir parmaklıklar yapılmıştır. Cephenin diğer cepheler ile birleştği yerler kesme taş ile tek sıra şeklinde örülmüştür. (EK:6).

Kuzey cephe; Kesme taş örgü üzerine sıvalı ve ahşap hatıllı cephenin duvarlarının üst kısımları büyük ölçüde yıkılmıştır. Cephe 49.26 metre uzunluğunda, 8.84 metre yüksekliğindedir. Arazinin eğimli olmasından dolayı kot farklılıkları görülmektedir. Cephede bulunan pencere açıklıkları güneyde zemin katta bulunan pencere açıklıklarına göre daha küçüktür ve demir parmaklıklarla kapatılmışlardır. Birinci katta bulunan pencere açıklıklarının üst kısımları yıkılmıştır. Cephede arkaya çıkış için kapı açıklığı bırakılmıştır. Birinci kat hizasında dikdörtgen formda 2.71x1.63 metre ebatlarında ikinci bir kapı açıklığı bulunmaktadır (EK:5).

Batı cephe; Cephe 12.35 metre uzunluğunda güney cephe tabi zemin hizasından 9.36 metre yüksekliğindedir. Üst kısımları diğer cephede olduğu gibi yıkılmıştır. Zemin eğimli olduğu için cephede kot farkı vardır. Cephede sekiz adet pencere açıklığı

bulunmakta ve bunların ikisi demir parmaklıklıdır. Kesme taş üzeri sıva diğer cephelerde olduğu gibi yer yer bu cephede de dökülmüştür (EK:6).

Havuzlar; Tabakhane yapısının içerisinde kuzey cephe hizasında farklı sayı ve ölçülerde yapılmış havuzlar bulunmaktadır. Moloz taştan sıvalı olarak inşa edilen havuzların üzeri açık olarak tasarlanmıştır. Kare ve kareye yakın dikdörtgen planlı havuzlarda derilerin 2-3 gün su içerisinde bekletilmesi sağlanmaktadır. Bir sonraki aşamada ise işleme safhasına geçilmektedir.

Tabakhanenin içerisinde, batı cephesine 2.49 metre uzaklığında kuzey cephesine yaslanmış yan yana dizilmiş iki adet deri bekleme havuzu bulunmaktadır. Dıştan 1.98x4.09 metre ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Bir kısmı beton ile örtülmüştür. Kuzey-güney doğrultusunda yapının içerisinde uzanan havuzlar hemen hemen eş büyüklükte dört eş parçaya ayrılmıştır. Havuzlar birbirinden 0.30 metre genişlikte duvarlarla ayrılmıştır. 0.72x0.91 metre ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Havuzların aralarına beton dökülmüştür. Yapıda dört adet havuz bulunmaktadır.

3.5.4. Mevcut Fiziki Durum Değerlendirmesi

Tabakhane binasının mevcut fiziki durumu ile ilgili değerlendirmeler maddeler halinde aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yapı günümüzde kullanılamaz durumdadır ve çevresi oldukça bakımsız haldedir.
- Duvar örgüleri arasına yerleştirilen ahşap hatıllar çürümeye başlamıştır.
- İkinci kat döşemesi tamamen yok olmuş sadece döşeme izleri görülmektedir.
- Üst örtü tamamen yıkılmış durumdadır.
- Taşıyıcı ana iskeleti yok olmuştur. Sadece iki adet yıkık durumda taş kolon olduğu görülmektedir.
- Taş örgü duvarlarda harç ve derzlerde boşalma ve bozulma görülmektedir.
- Bina cephesinde sıvalarda bozulmalar görülmektedir.
- Yapının pencerelerinin demir korkuluklarında bozulmalar ve paslanmalar görülmektedir.
- Yapının kapı, pencere, merdiven gibi ahşap donatıları tamamen yok olduğu görülmektedir.
- Yapının birleşik olduğu küçük mekânda içerisinde yaşayanlar vardır.
- Mesken olarak kullanılan kısım yapı mevcut durumdaki fabrikası binasına göre daha iyi durumdadır. Pencere ve kapıların değiştirildiği gözlenmiştir.
- Yapının çevresinde bitki temizliği yapılması gerektiği gözlenmiştir.
- Temeller ile ilgili bilgi kazı yapılamadığı için yüzeysel elde edilmiştir.(EK:5,6)

3.6. Yapının Mimari Belgelenmesi

Yapının yatay ve düşey ölçüleri, reflektörsüz ölçüm yapabilen Lazer Tarayıcı ile taranmıştır. Bu alımlar üç boyutlu olarak, yapının elverdiği ölçüde, gerçekleştirilmiştir. Ölçüm aletinin bilgisayara gönderdiği x,y,z koordinatları, bilgisayar ortamında, ihtiyaç duyulan çizimler şekline dönüştürülmüştür. Kot ve gabariler alınırken projede belirtilen bir sıfır noktası tespit edilmiş ve bu kot binanın tüm gabari alınan bölümlerine taşınmıştır. Sıfır kotunun altında kalan ölçümler eksi değer olarak belirlenmiş ve projelendirilmiştir.

Ölçüm belirli aşamalardan oluşmakla birlikte öncelikli olarak ölçülecek yapının etrafında Lazer Tarayıcı konumlandırılacak yerlerin tespiti yani poligon noktaları belirlenmiştir. Bu poligon noktaları ölçümün yapılacağı birinci poligon noktası (P1) ile diğer poligon noktaları birbirine bağlanmıştır. Bağlanan poligon noktalarının x, y, z değerlerinin koordinat sistemindeki sayısal karşılıkları cihazın hafızasına kaydedilmiştir. Bu işlem Lazer tarayıcı cihazın poligon noktalarının bir noktadan diğerine taşınmasında, ölçümün sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamıştır.

Resim 76 ve Resim 77. Lazer tarayıcı ile Yapının Taranması

Resim 78. ve Resim 79. Lazer tarayıcı ve farklı istasyonların birleştirilmesi için kullanılan hedeflerin yerleştirilmesi

Alınan ölçüler, bilgisayar ortamında önce noktasal koordinatlara ve sonra çizgisel değerlere çevrilerek binaya ait plan, kesit ve görünüşler çıkarılmıştır. Mevcut

durumunu gösteren fotoğraflar, bilgisayar ortamında perspektif hataları ve deformasyonları giderilerek çizimlere eklenmiştir. Bilinmeyen ve ulaşılamayan kısımların ölçü değerleri belirtilmemiş ve kesik çizgilerle taranan bölgeler içinde tahmini olarak gösterilmişlerdir. Ayrıca plan ölçüleri alınırken önce dış cephe ölçüleri alınmış, daha sonra iç hacim ölçüleri köşegen yöntemi ile belirlenmiştir. Binanın mevcut ölçü krokisinde belirlenen poligon noktaları ile irtibat kurularak binanın konumlandırılması sağlanmıştır (EK:3).

3.7. Yapının Mimarlık Tarihindeki Yeri, Dönem Araştırması

Tabakhane binası mütevazı bir yapı olarak inşa edilmiş olsa da döneminin inşaat teknikleri açısından, süsleme ve bezeme teknikleri için önemli izler barındırmaktadır. 19. yüzyıl inşaat teknikleri ve endüstri yapılarının dönemsel olarak fonksiyon çözümleri, yapı incelendiğinde anlaşılabilir. Yapı, döneminde Anadolu'da bulunan diğer tabakhane yapılarının incelenmesi ve restitüsyon projelerinin hazırlanmasında yardımcı olabilecek dönemsel izler taşımaktadır.

3.7.1. Dönem Araştırması ve Karşılaştırmalı Değerlendirme

Yapının deri imalathane binaları arasındaki yerinin tespit edilmesi ve restitüsyon projesine faydalı olması açısından kaynak taraması yapılmış ve bölgedeki tabakhane binaları incelenmiştir. Yalnız yapının karakteristik özellikleri ve yapım tekniği, malzeme özellikleri bakımından aynı üslupta yapı bulunamamıştır. Kaynak taramasının ardından Aydın ili Kuşadası ilçesindeki 134 ada 17 parselde yer alan tabakhane binasıyla ve İzmir İli Birgi İlçesi 938 Parsel' De Bulunan Tabakhane Binasıyla benzer özelliklere sahip olan yapının karşılaştırılması uygun bulunmuştur.

Aydın ili Kuşadası ilçesindeki 134 ada 17 parselde yer alan tabakhane binası:

Aydın ili Kuşadası İlçesinde tabakhane yapısı olarak inşa edilen bina günümüzde kullanılmamaktadır. Yapının yapım tarihi 19. yüzyıl sonu 20. yüzyılın ilk yarısıdır. Yapının iki katlı inşa edildiği anlaşılmaktadır. Moloz taştan örülü duvarlar ahşap hatıllıdır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan bina harçlı moloz taş örgülü ve ahşap hatıllı inşa edilmiştir. Cephelerinde kısmi sıva ve kireç kaplamalar bulunduğu gözlemlenmektedir. İçerisinde deri bekleme havuzlarının bulunduğu gözükmemektedir. Çatı örtüsü malzemesi alaturka kiremittir (Korumaz, 2017). (Resim 80,81,82,83,84,85,86,87,88,89,90,91.)

Resim 80. Aydın-Kuşadası Tabakhane

Resim 81. Aydın-Kuşadası Tabakhane

Resim 82. Aydın-Kuşadası Tabakhane

Resim 83. Aydın-Kuşadası Tabakhane

Resim 84. Aydın-Kuşadası Tabakhane

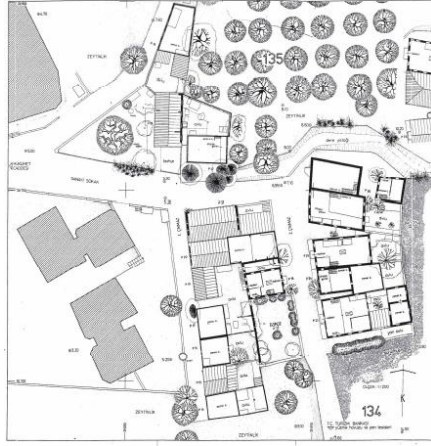
Resim 85. Aydın-Kuşadası Tabakhane

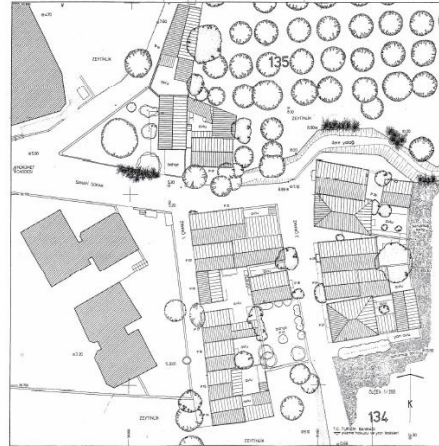
Resim 86. Aydın-Kuşadası Tabakhane İç Mekan Görünüm

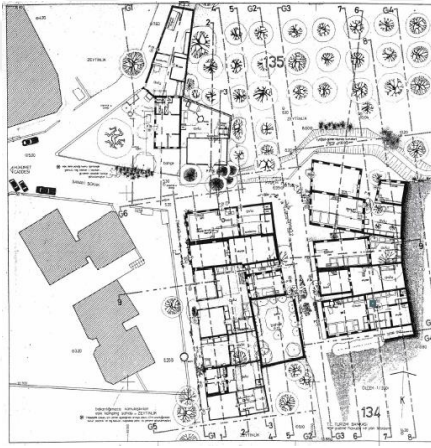
Resim 87. Aydın-Kuşadası Tabakhane İç Mekan Görünüm

Resim 88. Aydın-Kuşadası Tabakhane Rölövesi

Resim 89. Aydın-Kuşadası Tabakhane Rölövesi

Resim 90. Aydın-Kuşadası Tabakhane

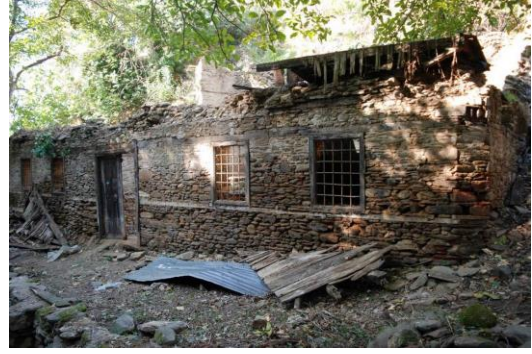
Resim 91. Aydın-Kuşadası Tabakhane

İzmir İli Birgi İlçesi 938 Parsel' De Bulunan Tabakhane Binası:

İzmir ili Birgi İlçesinde bulunan Tabakhane binası günümüzde oldukça harap durumdadır. Ancak yapıya ait ve yıkılmadan önceki fotoğraflar yapının asıl durumu hakkında bizlere bilgi vermektedir. Yapım tarihi hakkında kesin bir bilginiz yoktur, ancak yapı gerek inşa tekniği gerekse de benzer örneklerden hareketle 19. yüzyıl sonu 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilebilir. Tabakhane olarak inşa edilen yapı günümüzde kullanılmamaktadır. Yapıya ait gerek eki fotoğraflardan gerekse de mevcut durumundan hareketle iki katlı olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır. Moloz taştan örülü duvarlar ahşap hatılıdır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan bina harçlı moloz taş örgülü ve ahşap hatılı inşa edilmiştir. Dıştan 15.27x9.99 metre ölçülerinde, içten ise 12.22x7.29 metre ölçülerindedir (Korumaz, 2017). (Resim 92,93,94,95,96,97,98,99,..)

Resim 92. İzmir-Birgi Tabakhane

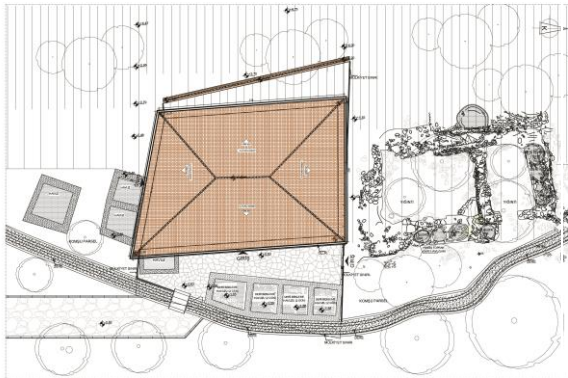
Resim 93. İzmir-Birgi Tabakhane

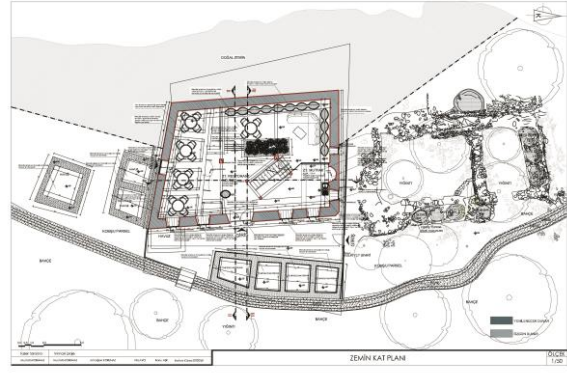
Resim 94. İzmir-Birgi Tabakhane

Resim 95. İzmir-Birgi Tabakhane

Resim 96. İzmir-Birgi Tabakhane

Resim 97. İzmir-Birgi Tabakhane

Resim 98. İzmir-Birgi Tabakhane

Resim 99. İzmir-Birgi Tabakhane

Yapı boyutları incelendiğinde Safranbolu Tabakhane Binasının genel olarak boyutlarındaki büyüklük göze çarpmaktadır. Bu durumda yapının emsalleri ile kıyaslandığında daha çok deri işlendiği söylenebilir. Fonksiyon olarak aynı işlevin görüldüğü tabakhane binaları arasında mekânsal genişliği, kat yüksekliği ve süsleme teknikleri dikkat alındığında Safranbolu Tabakhane Binasının kullanıldığı dönemdeki önemi daha çok dikkat çekmektedir.

3.8. Endüstriyel Miras ve Endüstriyel Arkeoloji

Sanayi devriminden sonra aktif olarak kullanılan endüstri yapıları, 19. yüzyıl ikinci yarısına kadar kullanılmışlardır. Bu yapılar genellikle, üretim sistemlerinin değişmesiyle fonksiyonlarının eskimesi, yerlerinin uygun olmaması veya hammadde temininde güçlük yaşanması gibi nedenlerle kullanım dışı kalmışlardır (Köksal, 2005). Bu kullanım dışı kalma süreçleri ülkelere göre farklılık göstermiştir. Bu süreç içerisinde edindikleri tecrübe, her ülkede değişik uygulamalar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle ülkeler, planlama yönetimleri, yaklaşımları ve koşulları çerçevesinde farklı değerlendirme anlayışlarına sahiptirler. Fakat bu farklılığın yanı sıra dünyada genel olarak kabul görmüş olan endüstri mirası tanımları mevcuttur. Bu tanımlar her ülke için temel bir referans olmakla birlikte farklı yapılanmalara göre bu kavramın içeriğinin geliştirilmesi de mümkündür (Yazıcı, 2015).

Endüstri mirasının tanımı TICCIH tüzüğünde; endüstri kültürünün tarihi, teknolojik, sosyal, kültürel, mimari ve bilimsel değere sahip kalıntılardır, biçiminde tanımlanmaktadır.

Endüstri yapılarının yeni işlev verilerek kullanımını, endüstriyel arkeoloji kavramını gündeme getirmiştir. 1950'lerde ortaya çıkan ve endüstri mirasını inceleyen "endüstri arkeolojisi", mimarlık tarihi, teknoloji tarihi, arkeoloji ve koruma boyutları olan bir disiplindir (Föhl, 1995). 18. yüzyılda sanayi devriminin başladığı İngiltere bu konuda öncülük yapmıştır. Sonrasında A.B.D ve Almanya gibi erken endüstrileşmiş ülkeler ve sonrasında da diğer batılı ülkeler bu konuda önemli yol almışlardır. Japonya gibi bir sanayi ülkesinin bile diğer ülkelere göre daha sonraları ilgilenmeye başladığı bu konu, Türkiye için yeni sayılabilecek bir disiplindir (Tolga 2006).

Endüstri arkeolojisi, mimarlık tarihi, sosyoloji-teknoloji tarihi, tasarım, kent, bölge ve peyzaj planlama, makine, inşaat ve elektrik mühendisliği, ekonomi gibi çok sayıda meslek alanını ilgilendirmektedir (Köksal, Ahunbay,2006). Endüstri arkeolojisi terimi bu nedenle disiplinler arasında ortak çalışma ile mal veya hizmet üretme

etkinliğidir (Tanyeli, 2000). Kazas (2008)'a göre endüstri arkeolojisi, içeriğindeki endüstriyel anlatımı sebebiyle, sanayileşme sürecinde yapılanları konu aldığı gibi düşünülse de, sanayileşmenin öncesi dönemin mimari ve teknik donanımlarını da içeren geniş bir alanı kapsamaktadır.

Endüstriyel mirasın korunması, farklı sebeplerle yok olma tehlikesi altında kalan endüstri yapılarının devamlılığını sağlamaktadır. Endüstriyel miras yapılarının korunması, sadece bir mimari mirası koruma değil, kentin kültürel kazancı açısından da önemli bir konudur (Köksal, Ahunbay, 2006). Köksal (2006)'a göre Endüstriyel mirasın korunması, “araştırma, belgeleme, restitüsyon”, “koruma kararlarının alınması”, “restorasyon”, “yeniden işlevlendirme”, “kullanım” olarak 5 aşamada gerçekleştirilmektedir. Birçok kuruluş, Endüstri miraslarının korunması üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bunlardan ilki 1973’de, TICCIH, *-The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage- Uluslararası Endüstri Mirasını Koruma Komitesi-* endüstriyel mirasın korunması, belgelenmesi, araştırılması ve geliştirilmesi amacıyla kurulmuş bir dünya organizasyonudur. Koruma kapsamındaki diğer örgütler; ERIH-*The European Route of Industrial Heritage*, DOCOMOMO *Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement*, ICOHTEC – *International Committee for The History of Technology*, E-FAITH –*European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage*’ sayılabilir.

3.9. Yeniden İşlevlendirme Kavramı (Adaptive Reuse)

Binaların yeniden kullanılarak yeni işlevler verilmesi yalnızca günümüzde uygulanan bir yöntem değildir. Yüzyıllardır hemen hemen her türlü esere uygulanmışlardır. Tarih boyunca yıkılmış veya farklı yapılar buldukları dönemlere göre uyarlanmışlardır (Eyüce Ö., Eyüce A. 2010). Bu uyarlamalar yapılırken farklı gereksinimler belirlenerek siyasi, dini ve askeri amaçlarla binalar yeniden işlevlendirilmiştir. Bunu ülkemizde Anadolu ve Rumeli’de Osmanlı fetihleri sonrası birçok kilisenin camiye çevrilip kullanılmalarında görmekteyiz (Ahunbay, 2013). Avrupa’da ise rönesans döneminde klasik yapılar yeni kullanımlar kazanmışlardır. Fransız devriminde dini yapılar, endüstriyel yapılar ve askeri yapılara dönüştürülmüştür (Plevoets ve Van Cleempoel, 2011). Bu dönüşümler kültürel mirası koruma amaçlı olmayıp pragmatik bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bunun yerine yeniden kullanımın arkasındaki güç işlevsellik ve finansal verimlilik (Powell, 1999). Uyarlanabilir yeniden kullanıma yönelik ilk kuramsal yaklaşım 19. yüz yıl Eugène Emmanuel

Viollet-le-Duc (1814–1879) tarafından tarihi anıtları korumanın bir yolu olarak ortaya atılmıştır.

Kuban'a göre (2000) yeniden işlevlendirme, varolan binayı doğal bir mimari tasarım sürecine sokmasından dolayı klasik müdahale türlerinden farklı olmalıdır. Yeniden kullanımla yapı, hem korunmakta hem de kullanım değişikliği yaşamaktadır. Yeniden kullanıma adaptasyon süreci alışageldiğimiz planlama sürecinden farklı bir biçimde deneyimlenmekte, işleve göre çevre-bina-mekân tasarımı yerine, var olan mekâna, mekan organizasyonuna, çevresel faktörlere, kentsel gereksinimlere, sosyal ve ekonomik faktörlere, restorasyon ilkelerine ve yönetmeliklere uygun işlev arayışı gündeme gelmektedir. Kısaca, yapıyı tadilatlarla yeni ihtiyaçlara uygun hale getirme şeklinde tanımlanabilir (Burden, 2004).

Eski bir binanın inşa edilme amacından farklı bir amaçla kullanılması olarak Türkçe'ye çevirebileceğimiz *Adaptive Reuse*, bir bina için yeni bir kullanım bulma eylemidir. Başlangıçta önemli tarihi binaların yıkımdan korunma yöntemi olarak geliştirilmiştir. (Kenney,1980) Rehabilitasyon var olan bir binayı geçmişin özellikleri koruyarak çağdaş kullanımlara hizmet vermesini sağlayan çeşitli onarımlar ve değişiklikler (Bookout, 1990), iken *Adaptive Reuse* yapılan ıslah çalışmasının bir bileşenidir (Cantell S.F 2005). Uyarlanabilir yeniden kullanımla binanın güncel kullanımı sağlanırken, binanın yorumlanması ve binanın orijinalini yansıtan bir biçimde var olması söz konusu olmaktadır.

Yeniden kullanımda, binanın özgünlüğüne saygı göstermek ve çağdaş kullanıma uygunluğu, bir başarı göstergesi olarak kabul edilmektedir (Aydın, Yıldız, 2010). Bazen yeniden kullanım binanın yapısını, açığa çıkarılacak veya yorumlanacak şekilde, binanın kendisinden daha iyi kullanırken bazen de bir bina artık fonksiyonlarının yerine getirmesi mümkün olmadığında orijinal kullanımı ile birlikte çalışır, tarihi mirasın anlamını korumak için yeni bir kullanım yolu olabilir (Anonim, 2004). Çağdaş koruma teorisinde ve pratiğinde adaptif yeniden kullanım, kültürel mirasın korunmasına yönelik önemli bir strateji olduğu düşünülmektedir.

Aynı zamanda binaların uyarlanıp yeniden kullanımı sürdürülebilirlik kapsamında önemli bir unsurdur. Bu kapsamda sosyal yaşantının değişmesiyle fonksiyonel özelliğini kaybetmiş bir yapının işlevlendirilerek yaşanan zamanda fayda sağlaması beklenirken, geleceğe yönelik ihtiyaçlarda karşılanmaktadır (Tanrıseven C, Saraç Ö, Aydoğdu A, 2016). Kincaid'e (2002) göre sürdürülebilirlikteki başarı, binaları günümüze ve geleceğe adapte etmede ne kadar başarılı olduğumuza bağlı olacaktır.

4. ALAN ÇALIŞMASI-SAFRANBOLU TABAKHANE BİNASI YENİ İŞLEVİ KARAR VERME SÜRECİ

Herhangi bir konu ile ilgili karar verme süreci iki türlü yaklaşımla olabilir. Bu yaklaşımlardan birincisi sezgisel karar verme sürecidir. Hislere, duygulara dayalı, hızlı gelişen ve objektif olmayan bir karar verme sürecidir. Bir konu ile ilgili sezgilerin ön planda olduğu, hata yapma olasılığı yüksek bir süreçtir. İkinci yöntem ise, mantıksal karar verme sürecidir. Bu yöntem analitik ve sistematik bir hesaplama doğrultusunda verilen kararları içermektedir (Korumaz, 2011). Sezgisel yöntemlerle yapılara yeniden işlev verilmesi uygulamalarının geneline yönelik değerlendirmeler yapmak hem zor hem de hatalı karar verme olasılığını yükseltmektedir. Bu yüzden bu tez kapsamında AHP (Analytic Hierarchy Process) sayısal değerlendirme tekniğini temel alan bir yöntem kullanılmıştır. Böylelikle yeniden işlev verilecek olan Tabakhane Binasına uygulanacak işlevin belirlenmesine yönelik sözel, sezgisel betimlemeye dayalı ve niteliksel verilerden hareketle sayısal, analitik ve niceliksel veriler elde edilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın teorik alt yapısı, 6 değerlendirme ölçütü ile belirlenmiştir. Bu ölçütler Huey-Jiun, Zhi-Teng'dan (2010) alınmıştır. Bu değerlendirme içerisindeki ölçütler AHP yöntemi ile karşılaştırılarak derecelenmiş ve ölçütlerin önem sıraları elde edilmiştir. Sonrasında, tabakhane binasına verilecek yeni işlev alternatifleri AHP yöntemi ile değerlendirme ölçütlerine göre karşılaştırılıp derecelendirilerek, en yüksek puanı alan fonksiyon, tabakhane binasının yeni işlevine yönelik sonucu elde edilmiştir.

4.1. AHP Yöntemi içeriği ve Kullanım Yerleri

AHP (Analytic Hierarchy Process) karmaşık sorunlara yönelik karar verme sürecini kolaylaştırmak için, çoklu kriterlere göre sayısal tabanlı bir karar verme süreci olup, AHP niteliksel özelliklerden niceliksel sonuçlar elde etme yöntemidir (Kurttila, 2000). AHP analizi, problemi oluşturan elamanların önem sıralamasının gösterilmesine yönelik sistematik bir süreçtir ve farklı faktörlerin analizlerini yaparak, hangisinin daha önemli olduğunu tespit eder. Değerlendirme sonucunda ise, en önemli etken belirlendiği gibi, alternatif öneriler de elde edilebilir (Xu, 2004). AHP, T. Saaty tarafından 1970'li yıllarda geliştirilen çok kriterli karar verme tekniğidir (Wind ve Saaty, 1980). Bu yöntemin seçim sürecinde kullanılmasında en büyük etken nitel ve nicel birden fazla kriterin değerlendirilmesini içeren bir yöntem olmasıdır. Bu yöntemle karmaşık gibi görünen problemler, belirlenen ana hedeften alt kriterlere uzanan bir hiyerarşik yapı içerisinde gösterilebilmektedir (Saaty ve Özdemir, 2003).

Yedla ve Shrestha (2003), AHP yöntemi ile taşımacılık alternatiflerinin seçimi üzerine çalışmışlardır. Yurdakul (2013), AHP ve hedef programlama yöntemini kullanarak bilgisayar üretim teknolojilerinin seçimini yapmıştır. Tzeng vd., (2005) AHP ve TOPSIS kullanarak toplu taşıma için yakıt seçimi yapmışlardır. Awasthi ve Chauhan (2001) AHP yöntemi ile çevre dostu ulaştırma modunun seçimi üzerine çalışmışlardır. Ersöz, Kabak vd., (2011), ANP ve TOPSİS yöntemleri ile lisansüstü öğrenimde ders seçimi üzerine çalışmışlardır. Ömürbek vd., (2015) AHP ve TOPSİS yöntemleri ile kurumsal proje yönetimi yazılım geliştirmede kullanılabilir programın seçilmesi üzerine çalışmışlardır. Keleş ve Tunca (2015) bu yöntem teknoloji seçimi yapmışlardır. Hamurcu ve Eren (2017) AHP yöntemi ile monoray güzergâh seçimi, çok kriterli karar verme yöntemleri ile monoray seçimi yapmışlardır.

4.2. Karar Verme Sürecinde AHP Yönteminin Kullanımı

AHP ile yapılacak olan karar verme süreci, problemin ayrıştırılması, önceliklerin belirlenmesi, sentezleme ve duyarlılık analizi olmak üzere 4 aşamadan oluşmaktadır (Forman ve Selly, 2001). Önemli olan, belirlenen değerlendirme kriterlerinin açık ve anlaşılabilir olmasıdır. Karar verme sürecindeki hiyerarşinin en üstünde amaç yer alır. Bu hedefi etkileyen kriterler hiyerarşinin bir alt basamağını oluşturur. Hiyerarşinin en alt kademesinde ise alternatifler yer alır (Saaty, 2008). Birinci aşamada AHP'nin temelini oluşturan kriterlerin, kendi içinde karşılaştırılması yapılır. Mevcut alternatifler kriterlere göre de karşılaştırılır. AHP yönteminde etken kriterlerin her biri diğerleri ile karşılaştırıldığı için, belirlenen problemin sistematik şekilde algılanması sağlanır. Karar verme kriterleri belirlenir ve bu kriterlerden en önemlisinin hangisinin olduğu sonucuna varılabilir (Lee ve Walsh, 2011). Karşılaştırma yapılırken A kriteri B kriterinden daha önemli ise önem derecesine 1'den 9'a kadar bir değer verilmektedir. (Saaty, 2008).

Kriterler karşılıklı değerlendirilirken Tablo 1'de gösterilen 1'den 9'a kadar olan katsayılar ile önemleri derecelendirilmiştir. Eğer değerlendirmede hangi değer uygun olduğuna karar verilemiyor ise 2'den 8'e kadar ara değerler tercih edilebilmektedir. Oluşturulan matrislerin hesaplanması ile elde edilen sonuçlar, etken kriterlerin ağırlık derecelerini gösterir ve bu sonuçların büyükten küçüğe sıralanması ile etken kriterlerin önem sıraları elde edilir.

ÖNEM	TANIMLAR
1	Eşit Önemli
3	Orta Derece Önemli
5	Kuvvetli Derece Önemli
7	Çok Kuvvetli Derece Önemli
9	Aşırı Derece Önemli
2,4,6,8	Ortalama Değerler

Tablo 1. AHP Değerlendirme ölçütleri (Lee ve Walsh, 2011)

	Kriter 1	Kriter 2	Kriter	Kriter i
Kriter 1	W_1/W_1	W_1/W_2	.....	W_1/W_i
Kriter 2	W_2/W_1	W_2/W_2	.....	W_2/W_i
Kriter ...	.....	.....	.....	.....
Kriter i	W_i/W_1	W_i/W_2	.....	W_i/W_i

Tablo 2. AHP analizinde etken kriterlerin karşılaştırıldığı matris örneği (Saaty,1990)

Matriste yer alan terimler; amaca ulaşılabilmesi için i kriterinin j kriterine oranla kaç kat önemli olduğunu göstermektedir (Tablo 2.). Karar vericinin oluşturduğu matrisin köşegeni üzerinde yer alan matris ifadeleri bir değerini almaktadır (Vargas, 1990).

Karar vericinin kriterler arasında kıyaslama yaparken tutarlı davranıp davranmadığını ölçmek için tutarlılık oranı'nın hesaplanması gerekir. Bu hesaplamada n kriter sayısına bağlı olarak değişmektedir. Hesaplamalar sonucunda bulunan değer 0,10'un altında çıkarsa oluşturulan karşılaştırma matrisinin tutarlı olduğu sonucuna varılır (Timor, 2011).

$$\text{Tutarlılık Göstergesi} = (\lambda_{\max} - n)/n-1$$

$$\text{Tutarlılık Oranı} = \text{Tutarlılık Göstergesi} / \text{Rassallık Göstergesi}$$

formülleri yardımıyla bulunmaktadır. Rassallık göstergeleri Tablo 3'de görülmektedir.

Bir kare matrisin öz değerleri arasındaki en büyük değer $\lambda_{\max}$ ile ifade edilmektedir. $\lambda_{\max}$ 'ı hesaplayabilmek için tüm öncelikler matrisinin her bir elemanı, "öncelikler vektörü" elemanlarına bölünerek, elde edilen yeni matris elemanlarının ortalaması alınmaktadır (Timor, 2011).

Belirlenen değerlerin karşılaştırmaları ile tutarlılık testini sağlayıp sağlamadığı kontrol edilir. Sağlamaması durumunda karar vericiden kararını gözden geçirerek düzeltilmesi istenir (Ömürbek ve Tunca, 2013). Daha sonra ikili karşılaştırma matrislerinden göreceli ağırlıklar hesaplanmaktadır. Son aşamada hiyerarşik yapı prensibi ile en alt seviyedeki alternatiflerin en üst seviyedeki genel amaca göre genel ağırlıkları elde edilmektedir (Aslan,2005).

Matris Boyutu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Değerler	0,0	0,0	0,58	0,9	1,12	1,24	1,32	1,41	1,45	1,49

Tablo 3. Rassal Göstergeler (Saaty ve Özdemir, 2003)

4.2.1. Ana Kriterler Seçimi, Değerlendirme Süreci

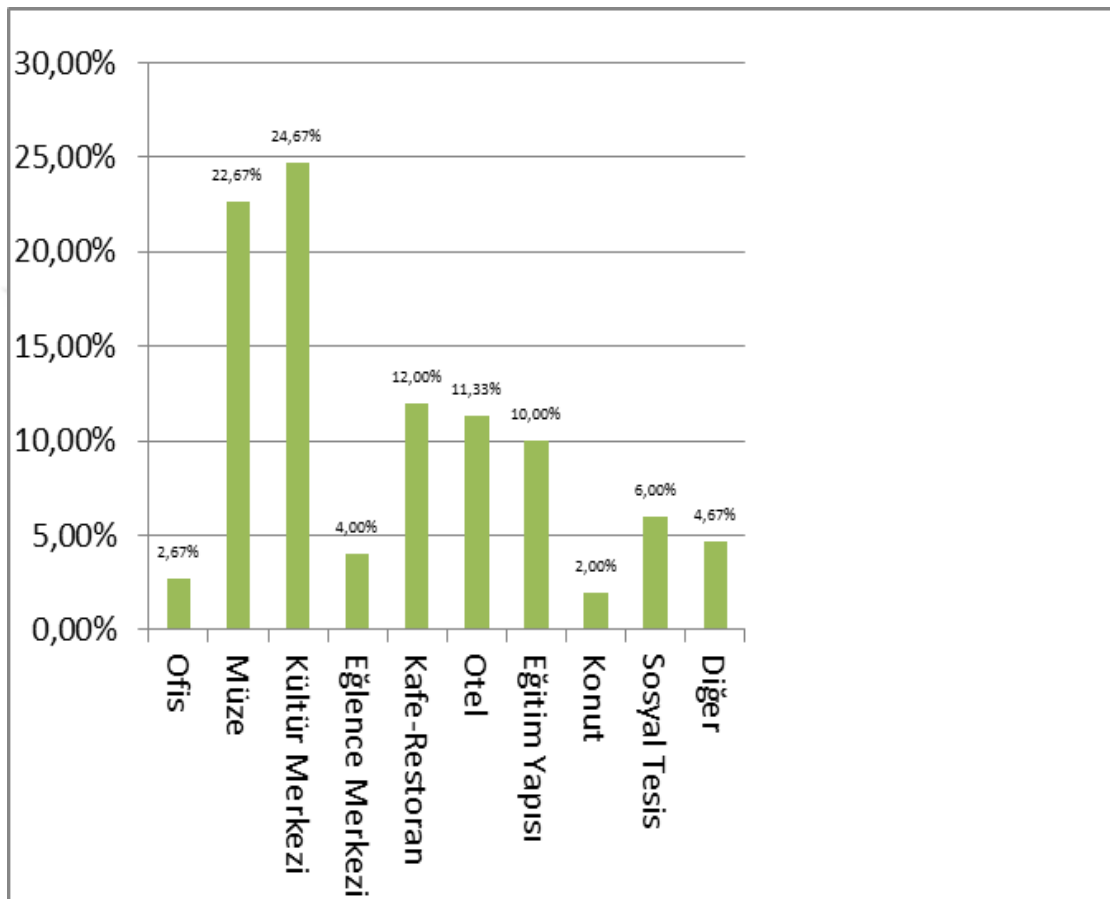
Feilden ve Jokilehto (1998)'e göre tarihi bir bölgenin sosyal ve ekonomik faaliyetlerini iyileştirmek için gerekli veya özgün işlevsel canlılığını yitirmiş olan tarihi kent içerisinde tarihi binalar ve kentsel alanlarda harap hale gelen yapıların yeniden işlevlendirilmesinin amacı, koruma ve sürdürülebilirliktir. Bu kavramlar göz önüne alınarak yapılan literatür araştırmasında, özellikle Huey-Jiun, Zhi-Teng (2010) çalışmasından ve uzman görüşleri doğrultusunda 6 kriter belirlenmiştir (Tablo 4). Kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesinde AHP yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirme için veri toplama aşamasında yapılan anket çalışmasında her katılımcı ile yüz yüze görüşülmüştür. Katılımcıların anket sorularını anlamak için yönelttikleri sorular herhangi bir yönlendirme olmadan cevaplandırılmıştır. Anket çalışmasının ardından elde edilen veriler AHP tabanlı Expertchoice 11 yazılımı yardımıyla analiz edilmiştir.

KRİTERLER	TANIMLAR
Kültür Bakımından	Tarihsel Değer, Sanatsal Değer, Bütünlük veya Özgünlük koşulları
Ekonomik Bakımdan	Finansal Kaynaklar, İlk yatırım ve sonrası için bakım ihtiyaçları, Karlılık, Piyasadan Talep
Mimari Bakımdan	Binanın fiziksel durumu, Mimari karakter ve biçim, Mekan Kullanımları ve kazanımları, Yapısal değeri, Malzeme özellikleri
Çevresel Bakımdan	Bağlamsal değer ve çevresel etki, Arazi kullanımı, İmar planı, Bölgenin Potansiyeli, Bölgesel Politikalar
Sosyal Bakımdan	Yeni kullanıma sunulan kullanımların mevcut yapı ile uyumu, Kamu yararı, Sosyal Değer, Halkın bilinçlendirilmesi katılımı ve desteklenmesi
Süreklilik Yönü	Yeterli koruma ve yönetim sistemi, Gelecekteki değişim fizibilitesi, Ekolojik ve Kültürel sürdürülebilirlik

Tablo 4. Seçim kriterlerinin tanımı Huey-Jiun, Zhi-Teng (2010)

4.2.2. Alternatiflerin Seçimi

Belirlenen fonksiyonlar interaktif ortamda 150 kişiyle yapılan değerlendirme sonucunda en çok tercih edilen 5 fonksiyon (Grafik 1.), alternatifler olarak belirlenmiştir (Ek 7). Bu belirlenen alternatif fonksiyonlar MS Excel formatında oluşturulan tabloya işlenmiştir. Çıkan sonuçlar sırasıyla Kültür Merkezi, Müze, Kafe-Restoran, Otel, Eğitim Yapısıdır.

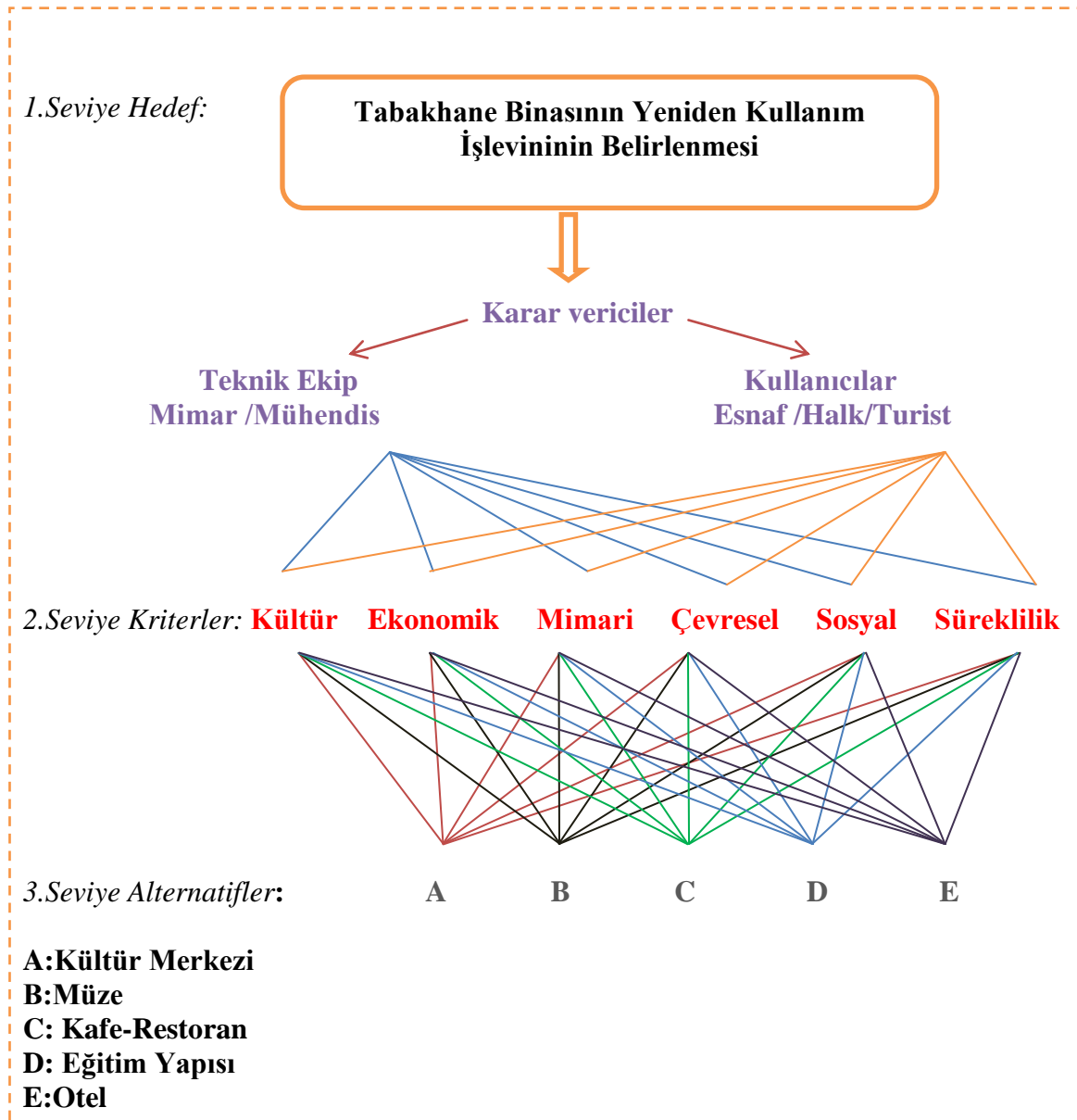

Grafik 1. Alternatiflerin sonuç tablosu

4.2.3. Ön Sonuçlar, Alan Çalışması Sonuçlar

Çalışma Tabakhane binasına yeni verilecek fonksiyon alternatiflerinin değerlendirilmesi AHP ile yapılmıştır. Safranbolu tabakhane binasının yeni işlevini seçmelerinde etkili olan kriterlerin ağırlıklarını belirlemek için bir anket formu düzenlenmiştir (Ek 8). Bu anket formu 20 kişiye uygulanarak ikili karşılaştırmalarda kullanılmak üzere teknik uzman ve genel kullanıcıların oluşturduğu 20 kişinin yargıları elde edilmiştir. Bu kişiler 10'ar kişilik 2 ekibe ayrılmıştır. Teknik ekibini oluşturan 5 mimar, 1 makine mühendisi, 2 inşaat mühendisi, 1 elektrik mühendisi, 1 akademisyenden oluşan birinci ekip ve kullanıcılardan oluşan toplumun farklı kesimlerinden 10 kişilik karma ikinci ekipten oluşturulmuştur.

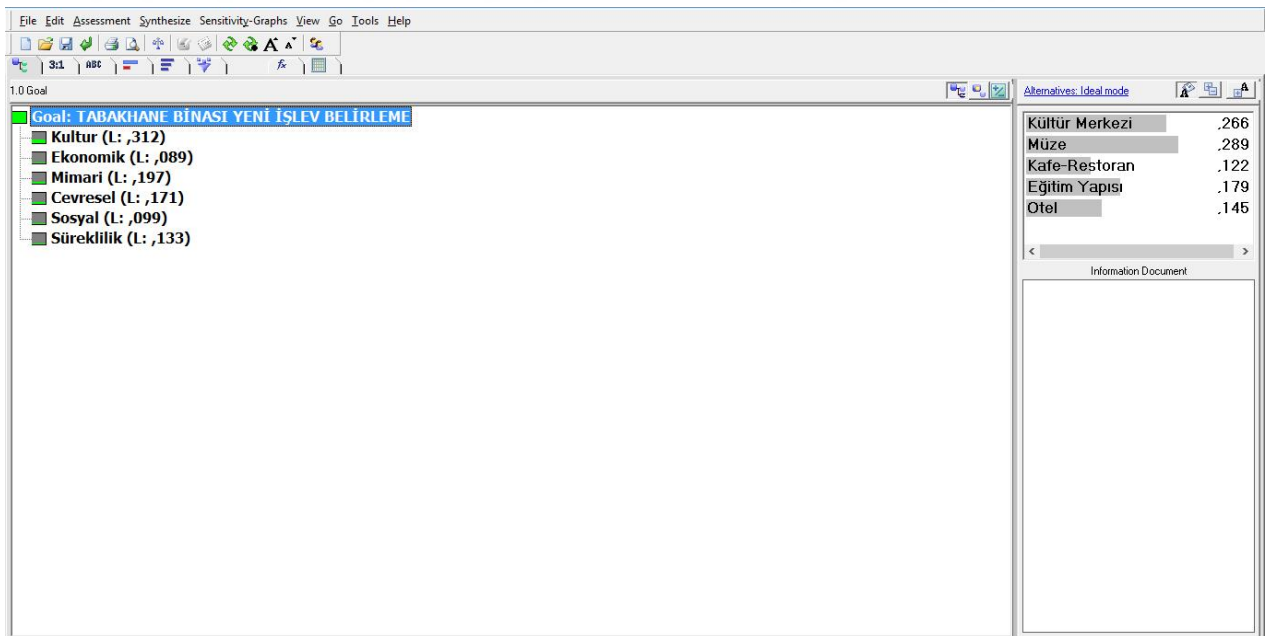

Çizelge 3. Hiyerarşi Yapısı

Çizelge 3’de üç düzeyli olarak problemin hiyerarşik yapısı sunulmuştur. İlk düzey hedefi yani Tabakhane’nin yeni işlevinin; ikinci düzey kriterleri, üçüncü düzey ise alternatif fonksiyonları göstermektedir. Belirtilen 6 kriter için ikili karşılaştırma matrisi oluşturulmuştur. Bu matris, teknik ekip ve kullanıcıların Ek 8.’deki ankete verdikleri ikili karşılaştırma değerlerinden elde edilmiştir. Yargılar verilirken de şu soru sorulmuştur. “Tabakhane binasına verilecek yeni işlev düşünüldüğünde her bir kriter bir diğerinden ne kadar daha önemlidir?”, Yargılar, AHP için önerilen temel ölçek çizelgesi kullanılarak verilmiştir. Burada, birden çok karar verici olduğu için ikili karşılaştırmada her bir ikili karşılaştırma değeri için tek bir değer olacağından, 1–9 aralığında verilen

her bir ikili karşılaştırma değerinin çarpımının o kadar dereceden kökü alınarak tek bir değer elde edilmiştir.

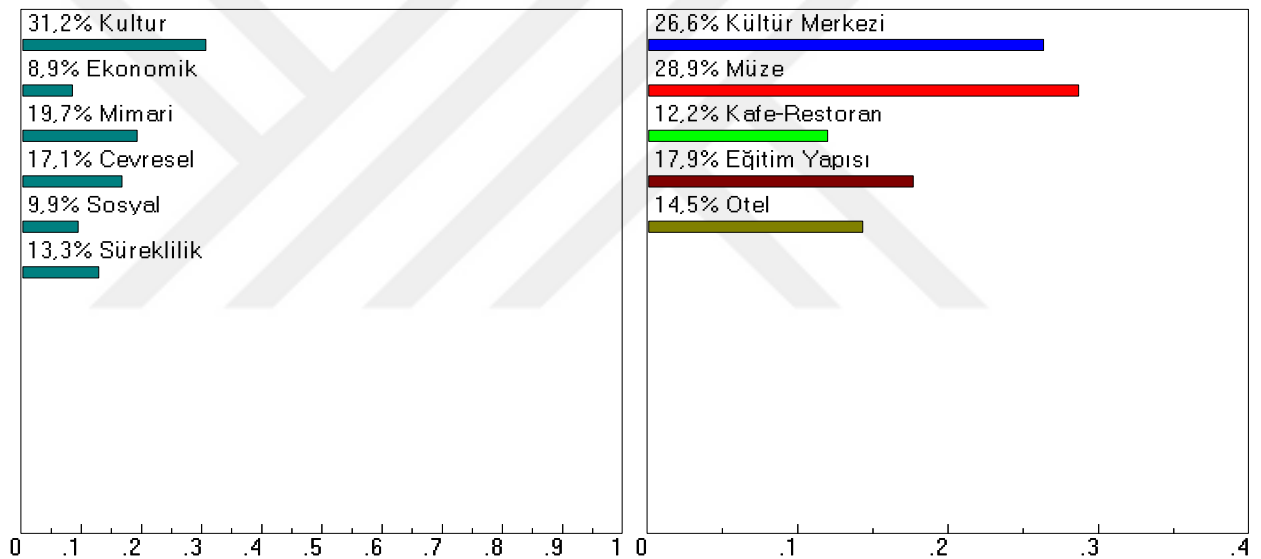
Çıkan değerler hiyerarşi tablosunda bulunan öğelerin göreceli önem değerleri ve tutarsızlık oranlarının hesaplanması için Expertchoice 11 programına girilmiştir (Resim 100). Programa ilk aşamada hedef ‘Tabakhane Binası Yeni İşlev Belirleme’ olarak tanımlanmıştır. Hedef tanımlandıktan sonra kriterler ve alternatifler sırasıyla programa girilmiş ve değerler ikili karşılaştırma alanına tanımlanmıştır. Bir sonraki aşamada program ikili karşılaştırma matrislerin analizlerini gerçekleştirmiştir. Kriterlerin ve alternatiflerin kendi aralarında karşılaştırılması yapılmıştır. Eşit ağırlıklarının değerlendirilmesi belirlenmiştir. Her bir ikili karşılaştırma matrisine ilişkin tutarlılık oranı bulunmuştur. Son olarak hedefe en uygun seçilecek alternatifin belirlenmiştir. Program kullanım kolaylığı sayesinde çıkan sonuçlar farklı değerlendirmelere imkân sağlamaktadır. Bireysel veya grup olarak katılımcıların değerlendirmelerine ulaşılabilmektedir. Bu sayede farklı grupların tabakhane binasına yeni işlev belirleme aşamasında, kriterlerin göreceli önem değerlerine ulaşabilmekteyiz. Tüm katılımcıların, teknik ekip ve kullanıcıların değerlendirme sonuçları program tarafından ayrı ayrı elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırası ile verilmektedir.

Resim 100. AHP Çözüm Sonuçlarını Gösteren Program Arayüzü

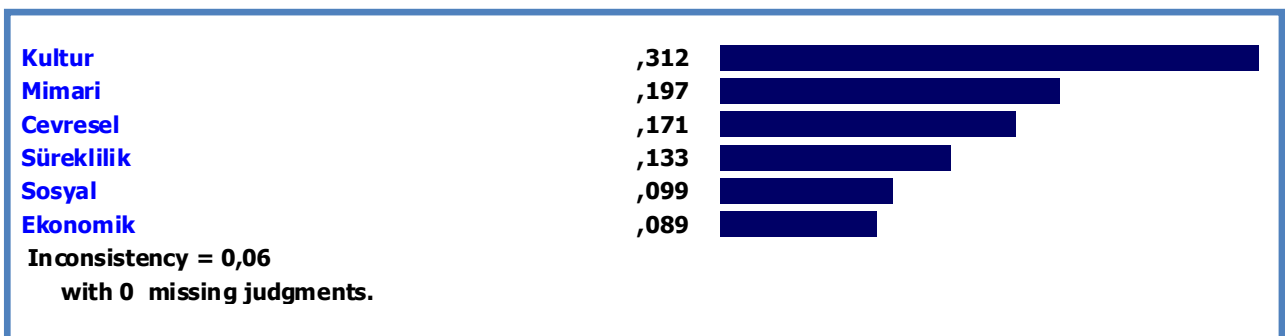
Anket yapılan **tüm katılımcıların** sonuçlarının eşit ağırlıklarda değerlendirilmesi ile ortaya çıkan sonuçlara göre:

- Katılımcıların düşüncelerine göre ölçütler sırasıyla kültür (%31,2), ekonomik (%8,9), mimari (%19,7), çevresel (%17,1), sosyal (%9,9), süreklilik (%13,3)'dir (Grafik 2,3).
- Belirlenmiş öncelik oranları gözetilerek alternatiflerin değerlendirilmesinde, Müze diğer alternatiflere göre daha yüksek puan alarak yeni verilecek fonksiyon olarak bulunmuştur (Grafik 2,4).
- Katılımcıların düşüncelerine göre belirlenecek yeni işlev bakımından alternatifler Müze (%28,9), Kültür Merkezi (%26,6), Eğitim Yapısı (%17,9), Otel (%14,5), Kafe-Restoran (%12,9) olarak sıralanmıştır (Grafik 2,4).

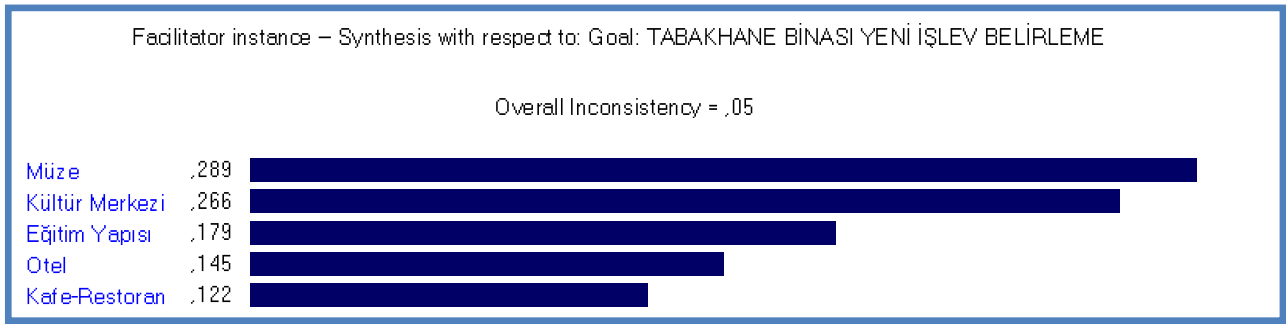

Grafik 2. Ana ölçütlerin öncelikleri ve iki yapının değerlendirilmesi

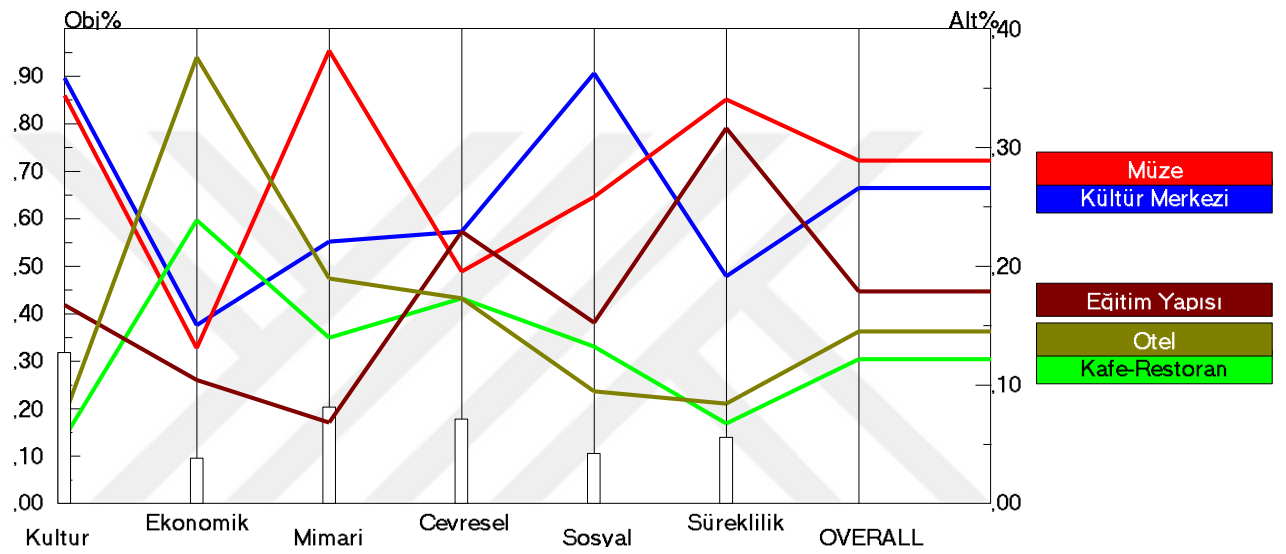
Katılımcıların düşüncelerine göre ana ölçütler bağlamında alternatiflerin kıyaslaması yapılabilmektedir. Alternatifler altı ana ölçütün hangi yüzdelerle diğer fonksiyonların ana ölçütüne oranla katılımcılarca öncelik gösterildiği anlaşılabilir.

Grafik 3. Tutarlılık oranı 0,06<0,10 olduğu için tutarlıdır.

Grafik 4. Toplam Tutarlılık oranı $0,05 < 0,10$ olduğu için tutarlıdır.

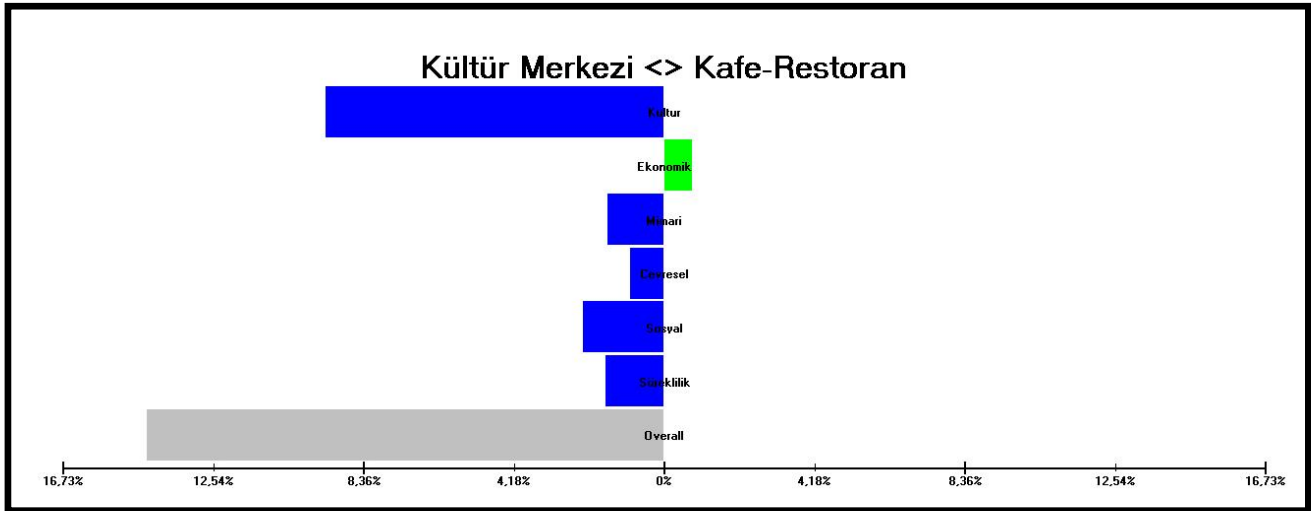

Grafik 5. Alternatiflerinin ana ölçütler bağlamında karar eşik nokta analizleri

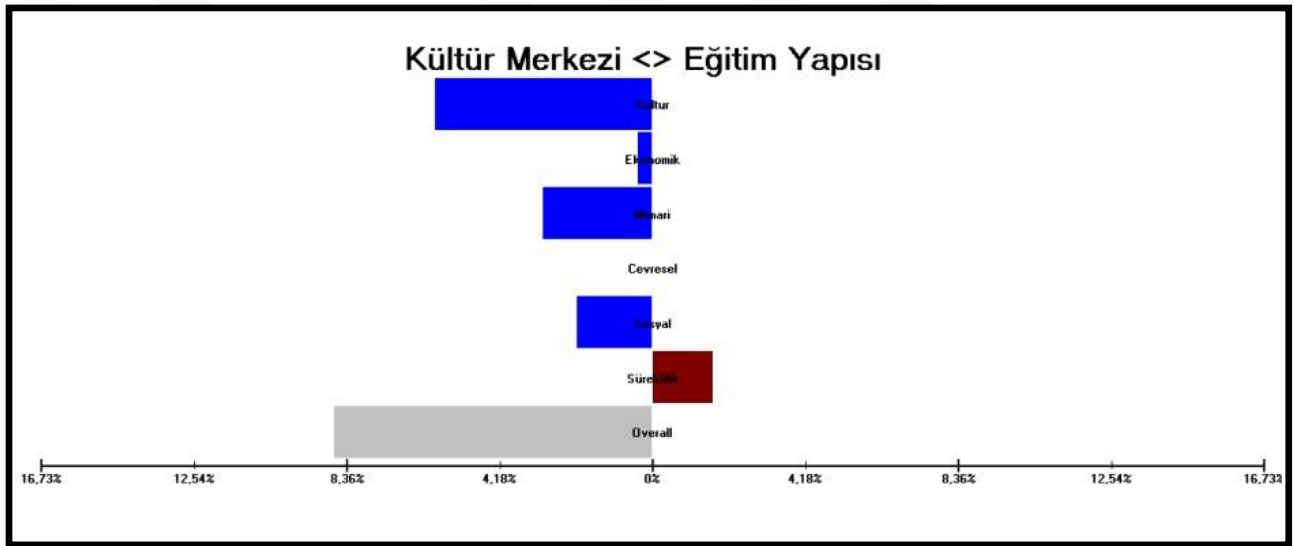
Katılımcıların düşüncelerine göre ana ölçütler bağlamında proje alternatiflerinin karar eşik noktaları belirlenebilmiştir. Eşik noktalarının tayini ile projelerin ana ölçütler bağlamında önem yüzdeleri kıyaslanabilmektedir (Grafik 5,6,7,8,9,Tablo 6).

AID	Ideal mode	Pairwise				
	Alternative	Kultur (L: ,312)	Ekonomik (L: ,089)	Mimari (L: ,197)	Çevresel (L: ,171)	Sosyal (L: ,099)
A1	☒ Kültür Merkezi	1,000	,400	,578	1,000	1,000
A2	☒ Müze	,960	,348	1,000	,852	,713
A3	☒ Kafe-Restoran	,156	,635	,366	,755	,365
A4	☒ Eğitim Yapısı	,467	,277	,179	1,000	,421
A5	☒ Otel	,208	1,000	,497	,755	,261

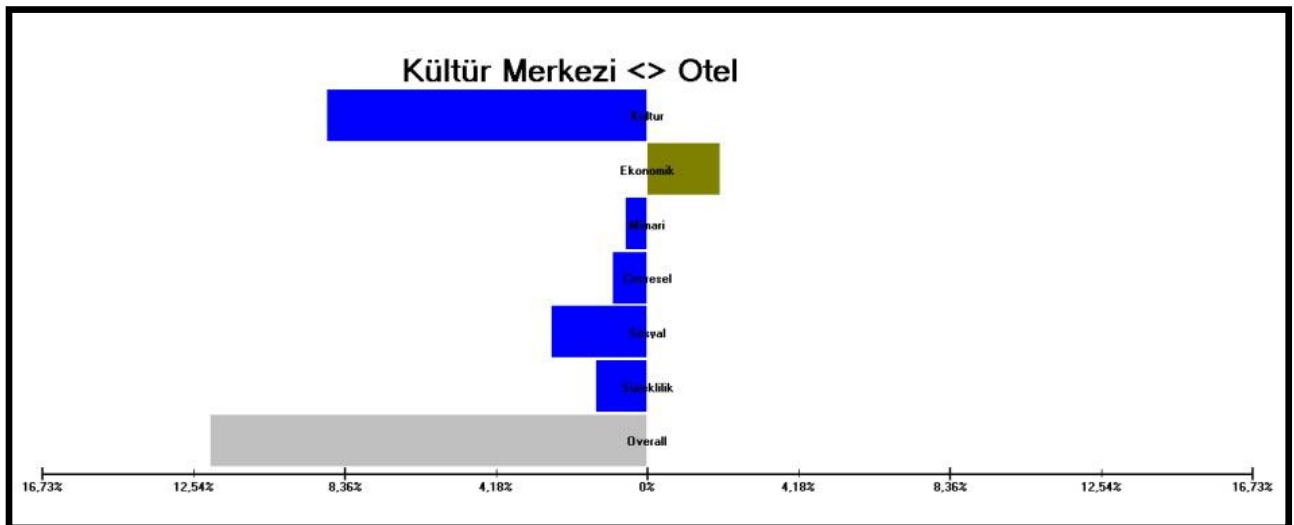
Tablo 6. Alternatiflerin Ağırlık değerleri

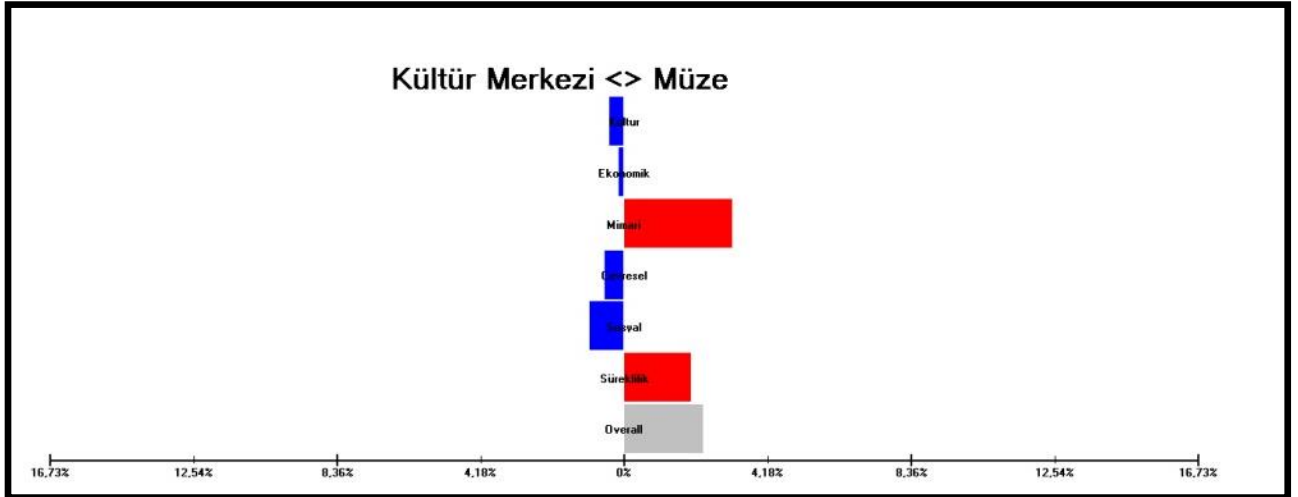
Grafik 6. Kültür Merkezi ve Kafe Restoran'ının ana ölçütler bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

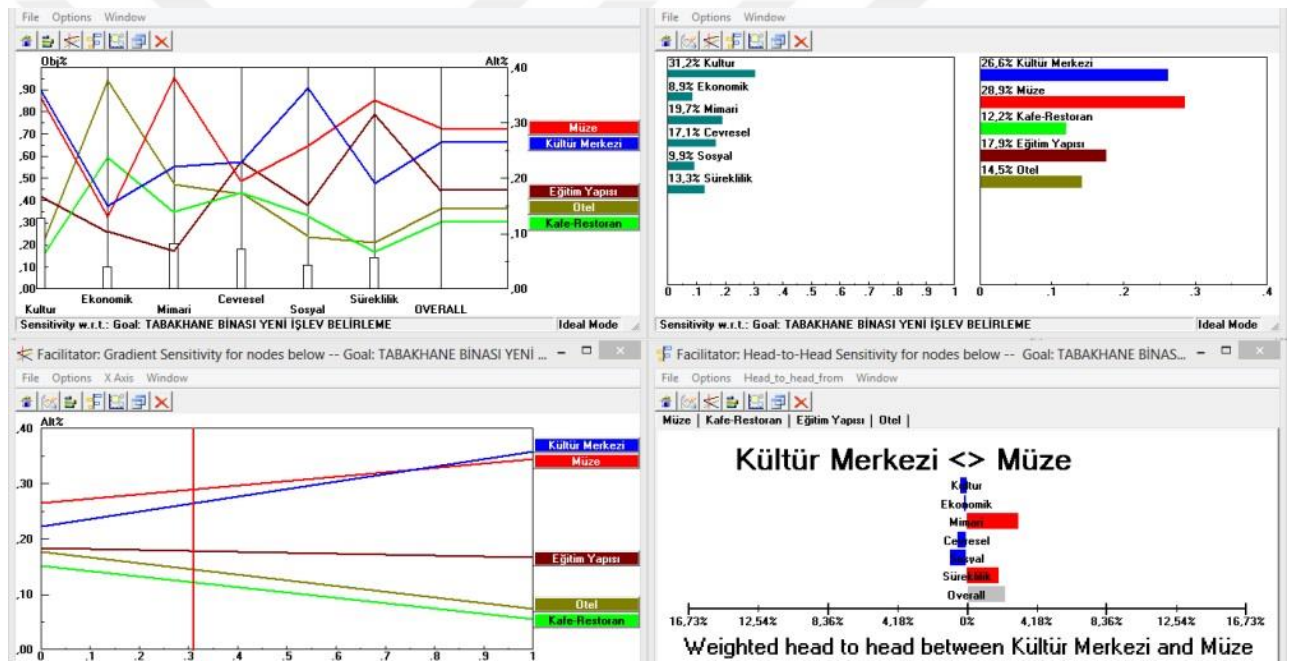
Grafik 7. Kültür Merkezi ve Eğitim Yapısı ana ölçütler bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Grafik 8. Kültür Merkezi ve Otel'in ana ölçütler bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Grafik 9. Kültür Merkezi ve Müze'nin ana ölçütler bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

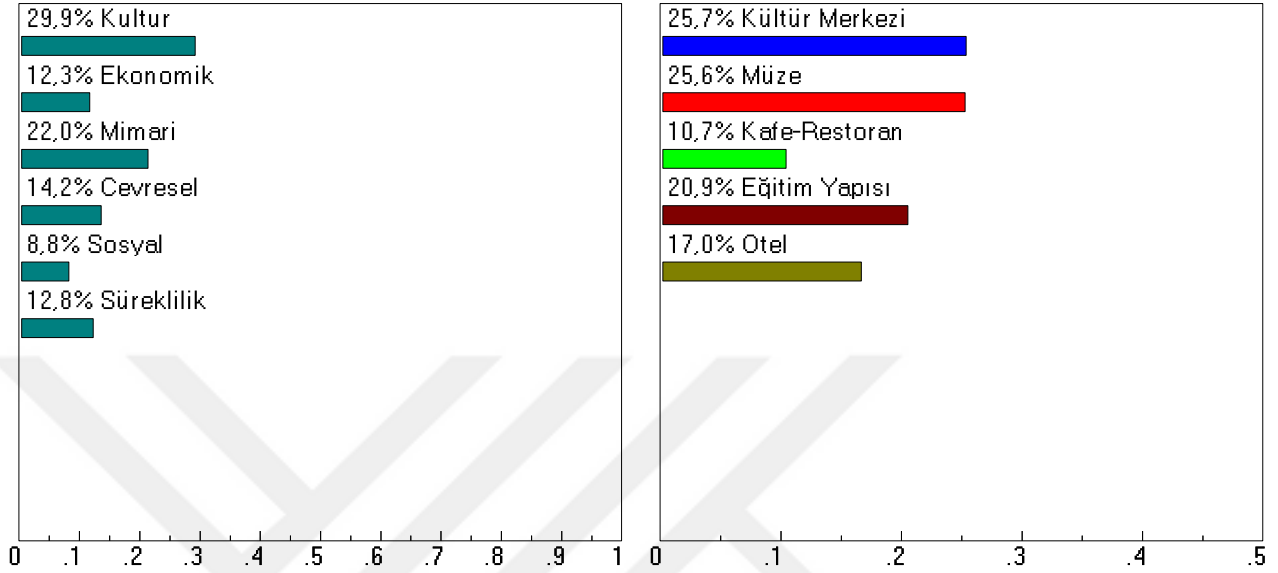
Resim 101. Expertchoice 11 yazılımı ile yapılan genel katılımcı hassasiyet analizi

Uygulanan yöntem sayesinde paydaşlar ayrı ayrı sınıflandırılabilir. Bu sayede farklı paydaşların fikirleri ayrı olarak incelenebilir (Grafik 13,14,15,16,17,Tablo 7).

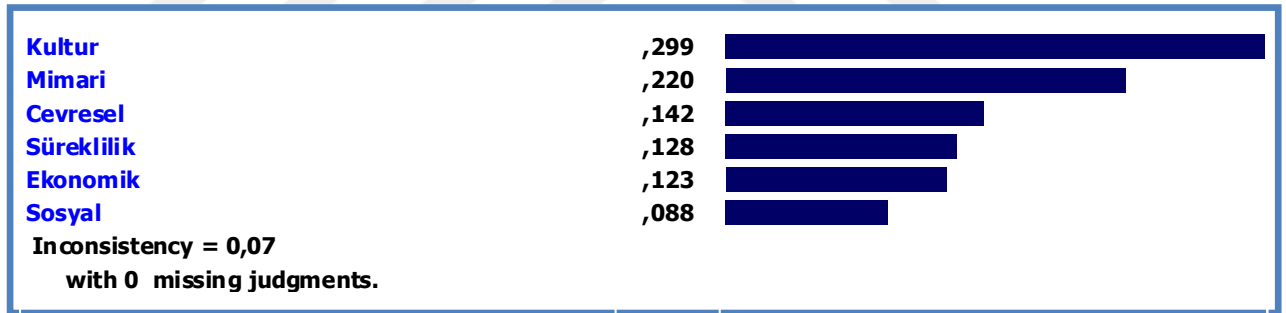
Anket yapılan **teknik ekipten** oluşan katılımcıların sonuçlarının eşit ağırlıklarda değerlendirilmesi ile ortaya çıkan sonuçlara göre:

- Katılımcıların düşüncelerine göre ölçütler sırasıyla kültür (%29,9), ekonomik (%12,3), mimari (%22,0), çevresel (%14,2), sosyal (%8,8) süreklilik (%12,8)'dür (Grafik 10,11).

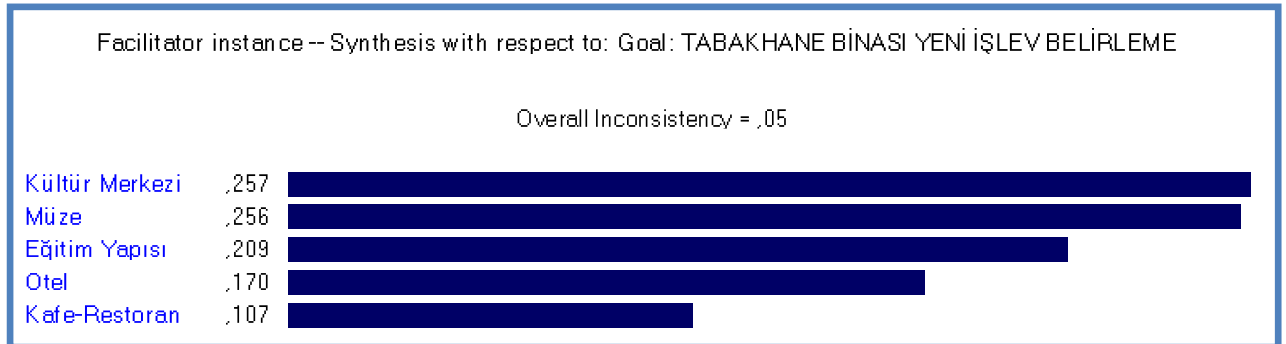
- Katılımcıların düşüncelerine göre belirlenecek yeni işlev bakımından alternatifler Kültür Merkezi (%25,7), Müze (%25,7), Eğitim Yapısı (%20,9), Otel (%17,0), Kafe-Restoran (%10,7) olarak sıralanmıştır (Grafik 10,12).

Grafik 10. Ana ölçütlerin teknik ekip öncelikleri ve iki yapının değerlendirilmesi

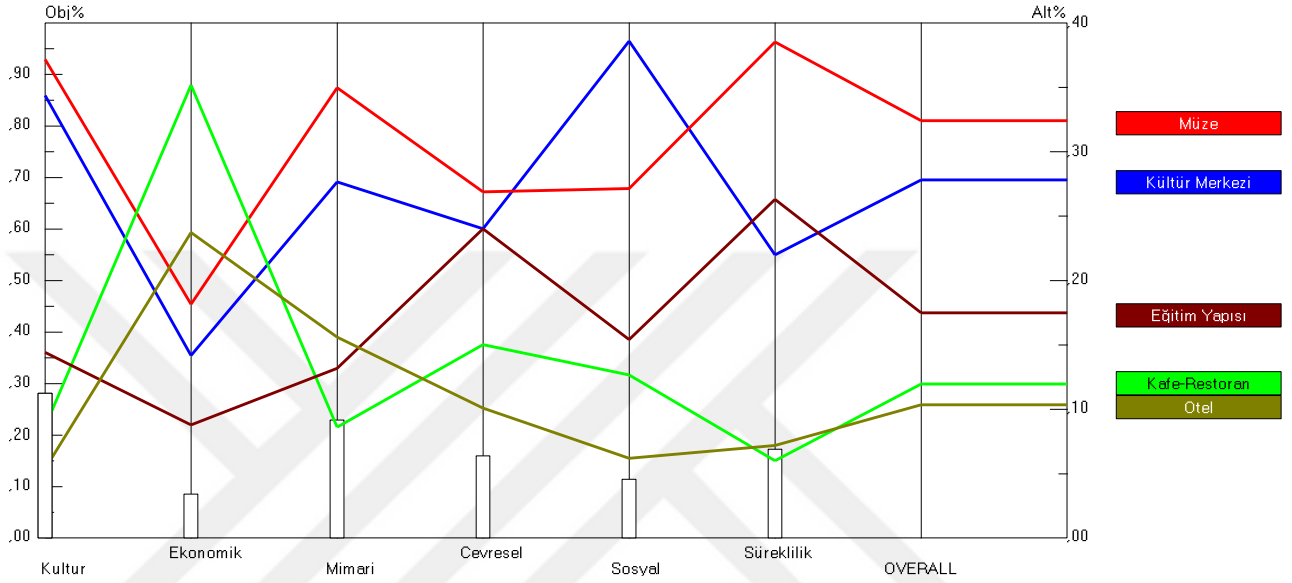
Grafik 11. Tutarlılık oranı $0,07 < 0,10$ olduğu için tutarlıdır.

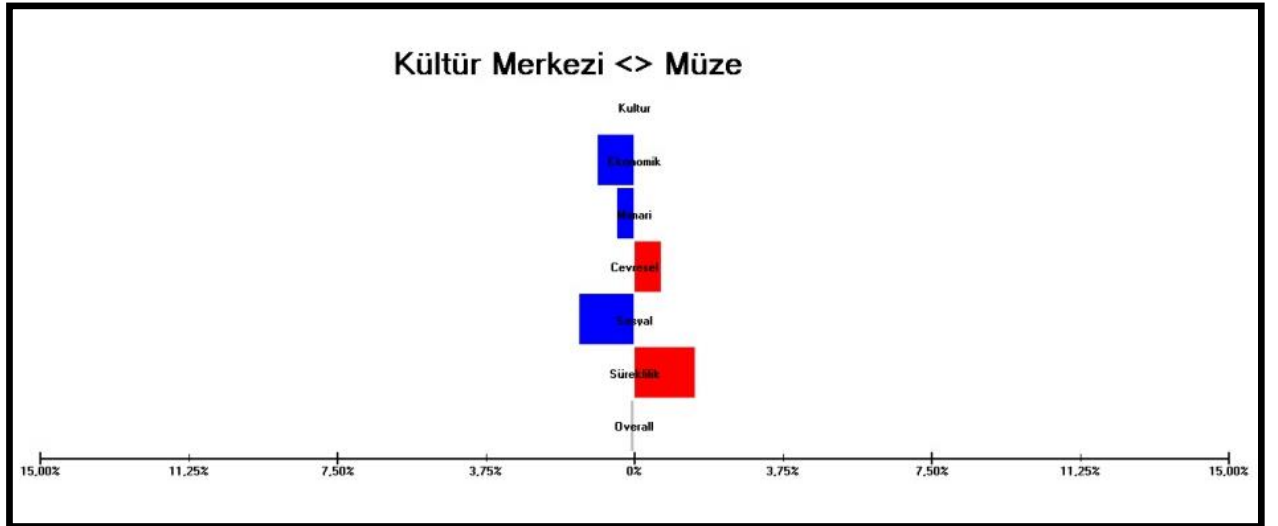
Grafik 12. Toplam Tutarlılık oranı $0,05 < 0,10$ olduğu için tutarlıdır.

	İdeal mode	Pairwise	Pairwise	Pairwise	Pairwise	Pairwise
AID	Alternative	Kültür (L: ,299)	Ekonomik (L: ,123)	Mimari (L: ,220)	Cevresel (L: ,142)	Sosyal (L: ,088)
A11	☒ Kültür Merkezi	1,000	,420	1,000	,574	1,000
A12	☒ Müze	1,000	,233	,932	,758	,543
A13	☒ Kafe-Restoran	,163	,416	,205	,871	,410
A14	☒ Eğitim Yapısı	,644	,375	,669	,660	,537
A15	☒ Otel	,202	1,000	,534	1,000	,378

Tablo 7. Alternatiflerin Ağırlık değerleri

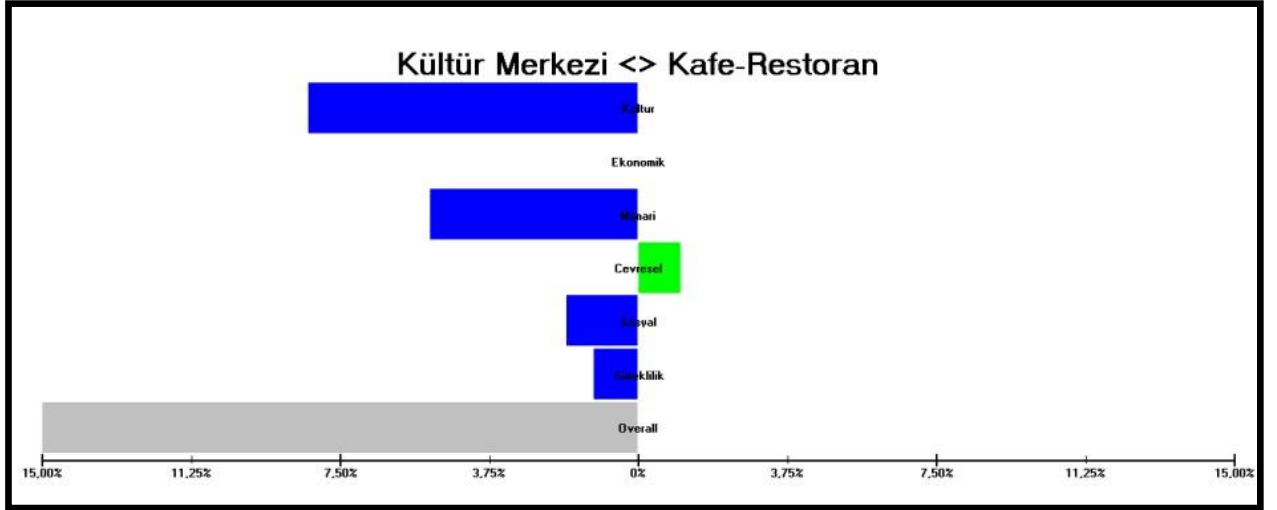

Grafik 13. Alternatiflerinin ana ölçütler teknik ekip bağlamında karar eşik nokta analizleri

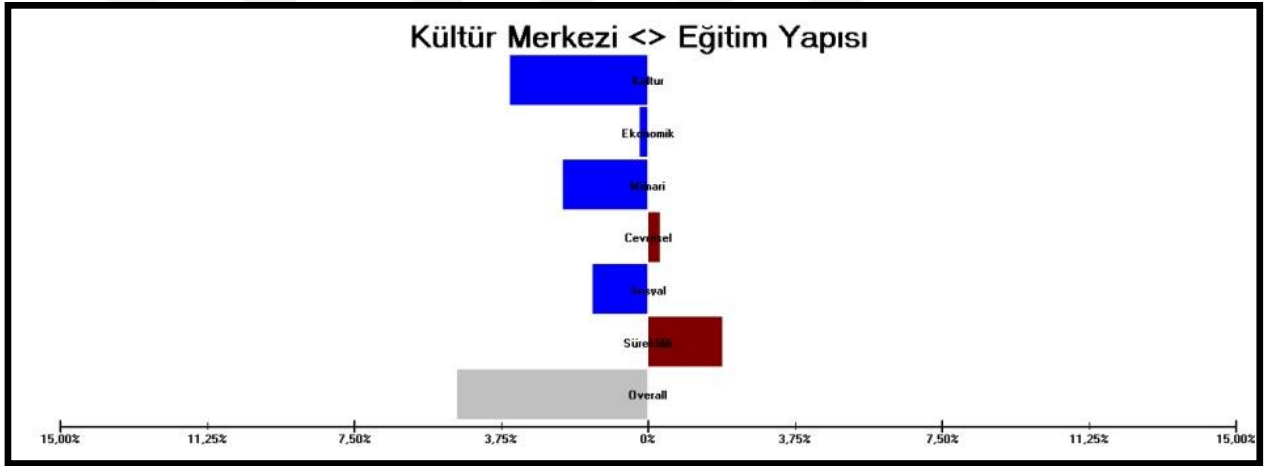

Grafik 14. Kültür Merkezi ve Müze'nin ana ölçütler teknik ekip bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

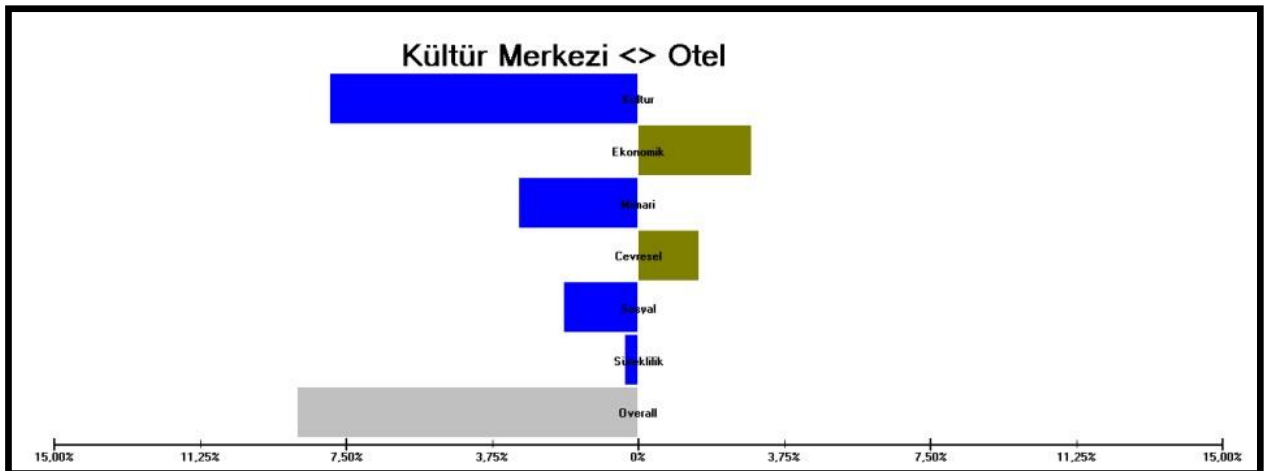

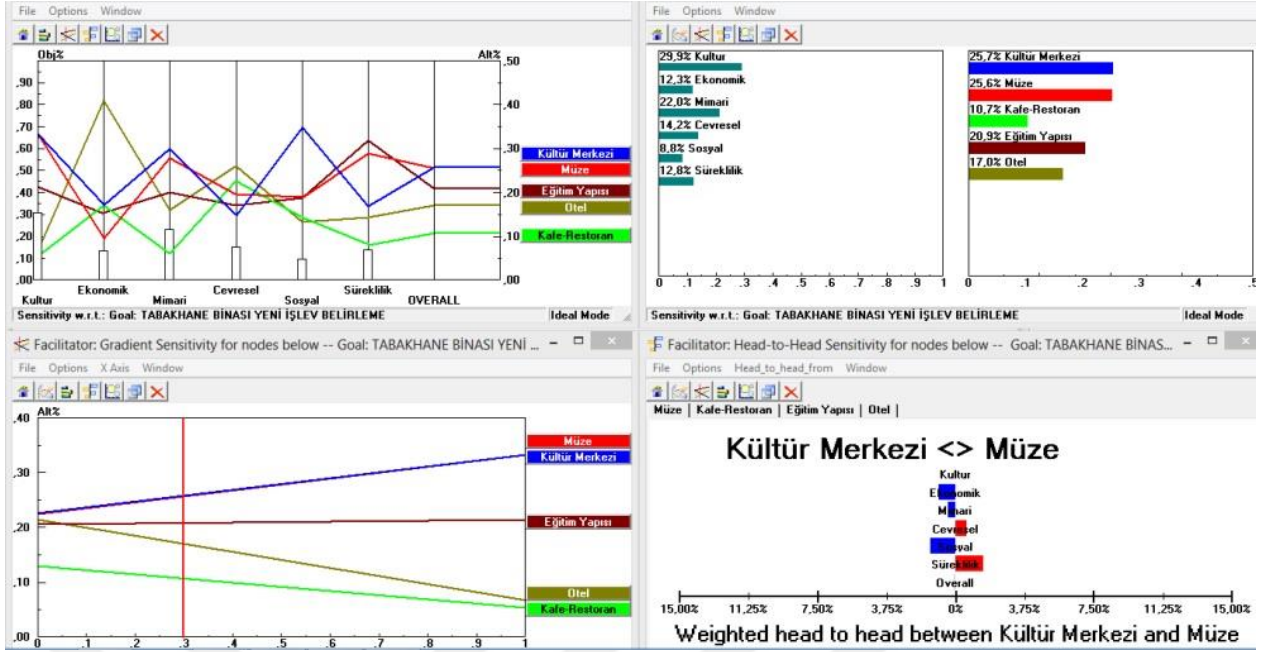
Grafik 15. Kültür Merkezi ve Kafe-Restoran'ın ana ölçütler teknik ekip bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Grafik 16. Kültür Merkezi ve Eğitim Yapısının ana ölçütler teknik ekip bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

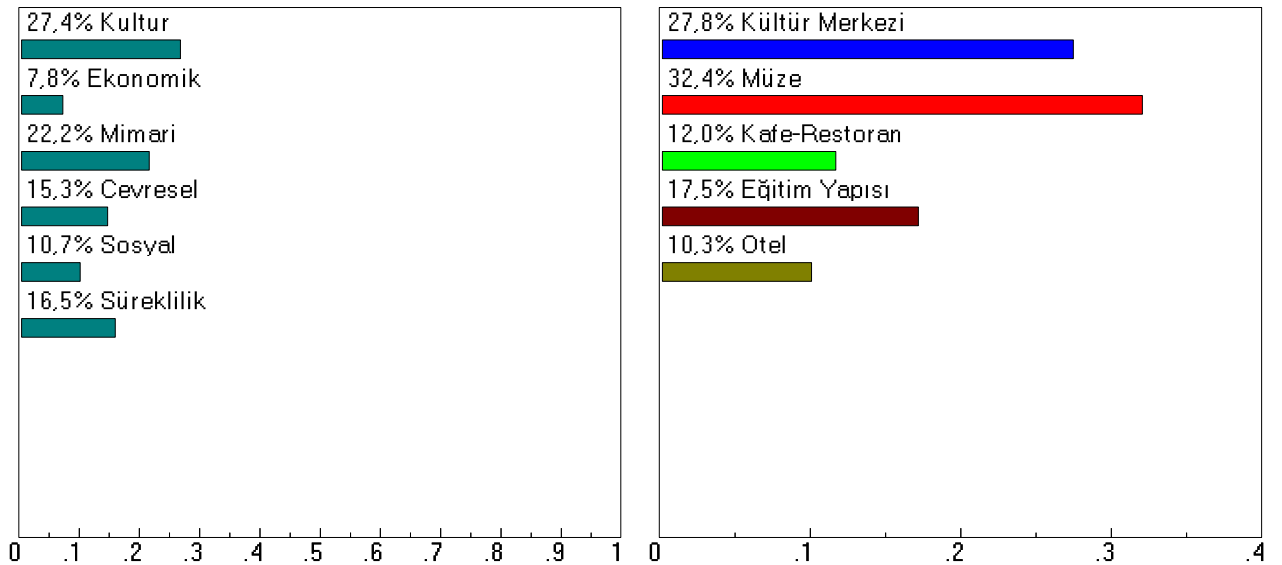
Grafik 17. Kültür Merkezi ve Otel'in ana ölçütler teknik ekip bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

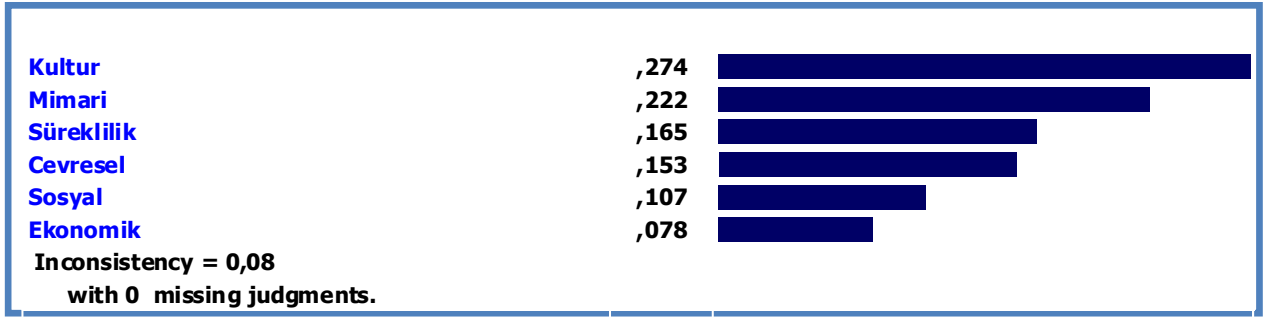
Resim 102. Expertchoice 11 yazılımı ile yapılan teknik ekip hassasiyet analizi

Anket yapılan **genel kullanıcılardan** oluşan katılımcıların sonuçlarının eşit ağırlıklarda değerlendirilmesi ile ortaya çıkan sonuçlara göre:

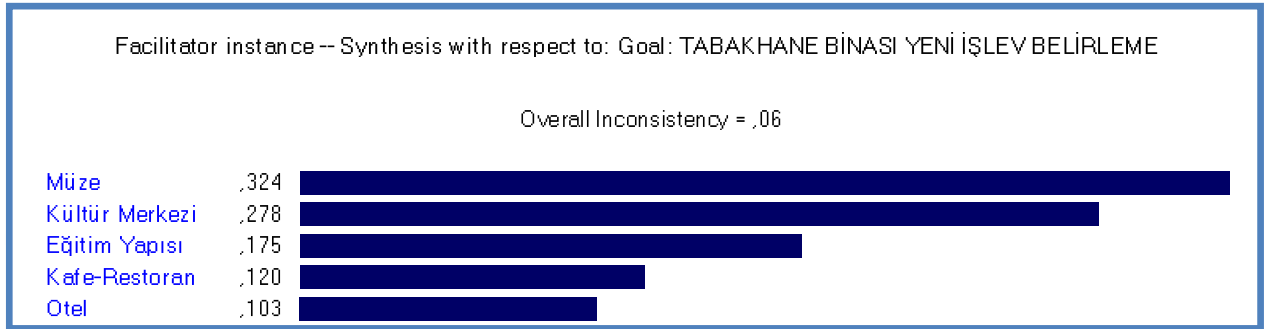
- Katılımcıların düşüncelerine göre ölçütler sırasıyla kültür (%27,4), ekonomik (%7,8), mimari (%22,0) çevresel (%15,3) sosyal (%10,7) süreklilik (%16,5)'dir (Grafik 18,19), (Grafik 21,22,23,24,25,Tablo 8).
- Katılımcıların düşüncelerine göre belirlenecek yeni işlev bakımından alternatifler; Müze (%32,4), Kültür Merkezi (%27,8), Eğitim Yapısı (%17,5), Kafe-Restoran (%12,0), Otel (%10,3), olarak sıralanmıştır (Grafik 18,20).

Grafik 18. Ana ölçütlerin kullanıcı öncelikleri ve iki yapının değerlendirilmesi

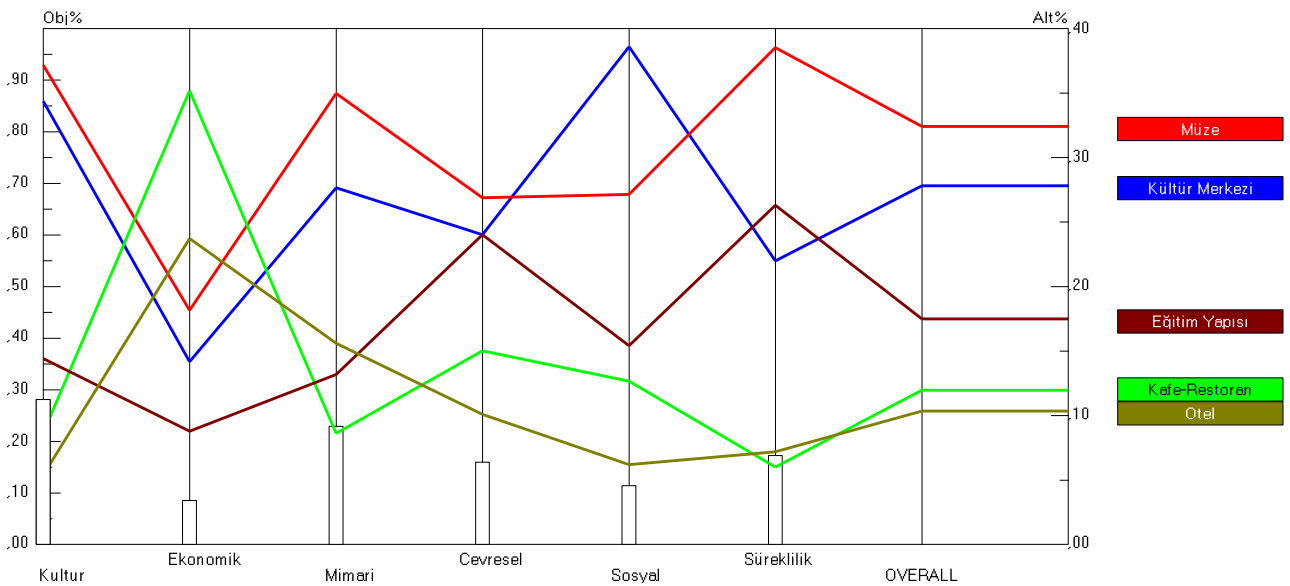
Grafik 19. Tutarlılık oranı $0,08 < 0,10$ olduğu için tutarlıdır.

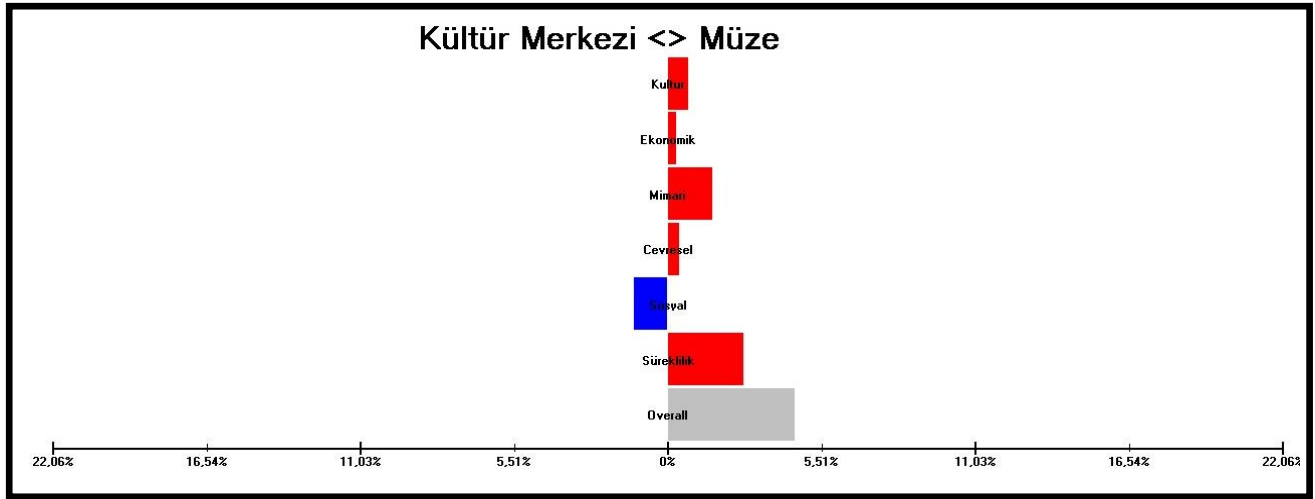
Grafik 20. Toplam Tutarlılık oranı $0,05 < 0,10$ olduğu için tutarlıdır.

AID	Ideal mode Alternative	Pairwise				
		Kultur (L: ,274)	Ekonomik (L: ,078)	Mimari (L: ,222)	Cevresel (L: ,153)	Sosyal (L: ,107)
A11	☒ Kültür Merkezi	,924	,403	,791	,893	1,000
A12	☒ Müze	1,000	,516	1,000	1,000	,703
A13	☒ Kafe-Restoran	,233	1,000	,247	,558	,328
A14	☒ Eğitim Yapısı	,388	,250	,377	,893	,399
A15	☒ Otel	,145	,675	,446	,375	,161

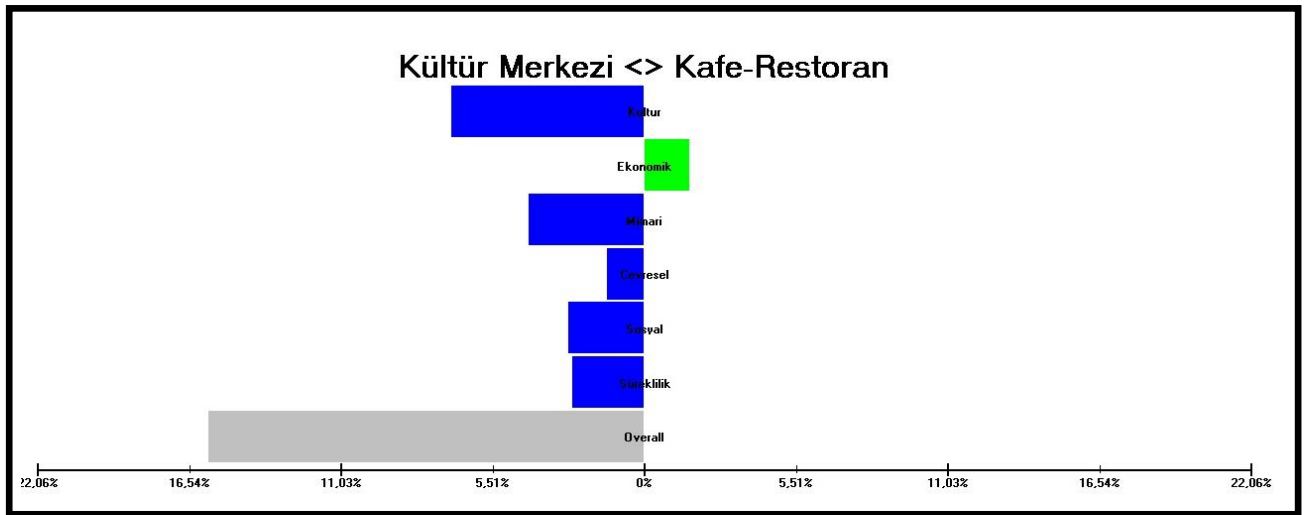
Tablo 8. Alternatiflerin Ağırlık değerleri

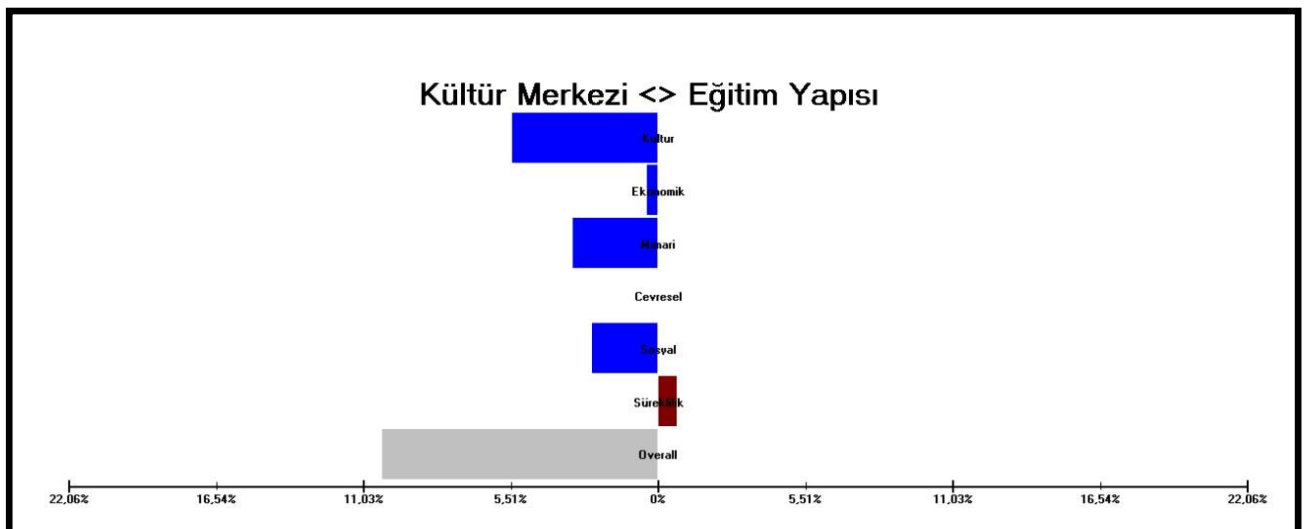
Grafik 21. Alternatiflerinin ana ölçütler kullanıcılar bağlamında karar eşik nokta analizleri

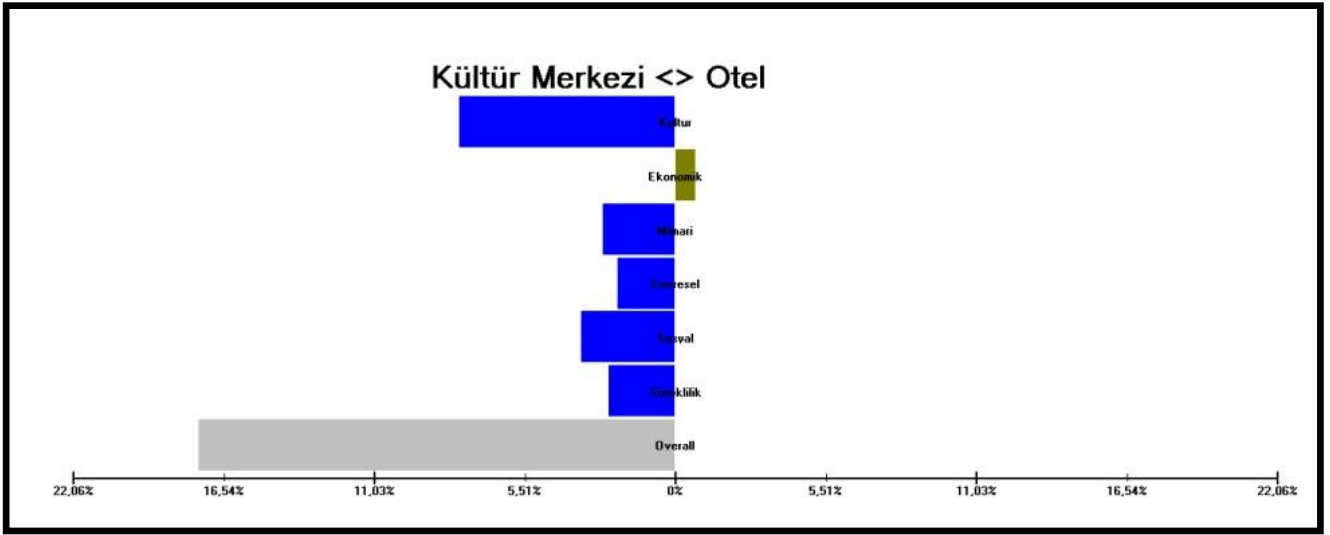
Grafik 22. Kültür Merkezi ve Müze'nin ana ölçütler kullanıcılar bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

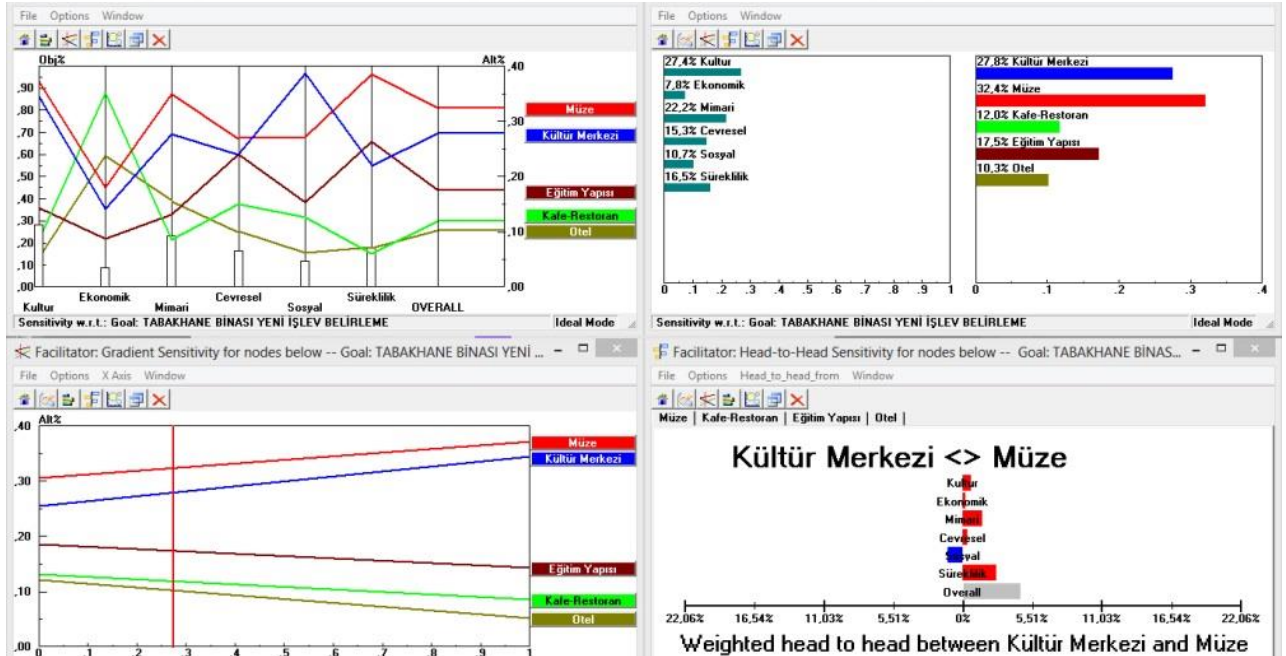
Grafik 23. Kültür Merkezi ve Kafe-Restoranın ana ölçütler kullanıcılar bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Grafik 24. Kültür Merkezi ve Eğitim Yapısının ana ölçütler kullanıcılar bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Grafik 25. Kültür Merkezi ve Otel'in ana ölçütler kullanıcılar bağlamında önceliklerinin kıyaslamaları

Resim 103. Expertchoice 11 yazılımı ile yapılan kullanıcılardan oluşan 2. ekip hassasiyet analizi

AHP analitik karar verme süreci tabanlı hazırlanan Expertchoice 11 yazılımında gerçekleşen değerlendirmede kısaca şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Karar verme sürecinde, farklı paydaşlar bireysel veya grup olarak yeni fonksiyon ile ilgili karar verme süreci gerçekleştirebilir.
- Öncelikler ve ölçütler çerçevesinde alternatifler arasından seçim yapılabilir.
- Meslek adamları dışında diğer karar vericiler için mümkün olduğunca, ölçütler için açıklayıcı ek tanımlamalar yapmak gerekebilmektedir.
- Oluşturulan 2 ekip arasında farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Karar verme sürecinde bu katılımcılara özel değerlendirmeler yapılabilir. Örneğin; 1.Ekipte

sıralama Kùltür Merkezi, Müze, Eğitim Yapısı, Otel, Kafe-Restoran sıralanırken, 2.Ekipte Müze, Kùltür Merkezi, Eğitim Yapısı, Kafe-Restoran, Otel, olarak sıralanmıştır. Bu sıralamalara göre 1.ekipte Kùltür Merkezi en öncelikli alternatifken 2. ekipte Müze ilk alternatif olarak belirlenmiştir.

- Katılımcıların kriterler hakkındaki öncelikleri birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Kriterlerin seçimindeki öncelikler sıralarına göre her iki grupta da Kùltür kriteri önde çıkmıştır. Ardından mimari her iki grupta da ikinci sırada yer alırken çevresel, süreklilik, ekonomik ve sosyal yönlerden kriterlerin ağırlık önem dereceleri farklılık göstermiştir.
- Alternatiflerin kriterlere göre öncelik sırası ortaya konurken, her alternatifin üstün ve eksik yanları da belirlenebilmektedir.
- Her bir alternatifin olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilerek verilecek yeni işlev için olumlu değerler göz önüne alınarak karma bir fonksiyon kavramı verilebilir.
- Değerlendirme sonuçları ile Tabakhane binasına verilecek yeni işlev gerçekleştirilebilecek olası restorasyon projesi için kullanılabilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Tez çalışması, kullanıldığı dönemde kent için önemli yeri bulunan tabakhane binasına yeni işlev önerisi vererek, yapıya yeni işlev verilirken sayısal verilerden faydalanıp paydaşların katılımına olanak sağlamaktadır. Tabakhane binalarını endüstri mirası olarak kabul eden ve yeniden işlevlendiren ülkelerden örnekler incelenmiştir. Safranbolu tabakhane binası bulunduğu konum sebebiyle günümüzde kent ile entegrasyonu sağlanamamış ve atıl vaziyettedir. Kentsel hafıza yitirilmekte ve bu durumdan kent olumsuz etkilenmektedir. Binanın yıkılıp kaybolma tehlikesi vardır. Mevcut durumu ile sürdürülebilir değildir.

Yapıya verilecek yeni işlev seçimiyle kent kültürü, ekonomisi, turizmi ve tarihi dokusu dikkate alınarak kent ile bütünleştirilip kente kazandırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Alternatif yeni fonksiyonların belirlenmesinde yapılan anket çalışması ile kentin her kesiminden kişilerin görüşü alınmaya çalışılmıştır. Yapıya yeni işlev verilirken, analizler ve araştırmalar yapılarak yapıya verilecek yeni işlevin sadece tasarım ekibinin kararlarıyla değil, paydaşların katılımı ile kent için daha uygun, ortak akılla yeni işlevin belirlenmesinin gerekli olduğu anlaşılmıştır. Uygulanan çalışmada analitik hiyerarşi metodu ile katılımcıların bireysel ve ortak düşünceleri ayrı ayrı analiz edilebilmiştir. Paydaşların düşüncelerini kriterler bağlamında öncelikler ve buna bağlı olarak alternatifleri seçimleri sayesinde, tabakhane binasına verilecek yeni işlev belirlenmiştir. Kriterlerin önceliklerinin farklı analizlerle ortaya çıkmasından dolayı yapıya gerçekleştirilecek olası işlev değişikliğinde, bu analizler farklı tasarımların ortaya çıkmasında, analitik bir bakış açısı getirecektir. AHP uygulamasında, Tabakhane binasına müze işlevinin verilmesi yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Kriterlerin kendi aralarında kıyaslanması neticesinde kültür kriteri en önemli ölçüt olarak karşımıza çıkmıştır. Kriterlerin ağırlık değerleri ile kentli tarafından talep edilen alternatifler irdelendiğinde kent için birçok kültürel birime ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışma ile ayrıca, tabakhane bölgesindeki diğer tabakhane binalarını da yeni işlevler verilerek kente kazandırılmasında örnek olabileceği düşünülebilir. Bunun neticesinde bölgesel olarak eski çarşının ardından kente yeni bir kültürel bölge kazandırılacağı ve böylelikle UNESCO dünya mirası listesinde olan kentin turizm, tarihi ve kültürel değerleri ile birlikte ülke ve kent için daha önemli yararlar sağlayabilecektir.

5.2. Öneriler

- Safranbolu tabakhane binası her geçen gün, doğa ve insanlardan kaynaklı olarak hasar görmektedir. Tabakhane binası için bu durum kritik önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin veya yetkili kamu kuruluşlarının zaman kaybetmeden harekete geçmesi gerekmektedir.
- Günümüzde iki kişiye ait bulunan yapı kamulaştırılmalı veya farklı çözümler üretilmelidir.
- Tabakhane bölgesi için kentsel ölçekli planlar hazırlanmalı, zaman kaybetmeden hazırlanan planlar uygulanmalıdır. Özellikle atıl vaziyetteki yapı stoku kullanılmalıdır.
- Yapılacak çalışmalar, Safranbolu Uygulama İmar Planı Yönetmeliğine uygun olmalıdır.
- Yapılacak çalışmalarda bölge ile ilgili yayın, makale ve tezler dikkatli şekilde taranmalı ve analiz edilmelidir. Bu çalışmalar ile birlikte Tabakhane bölgesinin yeniden kullanımı sağlanmalıdır.
- Tabakhane binasına yeni işlev verilerek yaşatılması gerekmektedir.
- Yeni işlev verilirken kentin ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda, tarihi, kültürü, ekonomik yapısına uygun olarak hareket edilmelidir.
- Yapının ve bölgenin kent ile bütünleştirilmesi sağlanarak, kente yeni turizm gezi güzergâhları kazandırılmalıdır.
- Yapının tarihi dokusu korunarak kimliği yaşatılmalı, fonksiyon değişimine bağlı olarak kimlik kaybına yol açılmamalı, bu konuda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.
- Yapının yeniden işlevlendirilmesinde sosyal kültürel ve ekonomik faydalar vardır. Bu yeniden işlevlendirme ile kentin kültürel yaşamına ve genel anlamda da yaşam standardına olumlu getirilerin olacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.
- Tabakhane binasının tarihi çevresinin, gelecek kuşaklara bırakılabilmesi için planlama kararlarında, kurumsal diyalogların oluşmasına ve bireylerin bilinçlendirilmesinin geliştirilmesine çalışılmalıdır. Yapılan alan çalışmasında elde edilen deneyimler ile kültürel mirasın korunmasına yönelik karar verme süreci, bilimsel temelli yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Anonim, 2015, Safranbolu Kent Sanayi Müzesi, Çekül, Safranbolu

Anonim, 2004, Adaptive Reuse, Preserving Our Past, Building Our Future, Australian Government, Department of Environment and Heritage, Printed by Prion, Australia

Acar, M., 2006, Geçmişten Günümüze Ekonomik ve Ticari Hayata Bakış Safranbolu El Sanatları, Fsf Matbaacılık, Karabük.

Acar, M., 2011, Karabük Safranbolu El Sanatları” T.C. Karabük Valiliği. Karabük.

Ahunbay, A., 2013, 2013’ün Tartışmalı Yeniden Kullanım ve İhyaları”, TMMOB Mimarlık Dergisi (374) 49-53.

Architectural Heritage: Inventory and Documentation in Europe, Cultural Heritage, 28:95-97, Council of Europe Press, Strasbourg.

Aslan, N. 2005, “Analitik Network Prosesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, D. ve ,Yaldız, E. 2010, Yeniden Kullanıma Adaptasyonda Bina Performansının Kullanıcılar Üzerinden Değerlendirilmesi. Metu Jfa, 27(1), 1-22.

Awasthi, A. ve Chauhan, S., 2011., Using AHP and dempster shafer theory for evaluating sustainable transport solutions, Environmental Modelling & Software, 26, 787–796

Bayazıt, N., 2014, Safranbolu Geleneksel Konutları ve Toplumsal Değişme, İstanbul.

Burden, E., 2004, Illustrated Dictionary of Architectural Preservation: Restoration, Renovation, Rehabilitation, Reuse. New York: McGraw-Hill Press.

Bookout, Lloyd W.1990, Jr. Residential Development Handbook, Second Edition. Urban Land Institute, Washington, D.C,

Cantell, S. F. 2005 The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies, Virginia Polytechnic Institute and State University

Council of Europe, 1987, Summary of Recommendations to the Steering Committee for Urban Policies and the Architectural Heritage and the Committee of Ministers of the Council of Europe, The Industrial Heritage: What Policies, Report of the Lyons Colloquy, Architectural Heritage Reports and Studies, No.6, Strasbourg .

Eldem, S. H., 1955, Türk Evi Plan Tipleri: İstanbul, İstanbul.

- Ersöz, F. ve Kabak, M., vd. , 2011., Lisansüstü öğrenimde ders seçimine yönelik bir model önerisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İIBF Dergisi, 12(2)
- Eyüce, Ö., Eyüce, A 2010, Design Education For Adaptive Reuse Archnet-IJAR, International Journal of Architectural Research - Volume 4
- Föhl, A., 1995, Bauten der Industrie und Technik, Schriftenreihe des Deutschen Nationalkomitees für Denkmalschutz, 47, Bonn.
- Fidan, F., 2011, Safranbolu’da Tabakhane Bölgesi Örneğinde Endüstriyel Alanların İncelenmesi, Kamusal Fonksiyonlarla Yeniden Değerlendirilmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Feilden, B.M. ve Jokilehto J., 1998, Management Guidelines For World Cultural Heritage Sites, ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property), Roma, İtalya.
- Forman, E. H ve Selly, M. A. 2001, Decision By Objectives (How To Convince Others That You Are Right) , World Scientific Pub. Co., ABD.
- Gülmez, G., 2006, Safranbolu Şehri” Dünya Mirasında Türkiye, Ankara.
- Günay, R., 1981, Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu, Ankara.
- Hamurcu, M. ve Eren, T. 2015. , Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemi İle Monoray Güzergâh Seçimi, Transist 8. Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı, İstanbul, 410-419, 17-19
- Harputlilgil T. 2012, Yapı Elde Etme Sürecinde Mimari Tasarım Kalitesinin Ölçülmesi Ve Arttırılmasına Yönelik Analitik Hiyerarşi Prosesi Tabanlı Karar Destek Yaklaşımı Ve Örnek Olaylarla Sınanması, Doktora Tezi, Gazi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Huey-Jiun W. ve Zhi-Teng Z. 2010, A multi-objective decision-making process for reuse selection of historic buildings. Expert Systems with Applications 37 ,1241–1249
- Hülagü M.M., 2002, “Kayseri’de Sahtiyan Üretimi”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
- Kazas, J., 2008, Endüstriyel Miras Kapsamındaki Alanların Kentsel Yenilemeyi Oluşturmadaki Rolünün İrdelenmesi ,Ödemiş Örneği., Doktora Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kemaloğlu, M., 2013, Anadolu’da İlk Esnaf Teşkilatı, Hikmet Yurdu
- Kurttila, M., 2000, Utilizing the Analytic Hierarchy Process (AHP) in SWOT Analysis a hybrid method and its application to a forest-certification case, Forest Policy and Economics 1, 41-52.

- Keleş, M. ve Tunca K., vd. 2015., Hiyerarşik Electre Yönteminin Teknokent Seçiminde Kullanımı Üzerine Bir Çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1)
- Kenney,. 1980, The Adaptive Reuse Process. New River Valley Planning District Commission, Radford, Virginia.
- Kuban, D. 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, Kuram ve Uygulama, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Küçükerman, Ö. 1993, Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul.
- Kıncaıd, D. 2002, Adapting Buildings For Changing Uses Guidelines For Change Of Use Refurbishment, Taylor&Francis Group, London
- Koçan, N. 2011, Sanayi Alanların Dönüşümü: Uşak Eski Tabakhane Deri Sanayi Bölgesi, Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi, cilt:1, sayı: 3, s.124-138.İzmir
- Koızhaıganova, M.-Koyuncu, Okca, A., 2015, Geçmişten Günümüze Denizli’de Dericilik Faaliyetleri, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.
- Korumaz, M.,2011,Türkiye’de Tarihi Yapılarda Façadısın (Cephecilik) Uygulamalarının Koruma Kapsamında Değerlendirilmesi, Doktora tezi, Selçuk Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Korumaz, M.,2017,İzmir İli Birgi İlçesi 938 Parsel, Restorasyon Projesi Teknik Rapor, Konya
- Korumaz, M.,2017,Aydın İli Kuşadası İlçesi 17 Parsel, Restorasyon Projesi Teknik Rapor, Konya
- Köksal, G., Ahunbay, Z., 2006, İstanbul’daki Endüstri Mirası için Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri, İTÜ dergisi, cilt:5, sayı 2, s.125-136, İstanbul
- Köksal, G., 2006, Kentsel Dönüşüm Projeleri Karsısında Endüstri Mirasının Geleceęi, Mimarlık Dergisi, 331, Ekim, 2006, İstanbul
- Köksal, G., 2005 İstanbul’daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Lee, S., Walsh, P., 2011, SWOT and AHP Hybrid Model for Sport Marketing Outsourcing Using a Case of Intercollegiate , Sport Management Review, 93,1.
- Ömürbek,N. ve Makas,Y., Vd. , 2015., AHP Ve TOPSIS Yöntemleri İle Kurumsal Proje Yönetim Yazılımı Seçimi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

- Ömürbek N.ve Tunca Z., 2013, Analitik Hiyerarşi Süreci ve Analitik Ağ Süreci Yöntemlerinde Grup Kararı Verilmesi Aşaması İlişkin Bir Örnek Uygulama Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.C.18, S.3, s.47-70.– Sayı:22
- Özköse, A., 2003 Safranbolu’da Kıranköy, Tabakhane, Bulakköyü, Yazıköy ve Yörük Köyünde Kaybolan Kültür Mirasımız. I. Ulusal Tarih İçinde Safranbolu Sempozyumu. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.
- Powell, K. 1999., Architecture reborn. Converting old buildings for new uses, Rizzoli international publications, inc.: New York,
- Plevoets, B., V. Cleempoel, K., 2011, Adaptive reuse as a strategy towards conservation of cultural heritage: a literature review, Structural Repairs and Maintenance of Heritage Architecture XII, The Built Environment (118) 155-64.
- Saaty T.L. 1990, An Exposition of The AHP in Reply To The Paper Remarks On The Analytic Hierarchy Process, Management Science, 36(3): 259-268.
- Saaty T.L. 1999, “Fundamentals of The Analytic Network Process”, The International Symposium on The Analytic Hierarchy Process (ISAHP)
- Saaty, T. L. 2008, Decision Making with the Analytic Hierarchy Process, International Journal of Services Sciences, 1(1), s. 83-98
- Saaty, T.L. ve Özdemir, M.S. 2003, Negative Priorities in the Analytic Hierarchy Process, Mathematical and Computer Modelling, 37(9-10), s. 1063-1075.
- Tanrısever C, Saraç Ö, Aydoğdu A., 2016, Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapıların Sürdürülebilirliği, Akademik Bakış Dergisi
- Tanyeli,G., 2000,Endüstri Arkeolojisi Yapılarının Korunması ve Yeniden İşlevlendirilmesi, M-Domus, 8: 50-51
- Tekin Z., 1997, İstanbul Debbağhaneleri, s.349-s.351.
- Timor M. 2011, Analitik Hiyerarşi Prosesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Tolga, B., 2006, Endüstriyel Alanların Dönüşümü, Kentsel Mekâna Etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası İçin Bir Dönüşüm Senaryosu, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Tunçözgür Ü., 2002, Dünü ve Bugünü İle Safranbolu , Karabük.
- Tzeng, G., Lin, C. ve Opricovic, S. , 2005., Multi-criteria analysis of alternative-fuel buses for public transportation, Energy Policy, 33(11)

- Vargas, L.G. 1990, An Overview Of The Analytic Hierarchy Process And Its Applications, European Journal Of Operational Research, Vol 48
- Yazıcıoğlu H., Al M., 1982, Safranbolu-Karabük-Ulus-Eflani , Karabük.
- Yazıcı K. 2015, Endüstriyel İç Mekanların Yeniden Tasarım İlkeleri ve Kullanım Koşulları Yüksek Lisans Tezi İstanbul
- Yedla, A. ve Shrestha, R. M., 2003, Multi-criteria approach for the selection of alternative options for environ mentally sustainable Transport System İn Delhi, Transportation Research Parta: Policy And Practice, 37(8), 717–729
- Yetim S.,2008,Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bu Programı Seçmelerinde Etkili Olan Öncelikli Faktörlerin Analitik Hiyerarşi Prosesi Metodu İle Analizi, Cilt:16 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 589-606
- Yıldız, H., 2012, Hacı Bektaş Velî ile Ahi Evran İlişkisi, Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi
- Yurdakul, M. , 2013., Analitik ağ süreci yöntemi ile en uygun pazarlama stratejisinin belirlenmesi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 211-226
- Wind, Y ve Saaty, T. L. 1980, Marketing Application of the Analytic Hierarchy Process, Management Science, 26(7), s. 641-658.
- Xu, Z., 2004, A Practical Method for Improving Consistency of Jugment Matrix in the AHP, Journal of Systems Science and Complexity, 17(2),169.

WEB KAYNAKLAR

Anonim, 2014, url://www.oldtowntanneries.com/old-town-tanneries/
Erişim Tarihi: 8.7.2018

Cohen E. 2012, After the Gold Rush: Santa Cruz' Tannery Arts Center,
url://www.interiordesign.net/projects/9736-after-the-gold-rush-santa-cruz-
tannery-arts-center-by-mark-cavagnero-associates/
Erişim Tarihi: 10.6.2018

Cusido O, Marzo I. 2016, European Headquarters Of The Quality Leather Center / taller
9s arquitectes, <https://www.archdaily.com/780734/european-headquarters-of-the-quality-skin-center-taller-9s-arquitectes>
Erişim Tarihi: 10.9.2018

Frearson A. 2016, Stone tannery building transformed by Arrokaabe Arquitectos into
cultural venue, url://www.dezeen.com/2016/03/22/catalizador-belvis-stone-
tannery-building-arrokabe-arquitectos-cultural-venue-spain/
Erişim Tarihi: 11.9.2018

Goulà A, 2016, European Headquarters Of The Quality Leather Center / taller 9s
arquitectes, <https://www.archdaily.com/780734/european-headquarters-of-the-quality-skin-center-taller-9s-arquitectes>
Erişim Tarihi: 10.9.2018

Kizis Y. 2011, Tannery Museum, url://www.kizisarchitects.gr/english/
Erişim Tarihi: 10.9.2018

Söylemez H., 2016, 10 liralık Derilerin Milyar Dolarlara Dönüştüğü
Yer, url://www.haberler.com/10-tl-nin-milyar-dolara-donusme-yolculugu-8795066-
haberi/
Erişim Tarihi: 5.6.2018

Yılmaz, E.M., 2013, Kuşadası Tabakhaneler Bölgesi Restore Edilerek Otele
Dönüştürüldü, Safranbolu. url://www.arkitera.com/haber/14309/kusadasi-
tabakhaneler-bolgesi-restore-edilerek-otele-donusturuldu,
Erişim Tarihi: 6.7.2018

Wolveridge J. 2011, United Tannery & Boot Factory Refurbishment / Wolveridge
Architects, <https://www.archdaily.com/150846/united-tannery-boot-factory-refurbishment-wolveridge-architects>
Erişim Tarihi: 7.10.2018

EKLER**EK-1**

ADI	YAPTIRAN	TARİHİ	YERİ
Eski Cami	Gazi Süleyman Paşa	1322	Cami-i Kebir Mah.
Eski Hamam	Gazi Süleyman Paşa	1322	Cami-i Kebir Mah.
Gazi Süleyman Paşa Medresesi	Gazi Süleyman Paşa	1322	Cami-i Kebir Mah.
Taş Minare Camii			Hacı Halil Mah.
Kalealtı Tekkesi Camii		1550	Kalealtı
Cinci Hanı	Cinci Hoca	1640-1648	Çarşı
Yeni Hamam			Çeşme Mah.
Köprülü Mehmet Paşa Camii	Köprülü Mehmet Paşa	1662	Çarşı
Köprülü Mehmet Paşa Çeşmesi	Köprülü Mehmet Paşa	1662	Çarşı
Akçasu Çeşmesi	Muslubeyoğlu Hacı İbrahim	1683	Akçasu Mah.
Taş Minare Çeşmesi	Zaim Osman Ağa	1692	Hacı Halil Mah.
Hidayetullah Camii	Hacı Hidayet Ağa	1719	İzzet Paşa Mah.
Dağdelen Camii	Hacı Mehmet	1768	Akçasu Mah.
Hışır Pınarı Çeşmesi	Cevizoğlu Mehmet	1776	Çeşme Mah.
Kazdağlı Camii yeniden yapımı		1779	Tokatlı Köyü
Paşa Pınarı Çeşmesi	Ali Ragıp ve Salih Beyler	1795	Kıranköy-Kışla
İzzet Mehmet	İzzet Mehmet	1796	Çarşı

Paşa Camii	Paşa		
Hidayetullah Çeşmesi	Hidayetzade Hacı Mehmet Ağa	1802	İzzet Paşa Mah.
Antepzade Çeşmesi	Antepzade Hacı Mehmet Ağa	1811	Çeşme Mah.
Abdi Çavuş Çeşmesi	Binbaşı Hacı Ağa	1813	Kıranköy-Hastane
Tuzcu Pınarı Çeşmesi	Emeksizzade Mehmet Ağa	1814	Akçasu Mah.
Salih Paşa Çeşmesi	Hacı Salih Paşa	1818	Hacı Halil Mah.
Ali Baba Tekkesi		1824	Çavuş Mah.
Çatal Pınarı Çeşmesi		1834	Musalla Mah.
Talim Meydanı Çeşmesi	Dede Ağa	1837	Musalla Mah.
Köprübaşı Çeşmesi	Hacı Osman Efendi oğlu Mehmet Asım Bey ve Fatma ve Elmas Hanım	1838	İsmet Paşa Mah.
Hasan Paşa Türbesi	Koca Recep Paşa'nın Oğlu Köstendil Kaymakamı Hasan Paşa	1845	Hıdırlık
Gazi Süleyman Paşa Medrese Onarımı	Sultan Abdülmecit	1846	Cami-i Kebir Mah.
Alabekir Çeşmesi	Hacı Sare Hanım	1848	İzzet Paşa Mah.
Çuhadar Çeşmesi	Çuhadarzade Ali Bey'in Eşi Fatma Hanım	1850	Hacı Halil Mah.
Fatma Hanım Çeşmesi	İzzet Paşa'nın kız kardeşi Fatma Hanım	1862	İzzet Paşa Mah.
Kamil Efendi Çeşmesi	Eski Cami vaizi acı Kamil Efendi	1864	Kara Ali Mah.
Hacı Emin Efendi Türbesi	Halveti Tarikatı şeyhi Hacı Emin Efendi	1867	Çeşme Mah.

Sadullah Çeşmesi	Sadullah Efendizade Hacı Abdullah Ağa	1871	Baba Sultan Mah.
Ali ve Hasan Baha Türbeleri	Ali ve Hasan Baha	1872	Çavuş Mah.
Hidayatullah Camii Onarımı	Dizdarzade Hacı Sülayman Efendi	1874	İzzet Paşa Mah.
Karakullukçu Çeşmesi	Karakulukçuzade Hacı Ahmet Ağa	1874	Baba Sultan Mah.
Kaçak Camii (Lütfiye Camii)	Muhsin Beyzade Ebubekir Efendi oğlu Hacı Hüseyin Hüsnü	1879	Akçasu Mah.
Hamidiye Camii		1884	Çeşme Mah.
Hastane	Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa	1890	
Cılbır Pınarı Çeşmesi	Cılbırzade Hacı Ali Ağa Mühendisi: Amir Hocasade Mustafa Efendi	1890	Hacı Halil Mah.
Kadı Efendi Çeşmesi	Kadı Mantarcızade Mehmet	1896	Çeşme Mah.
Hükümet Konağı		1904	Kale
Hamidiye Çeşmesi (Mescit Çeşmesi)	Ali Bey, Mühendisi: EmirHocasade	1905	Çeşme Mah.
Ekmekçi Numan Çeşmesi	Ganioğlu Numan Ağa	1906	İzzet Paşa Mah.
Ser kâtip Çeşmesi	Hüseyin Hüsnü Tamiri; Kırmılızade Hüseyin Ağa	1910	Hacı Halil Mah.
Şükrü Efendi Çeşmesi	Hacı Bekirzade Şükrü Efendi	1924	Çeşme Mah.

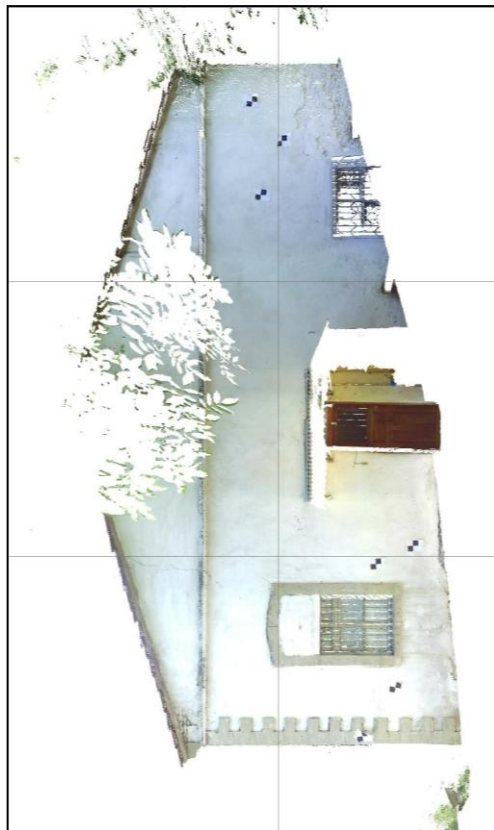
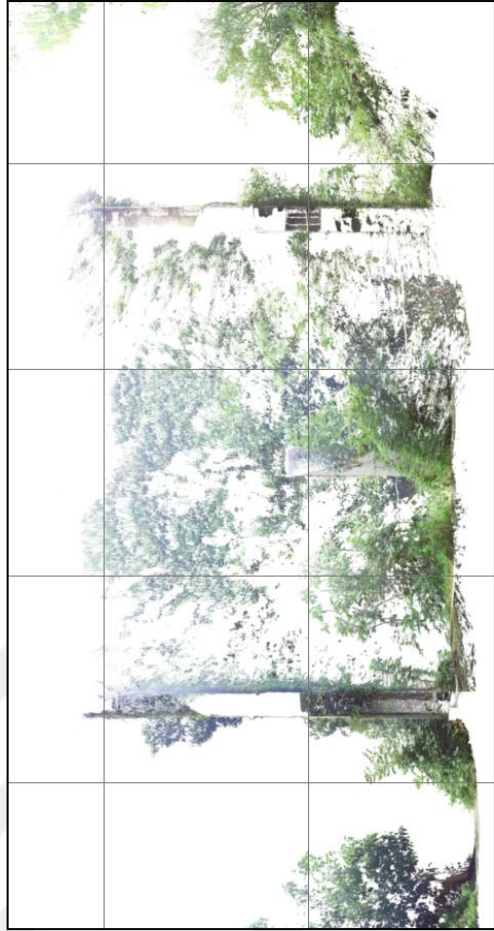
EK-2

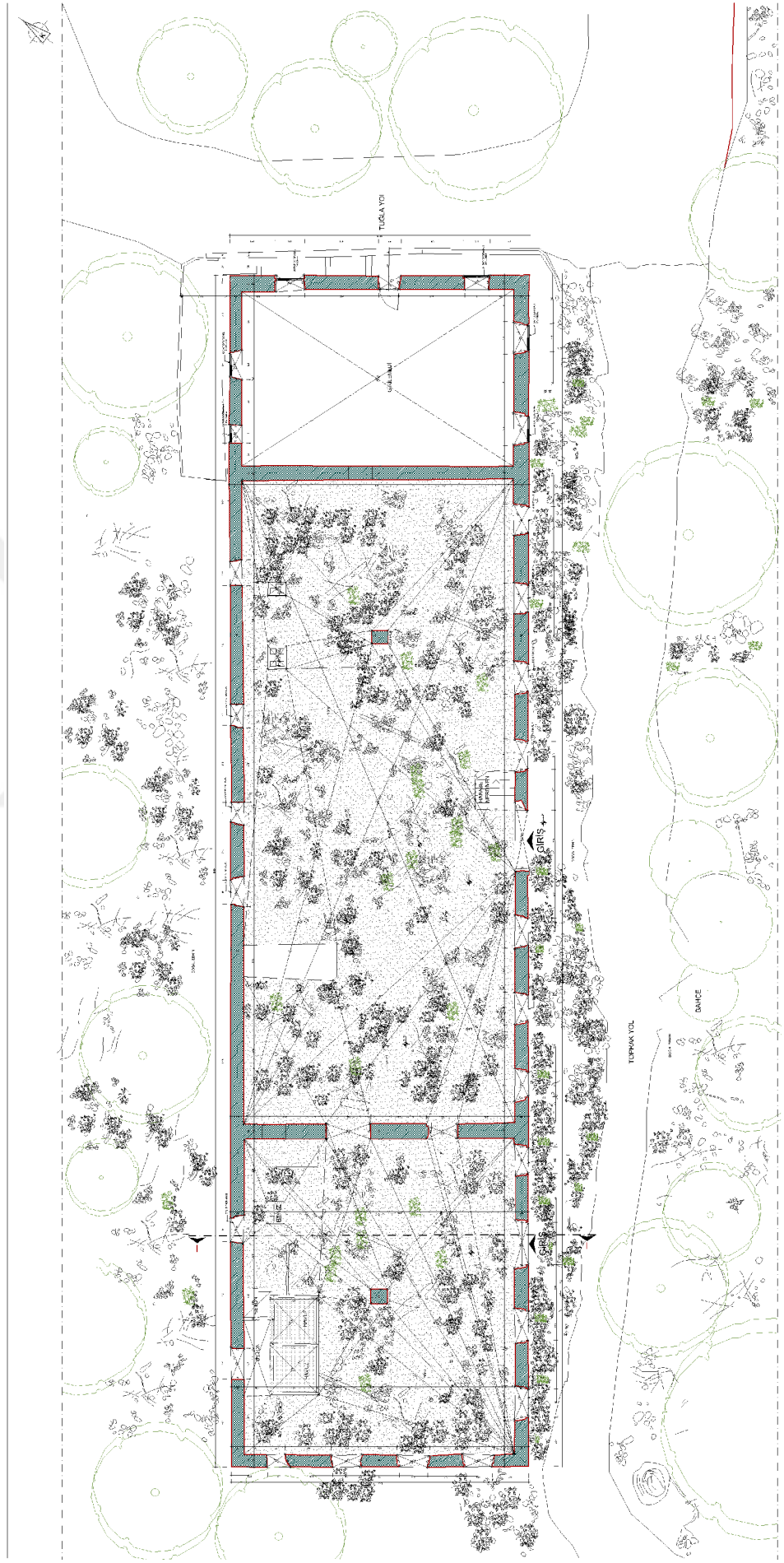
1923 yılındaki Safranbolu'da sanayici ve meslek mensuplarının sayısını gösteren tablo(Yazıcıoğlu, Al, 1982);

Meslek ve Sanat	Çalışan Sayısı
Debbağ(Derici)	430
Yemenici, Kunduracı, Dikici	415
Tacir, Manifaturacı ve İplikçi	135
Keresteci	15
Terzi	10
Demirci	105
Semerci	120
Kalaycı ve Bakırcı	40
Nalbant	80
Kuyumcu	2
Şekerci	5
Helvacı	15
Lokantacı	10
Tenekeci	10
Dana Vekili	8
Sobacı ve Çilingir	9
Keçeci	10
Zahireci ve Mülzetim	35
Saatçi	8
Hırhırcı ve Çekmeci	10
Kiremitçi, Tuğlacı, Kireççi	15
Değirmenci	100
Otel ve Hancı	20
Kahveci ve Kiraathaneci	30
Berber	20
Pastırmacı	25
Mutabiye Dokuma Tezgahı	120
Bez Dokuma Tezgahı	350
Boyacı	15
Marangoz	250
Yapıcı, Sıvacı	20
Bakkal	60
Katırcı ve Beygirci	600
Sebzeci ve Meyveci	3500
TOPLAM(Kadın,Erkek,Çocuk)	5777

EK-3

0 5 10 20 30
M
Tarih: 2019
Yapı: 2019
Çizim: 2019

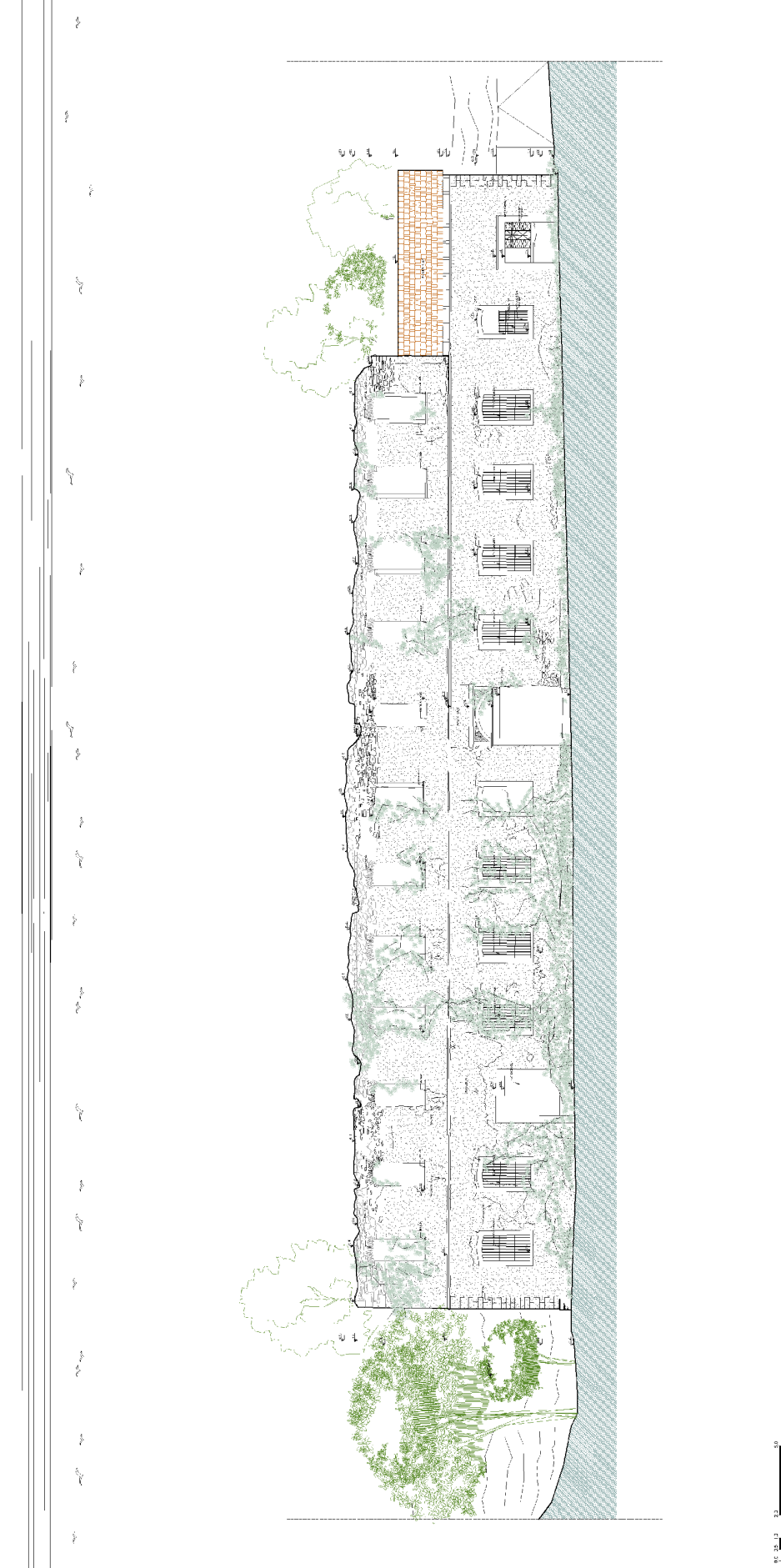
TARAKCIYEV KÜLTÜR MERKEZİ

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK:
1/50

ŠKIC 1/50	UST KAT PLANI
TABAKHANE ROJVOVE PRČIJEI	
ŠKIC 1/50	1:50000,000 2000-2020

ÖLÇEK
1/50

GÜNEY CEPHESİ

PAZARIYAN KÖYÜ (KARACIYAN)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

ZARFIYAN	PAZARIYAN
PAZARIYAN	PAZARIYAN

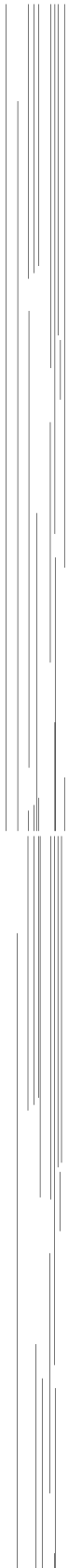
ÖZGÜR
759

MARKAŞEHİR POLİSİ FİRCİSİ

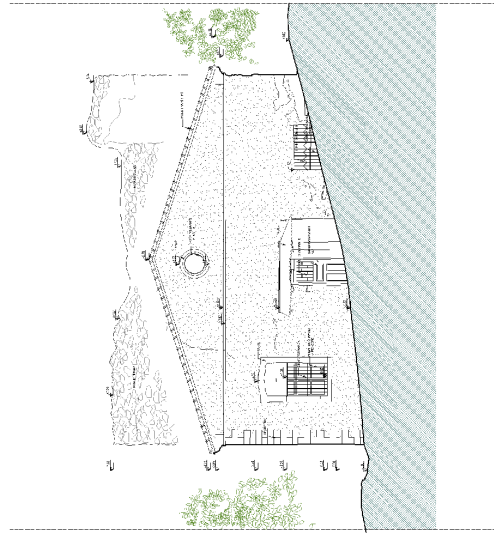
1:100
2023 YILI
MARKAŞEHİR POLİSİ FİRCİSİ

MARKAŞEHİR
POLİSİ FİRCİSİ

0 0.5 1.0 2.0 4.0 6.0 8.0 10.0 12.0 14.0 16.0 18.0 20.0 22.0 24.0 26.0 28.0 30.0 32.0 34.0 36.0 38.0 40.0 42.0 44.0 46.0 48.0 50.0

0 0.5 1.0 2.0 4.0 6.0 8.0 10.0 12.0 14.0 16.0 18.0 20.0 22.0 24.0 26.0 28.0 30.0 32.0 34.0 36.0 38.0 40.0 42.0 44.0 46.0 48.0 50.0

ÖLÇEK 1/50
 DÜNYAMİN MİMARLIK VE MÜHÜR
 MİMARLIK VE MÜHÜR

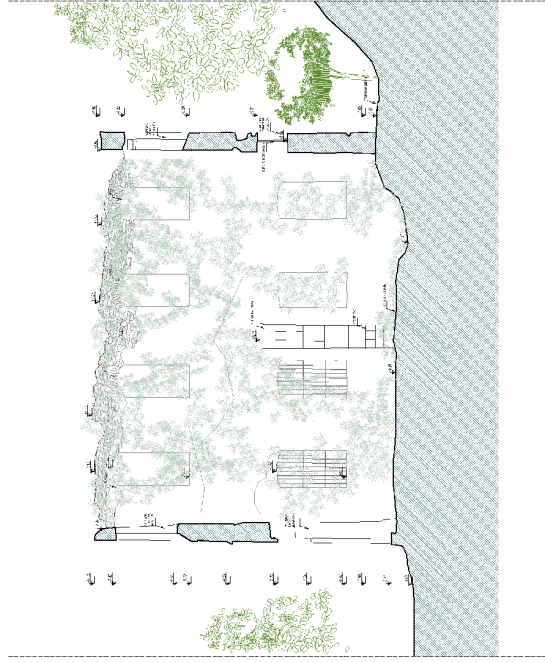
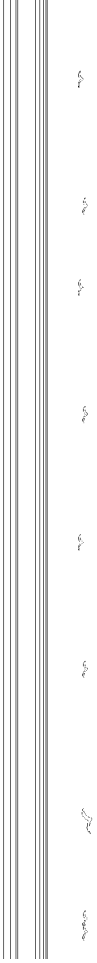
ÖLÇEK 1/50
 DÜNYAMİN MİMARLIK VE MÜHÜR
 MİMARLIK VE MÜHÜR

BATİ CEPHESİ

DOĞU CEPHESİ

TABAKHANE KILIÇEVI PROJESİ

TABAKHANE KILIÇEVI PROJESİ

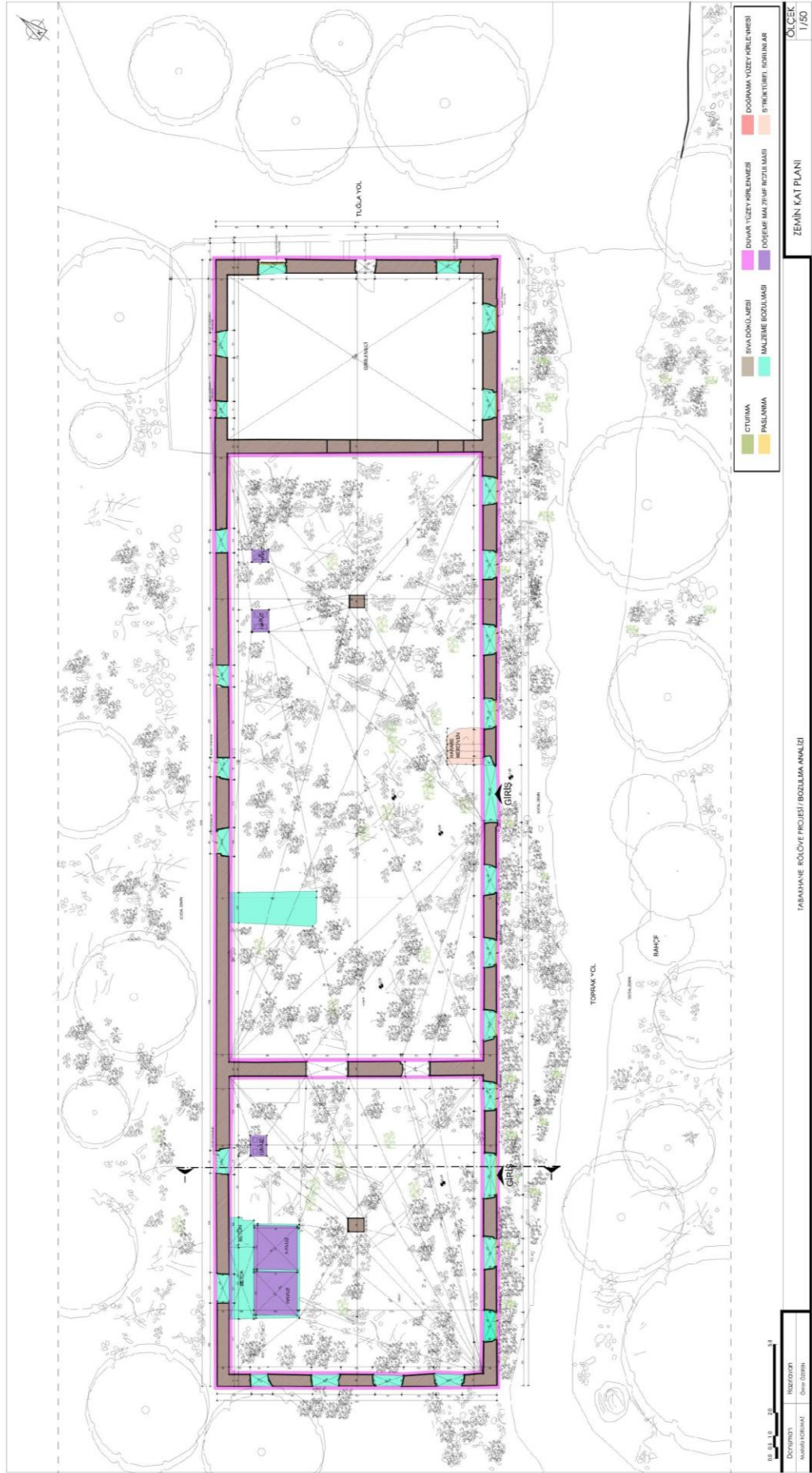
0 10 20 30

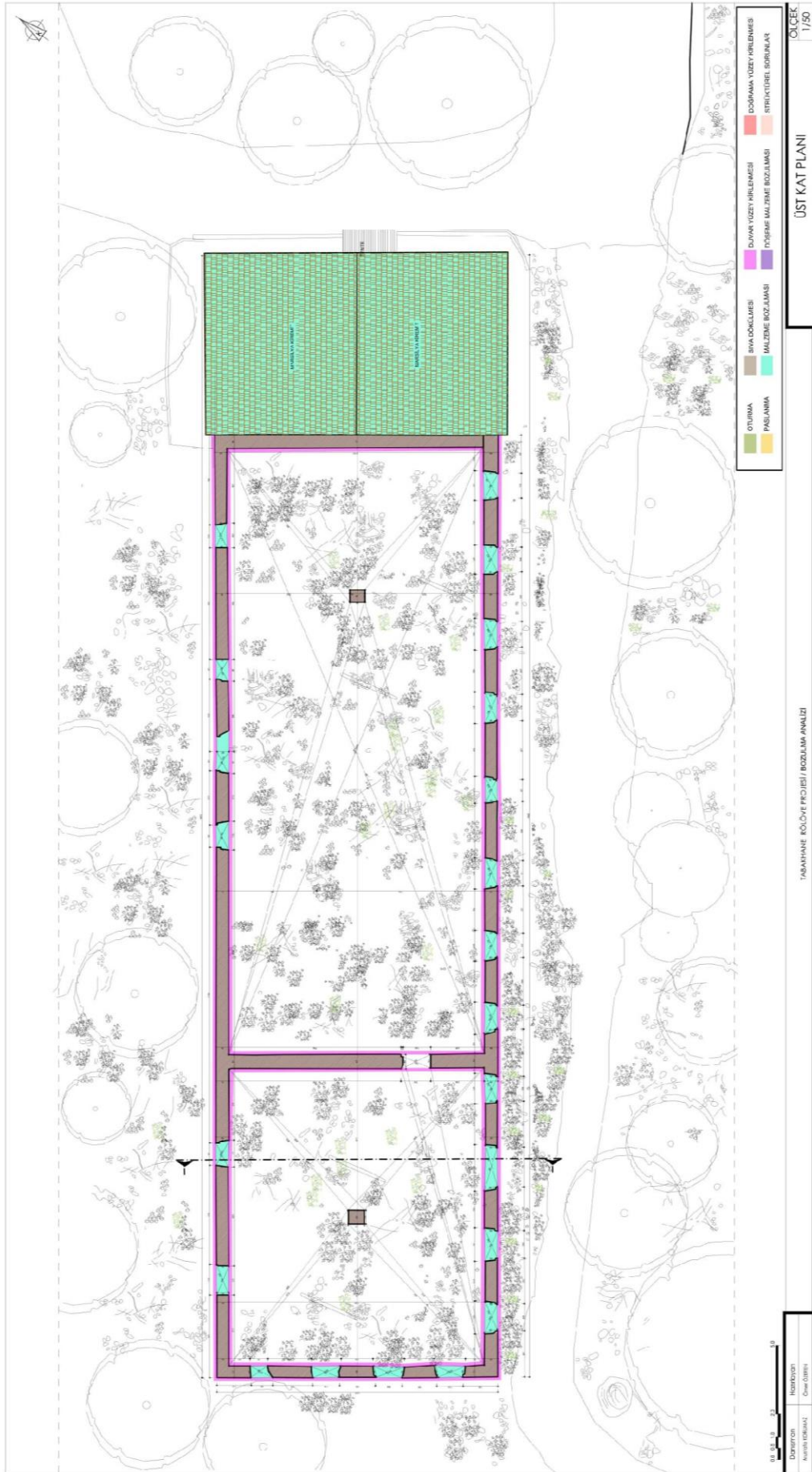
ÖLÇEK
1/50

I-KESTİ

TABAKHANE RÖLÖVE PROJESİ

Çizimci: H.ÖZÜSOYUN
Mühür: Ç.ÖZÜSOYUN

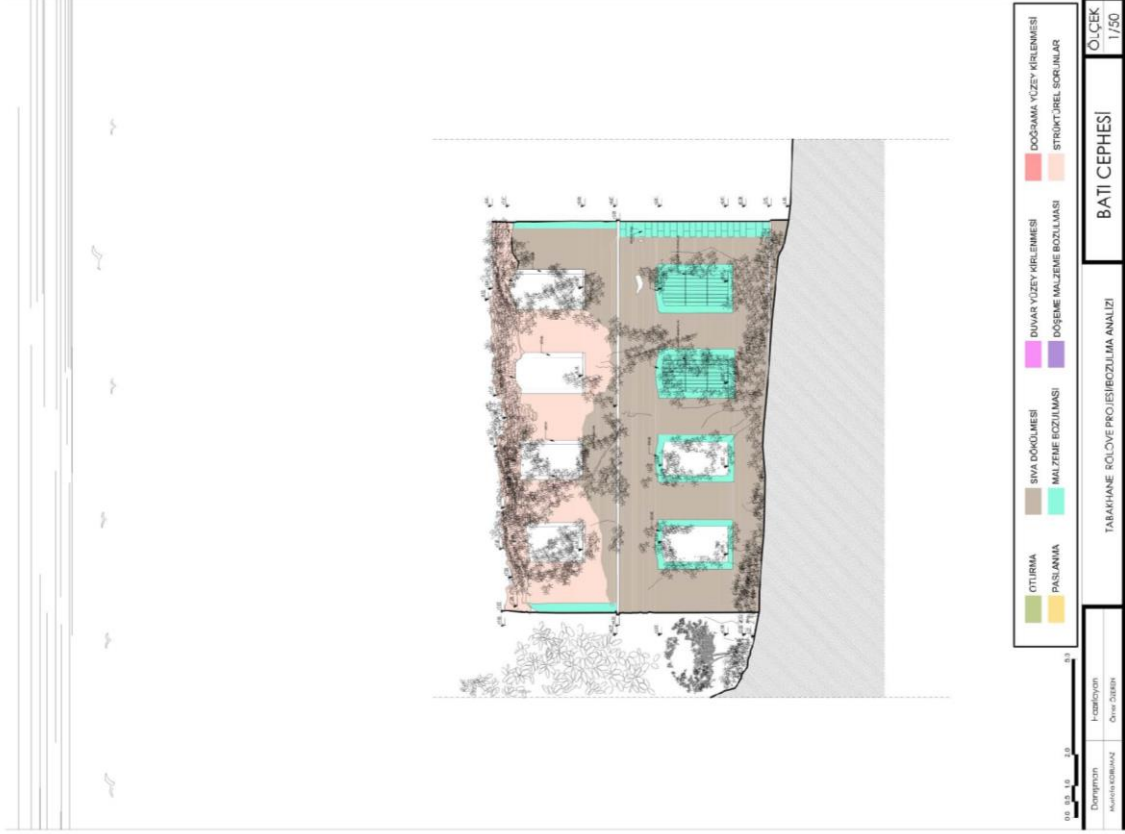

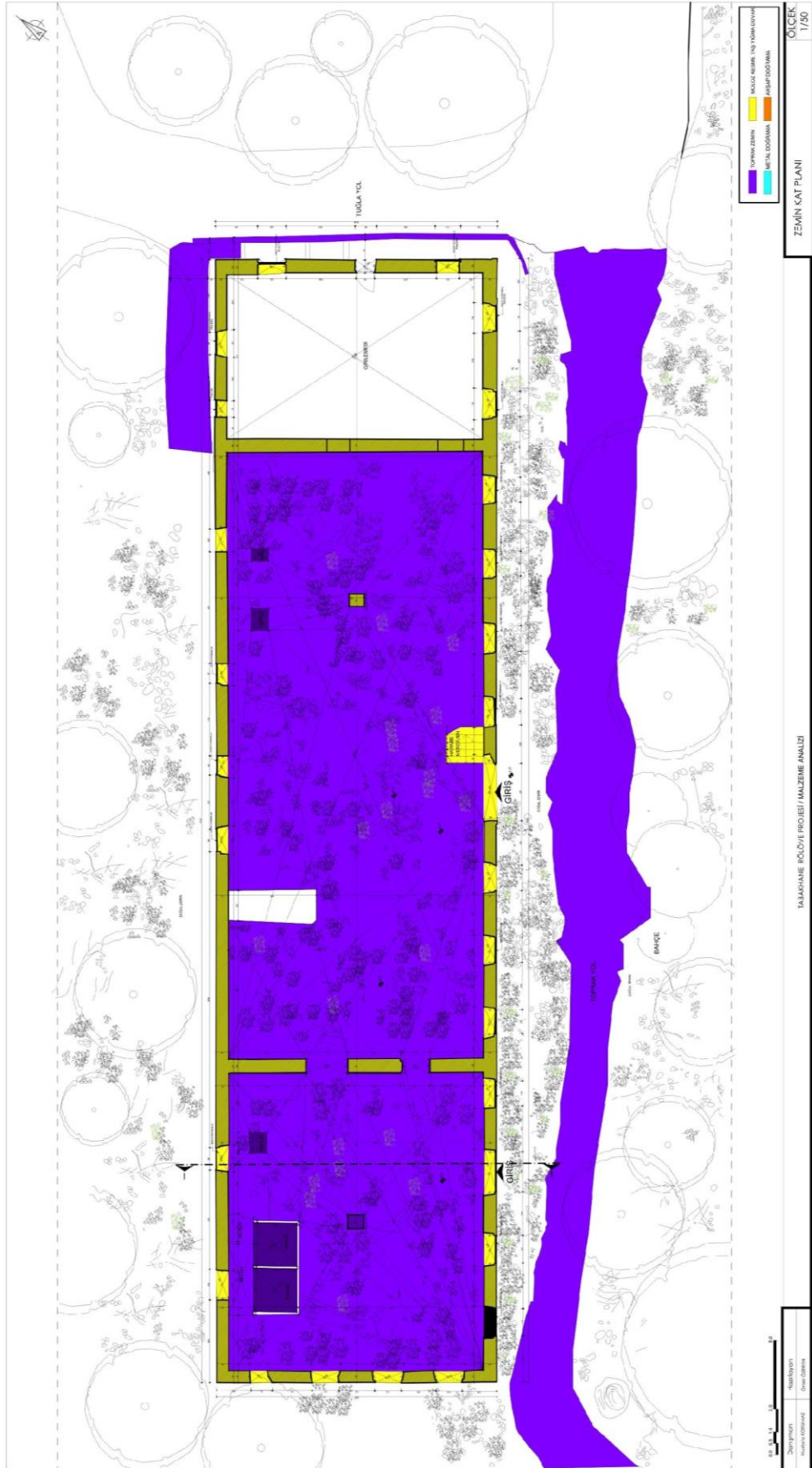
ÖLÇEK 1/50
TARAFHANE KÖŞÜĞÜ PROJESİ / BOZULAM ANALİZİ

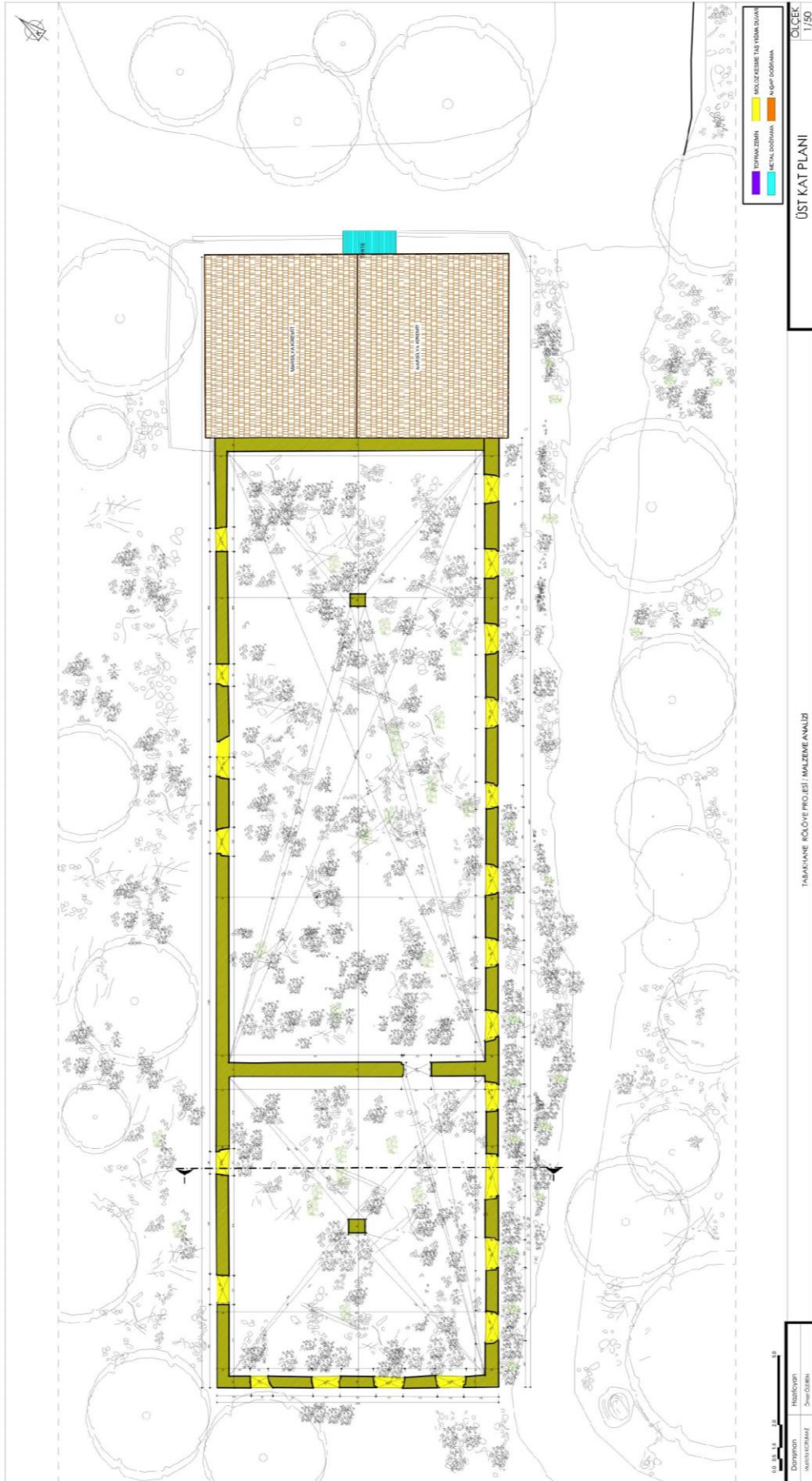

EK-6

ÖLÇEK
1/50

ÜST KAT PLANI

TARAFHANE İKİ ÖLÇÜLÜ PROJESİ (MİMARİ ANLAZ)

0.0 0.1 0.2 0.3 0.4 0.5 0.6 0.7 0.8 0.9
METER
DÖNMEZEMİN
KOLLEKTESİME YAZIYORAN BULAMA
METAL DÖNMEZEMİN
KİŞİSEL DÖNMEZEMİN

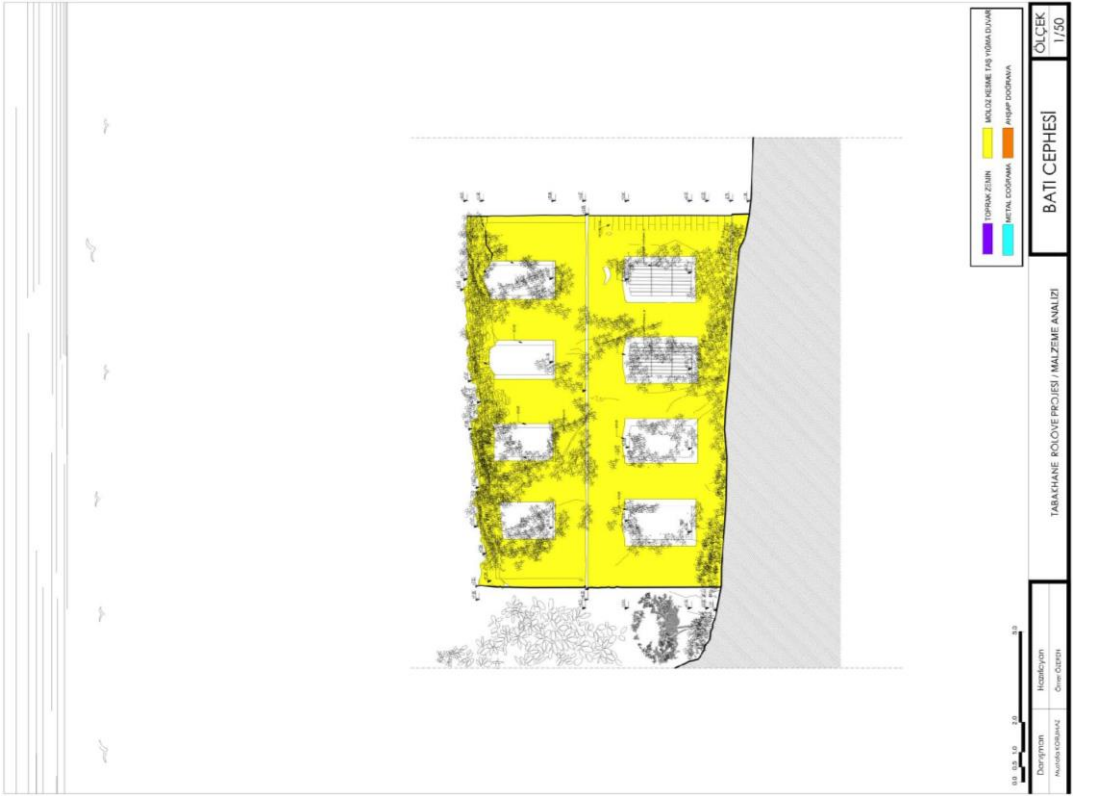

TARAKLAMA KÖÇÜ/PROJE/İMALATI ANALIZİ

ÇİZİM 1/100

KUZUY CEPHESİ

0	5	10	15	20
M				
YERLEME ALANI	KONUT ALANLARI	YEŞİL ALANLAR	YERLEME ALANLARI	

EK-7 ANKET-1**Tezin Adı: Karar Destek Sistemleri Kullanarak Safranbolu Tabakhane Binasının Yeniden Kullanım Olanaklarının Değerlendirilmesi****Anket Konusu: Tabakhane Binası Yeni Fonksiyonlarının Belirlenmesi**

Anket formlarına verdiğiniz bilgilerin tamamı sadece akademik amaçlı olarak kullanılacaktır. Yüksek Lisans Tezi kapsamında yapılan bu akademik çalışmaya katılımınız için teşekkür ederim.

Ömer ÖZEREN

Şekil 1. Tabakhane Binası Genel Görünüm

Şekil 2. Tabakhane Binası Genel Görünüm

Şekil 3. Tabakhane İç Mekan

Şekil 4. Tabakhane Binası İç Mekan

Şekil 5. Tabakhane Binası Ön Cephe

Şekil 6. Tabakhane Binası Sağ Cephe

Soru: Safranbolu Tabakhane Binasını yeniden kullanılacak olsa, kentimizi, yaşam koşullarını ve kentsel gerekliliği düşünerek hangi fonksiyon ile kullanımı uygun bulursunuz? (*Sadece bir seçeneği işaretleyiniz*)

- A) Ofis
- B) Müze
- C) Kültür Merkezi
- D) Eğlence Merkezi
- E) Kafe-Restoran
- F) Otel
- G) Eğitim Yapısı
- H) Konut
- I) Sosyal Tesis
- K) Diğer.....

EK-8 ANKET-2**AHP İLE YENİDEN İŞLEV BELİRLEME ANKET FORMU**

AHP ile Safranbolu da bulunan Tabakhane Binası'nın yeni işlevinin kriterlere göre belirlenmesidir.

Lütfen anket formunu doldurmadan önce aşağıdaki açıklamaları dikkatlice okuyunuz.

1. Soruları ikili karşılaştırma esasına göre cevap veriniz.
2. Her karşılaştırma kendi içinde bağımsız olarak değerlendirilecektir.
3. İkili karşılaştırmalar aşağıda verilen değerlere göre yapılacaktır.

Kriterler arasında ikili karşılaştırma skalası ve tanımları;

ÖNEM	TANIMLAR
1	Eşit Önem
3	Orta Derece Önem
5	Kuvvetli Derece Önemli
7	Çok Kuvvetli Derece Önemli
9	Aşırı Derece Önemli
2,4,6,8	Ortalama Değerler

Seçim kriterlerinin tanımı Huey-Jiun, Zhi-Teng (2010);

KRİTERLER	TANIMLAR
Kültür Bakımından	Tarihsel Değer, Sanatsal Değer, Bütünlük veya Özgünlük koşulları
Ekonomik Bakımdan	Finansal Kaynaklar, İlk yatırım ve sonrası için bakım ihtiyaçları, Karlılık, Piyasadan Talep
Mimari Bakımdan	Binanın fiziksel durumu, Mimari karakter ve biçim, Mekan Kullanımları ve kazanımları, Yapısal değeri, Malzeme özellikleri
Çevresel Bakımdan	Bağlamsal değer ve çevresel etki, Arazi kullanımı, İmar planı, Bölgenin Potansiyeli, Bölgesel Politikalar
Sosyal Bakımdan	Yeni kullanıma sunulan kullanımların mevcut yapı ile uyumu, Kamu yararı, Sosyal Değer, Halkın bilinçlendirilmesi katılımı ve desteklenmesi
Süreklilik Yönü	Yeterli koruma ve yönetim sistemi, Gelecekteki değişim fizibilitesi, Ekolojik ve Kültürel sürdürülebilirlik

Anketi cevaplayan kişi, kendi değerlendirilmesi göre ikili karşılaştırmada hangisini önemli buluyorsa, önem derecesini belirtmek için verilen matris bulunan kutucukları dolduracaktır.

Örnek

Soru	Kültür	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ekonomik
------	--------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----------

Soruyu cevaplayan kişi için yapının yeniden işlevlendirilmesi “**Kültür Yönünden**” “**Ekonomik Yöne**” göre **Çok Derece Önemli** ise **Kültür** tarafındaki **7** kutucuğu işaretlenir.

Soru	Kültür	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ekonomik
------	--------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----------

1.Soru Mesleğiniz?

.....

2.Soru

1	Kültür	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ekonomik
2		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Mimari
3		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Çevresel
4		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sosyal
5		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Süreklilik

6	Ekonomik	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Mimari
7		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Çevresel
8		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sosyal
9		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Süreklilik

10	Mimari	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Çevresel
11		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sosyal
12		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Süreklilik

13	Çevresel	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sosyal
14		9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Süreklilik

15	Sosyal	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Süreklilik
----	--------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	------------

3.Soru

1	Kültür	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
2			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
3			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
4			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
5	Kültür	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
6			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
7			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
8	Kültür	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
9			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
10	Kültür	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
11	Ekonomik	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
12			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
13			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
14			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
15	Ekonomik	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
16			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
17			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
18	Ekonomik	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
19			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
20	Ekonomik	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
21	Mimari	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
22			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
23			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
24			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
25	Mimari	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
26			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
27			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
28	Mimari	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
29			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
30	Mimari	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel

31	Çevresel	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
32			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
33			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
34			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
35	Çevresel	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
36			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
37			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
38	Çevresel	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
39			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
40	Çevresel	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
41	Sosyal	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
42			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
43			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
44			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
45	Sosyal	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
46			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
47			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
48	Sosyal	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
49			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
50	Sosyal	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
51	Süreklilik	Kültür Merkezi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Müze
52			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
53			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
54			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
55	Süreklilik	Müze	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Kafe-Restoran
56			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
57			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
58	Süreklilik	Kafe-Restoran	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Eğitim Yapısı
59			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel
60	Süreklilik	Eğitim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Otel

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ömer ÖZEREN
Uyuşu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Samsun / 29.03.1992
Telefon : -
Faks : -
e-mail : omerozeren@outlook.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Osman Nuri Hekimoğlu Anadolu Lisesi, Selçuklu, Konya	2010
Üniversite	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Şahinbey, Gaziantep	2015
Yüksek Lisans	:	
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
-	-	-

UZMANLIK ALANI

MİMARLIK

YABANCI DİLLER

İNGİLİZCE

YAYINLAR

Özeren Ö., 2018, Safranbolu Tabakhane Binası Yeniden Kullanım Olanaklarının Değerlendirmesi, Zeugma I. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, Tam Metin Kitabı, Gaziantep.